

Εισήγηση για την 3η Συνδιάσκεψη του NAP / 1993

Εισήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής

στην Πανελλαδική Συνδιάσκεψη
του Νέου Αριστερού Ρεύματος

Αθήνα, 5-6 Ιούνη 1993

**Επαναστατική πάλη. Κομμουνιστική οργάνωση.
Ο ρόλος, ο χαρακτήρας και το μέλλον του NAP**

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΣΤΑ ΠΡΟΘΥΡΑ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 όλα φαίνονταν «ρόδινα» για τον κόσμο του κεφαλαίου. Οι πρώην «σοσιαλιστικές» χώρες είχαν συντριβεί, το ίδιο και το εργατικό-αριστερό κίνημα στην καπιταλιστική Δύση. Οι οικονομικοί δείκτες ευημερούσαν και οι αξίες της «ελεύθερης αγοράς» θριάμβευαν σ' όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης —και προπάντων στις συνειδήσεις των ανθρώπων.

Όμως η ευφορία δεν κράτησε πολύ.

Το 1992, το «μυθικό έτος» της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, κλονίστηκαν ανεπανόρθωτα τα υπεραισιόδοξα σχέδια των δυνάμεων του κεφαλαίου. Οι νομισματικές κρίσεις, οι αναστατώσεις των ολοκληρώσεων, το αναπτυξιακό τέλμα, οι σεισμοί στο πολιτικό σύστημα, τα κινήματα διαμαρτυρίας «τάραξαν» τον αμέριμνο περίπατο των ολιγαρχιών σ' όλο τον κόσμο.

Οι πρώτοι μήνες του 1993 διέψευσαν τις ελπίδες για μια γρήγορη και εύκολη ανάκαμψη: πολύ πιο γρήγορα από κάθε άλλη περίοδο έγινε εμφανής η αναποτελεσματικότητα των λύσεων που δοκιμάστηκαν. Και αποδείχθηκε ότι οι κρισιακοί τριγμοί του 1992 σηματοδοτούν κάτι περισσότερο από ένα απλό «λαχάνιασμα» και απαιτούν βαθύτερες «χειρουργικές τομές» στο «σώμα» της καπιταλιστικής κοινωνίας.

α) Καπιταλιστική ανασυγκρότηση: Από το θρίαμβο στην κόπωση και το κρισιακό τέλμα

Η καπιταλιστική ανασυγκρότηση — ο νεοσυντηρητισμός ήταν η υπερεπιθετική στρατηγική του κεφαλαίου που αναδύθηκε μετά την κρίση του 1973-1975 και επεδίωκε μια ριζική αναδιοργάνωση

του συνόλου των κοινωνικών σχέσεων σε βάρος της εργατικής τάξης.

Συμπληρώνονται ήδη δύο δεκαετίες από τα πρώτα βήματα αυτής της στρατηγικής και περίπου 15 χρόνια από την κυβερνητική άνοδο των Ρήγκαν και Θάτσερ. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου **ο κόσμος της εργασίας δέχθηκε συντριπτική ήττα**. Σε παγκόσμια κλίμακα και στη χώρα μας, με περισσότερες ή λιγότερες αντιφάσεις και αντιστάσεις, *οι αναδιαρθρώσεις που επιχείρησε το κεφάλαιο σε μεγάλο βαθμό πέρασαν, έγιναν υλική πραγματικότητα που επιδρά σήμερα καθοριστικά στην αντικειμενική θέση, τη συνείδηση και την πολιτική συμπεριφορά των εργαζόμενων και της νεολαίας*. Ένα νέο, πιο εκμεταλλευτικό κοινωνικοπολιτικό τοπίο έχει πλέον διαμορφωθεί, προκαλώντας τους επαναστάτες του σήμερα ν' ανιχνεύσουν τους δρόμους και τις προϋποθέσεις της αντικαπιταλιστικής ανατροπής και της κομμουνιστικής απελευθέρωσης ακριβώς στο έδαφος αυτής της πραγματικότητας.

Ωστόσο, η καπιταλιστική κοινωνία δεν βρίσκεται σήμερα στη δεκαετία του θριαμβευτικού νεοσυντηρητικού περιπάτου. *Ο δυναμισμός της καπιταλιστικής ανασυγκρότησης μοιάζει να εξαντλείται*, το ίδιο και τα καύσιμα που πρόσφερε η κατάρρευση των «σοσιαλιστικών» χωρών και των Κ.Κ. της Δύσης.

- **Οι οικονομικοί δείκτες δεν εμπνέουν καμία αισιοδοξία.**

Οι αναπτυξιακοί ρυθμοί κινούνται γύρω στο μηδέν, η αποδοτικότητα του κεφαλαίου καρκινοβατεί, ο πληθωρισμός και τα δημόσια ελλείμματα αποδεικνύονται «σκληρό καρύδι», η ύφεση και η στασιμότητα «σταθεροποιούνται». Σημεία «κορεσμού» εμφανίζουν οι κλάδοι που αποτέλεσαν την ατμομηχανή της καπιταλιστικής ανάπτυξης στη δεκαετία του '80, όπως η μικροηλεκτρονική, η πολεμική βιομηχανία κ.λπ. Πολυεθνικοί γίγαντες-σύμβολα της καπιταλιστικής τεχνολογικής υπεροχής κλονίζονται. Οι νομισματικές κρίσεις συνταράσσουν τα χρηματιστήρια και τις οικονομίες όλων των χωρών. Η ανεργία, η φτώχεια, η περιθωριοποίηση και η μιζέρια ξεπερνούν τα «όρια του συναγερμού», βγαίνουν πλέον έξω από τα γκέτο και χτυπούν την πόρτα της ως χθες «ανέμελης» μεσοαστικής ή και εργατικής οικογένειας. Τα όποια «φωτεινά διαλείμματα» δεν τροποποιούν αυτή την εικόνα και, κυρίως, δεν είναι ικανά να δώσουν σοβαρές «ανάσες ζωής» στον κόσμο του κεφαλαίου.

- **Το διεθνές σκηνικό μοιάζει με «ταραγμένο καθρέφτη».**

Το Μάαστριχτ κλονίζεται πριν καν συμπληρώσει ένα χρόνο ζωής. Οι ιμπεριαλιστικές ολοκληρώσεις (π.χ. ΕΟΚ, ΝΑΦΤΑ), αναστατώνονται από παλιές και νέες αντιθέσεις, πολλαπλασιάζονται οι ανισομετρίες και οι τάσεις αποολοκλήρωσης στο εσωτερικό τους —όχι για να ελαττωθεί η πολυεθνική λεηλασία των εργαζόμενων, ούτε για να αναστραφεί η καπιταλιστική τάση των ολοκληρώσεων. Αλλά για να διαμορφωθεί μια νέα ανώτερη και ταυτόχρονα πιο αντιλαϊκή ισορροπία συμφερόντων των πολυεθνικών μονοπωλίων, που και αυτή θα υπονομευτεί στη συνέχεια από ένα νέο παροξυσμό αντιθέσεων.

Ο «δρόμος προς τον καπιταλισμό» φαίνεται να 'ναι αρκετά δύσκολος για τις πρώην «σοσιαλιστικές» χώρες. Και οι λαοί αυτών των χωρών ανακαλύπτουν πως στο έδαφος των «τειχών» που έπεσαν και των αντιλαϊκών καθεστώτων που κατέρρευσαν, ήρθαν να ορθωθούν νέα αντιλαϊκά καθεστώτα, νέα κοινωνικά τείχη φτώχειας, μεταναστευτικής περιπλάνησης, υπερεκμετάλλευσης.

Αλλά και οι μεγάλες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις μοιάζουν να ασφυκτιούν στο σημερινό διεθνές σκηνικό και εντείνουν τις προσπάθειες τους για μια πιο αναβαθμισμένη θέση.

Όσο για τον τρίτο κόσμο, από καιρό έχει ξεπεράσει τα «επικίνδυνα όρια», και όλα δείχνουν ότι δεν θα μπορέσει για πολλά ακόμη χρόνια να υπάρχει όπως τώρα. Ότι απαιτούνται και προβλέπονται

πολύ ριζικότερες αλλαγές από επεμβάσεις τύπου Σομαλίας ή «βοήθειες» τύπου Αιθιοπίας.

• **Ανεπανόρθωτα κλονίζεται το πολιτικό και ιδεολογικό καθεστώς του νεοσυντηρητισμού.**

Οι πολιτικοί τριγμοί είναι πρωτοφανείς. Μετά τη φθορά του κομμουνιστικού προτύπου —σαν αποτέλεσμα της ανυπαρξίας εργατικής πολιτικής και της κατάρρευσης των αντιλαϊκών καθεστώτων της Ανατολής και των Κ.Κ. της Δύσης— *χάνει τη φρεσκάδα του και το ιδεολογικό προφίλ του «υπαρκτού νεοφιλελευθερισμού»*. Η δεκαετία της νεοσυντηρητικής επέλασης, η εμπειρία —πλέον— των «νέων ιδεών», του «ανταγωνισμού», του «εκσυγχρονισμού», της «ελεύθερης αγοράς» οδήγησαν πολύ γρήγορα σε κρίση τις φιλόδοξες συλλήψεις των Φρίντμαν και Χάγιεκ. Και ακόμα πιο γρήγορα τις διορθωτικές παρεμβάσεις που επιχειρήθηκε να γίνουν στο ιδεολογικό σύστημα του νεοφιλελευθερισμού ή τις εναλλακτικές θεωρητικές-πολιτικές λύσεις που επινοήθηκαν (όπως το «τέλος της ιστορίας» του Φουκουγιάμα, το «όραμα του 1992», ο «νεοκεϊνσιανισμός» του Κλίντον κ.λπ.).

Η έλλειψη σύγχρονου ιδεολογικού «μύθου» *«γίνεται ακόμη πιο δραματική για τις κυρίαρχες δυνάμεις καθώς χάνει σε μεγάλο βαθμό την ισχύ του και ο αντικομμουνισμός, που επί δεκαετίες καταλάμβανε σημαντική θέση στο αστικό ιδεολογικό οπλοστάσιο. Όλ' αυτά βέβαια «αναπληρώνονται», για τις δυνάμεις του κεφαλαίου, από τον εκσυγχρονισμό και την ισχυροποίηση των μέσων ιδεολογικής χειραγώγησης και από την καταλυτική επίδραση της ιδεολογίας που «αναβλύζει» από τις αναδιαρθρώσεις που προωθεί το κεφάλαιο στο σύνολο των κοινωνικών σχέσεων. Και κυρίως, από την απουσία μιας πραγματικά σύγχρονης κομμουνιστικής θεωρίας και πολιτικής.*

Η πολιτική και ιδεολογική φθορά του νεοσυντηρητισμού περιπλέκεται —και από μια άποψη οφείλεται— στα ρεύματα κοινωνικής διαμαρτυρίας που εκδηλώθηκαν τα τελευταία χρόνια και «εισέβαλαν» στο προσκήνιο όχι σε κάποιες τριτοκοσμικές χώρες αλλά στην καρδιά του αναπτυγμένου καπιταλισμού (π.χ. Λος Άντζελες, Τραφάλγκαρ Λονδίνου, Γαλλία, Ιταλία, Κορέα κ.λπ.). Πρόκειται βέβαια για λαϊκές ή νεολαιίστικες εκρήξεις και όχι για ένα συγκροτημένο ριζοσπαστικό-αντικαπιταλιστικό κοινωνικοπολιτικό κίνημα. Ωστόσο, θα 'ταν τεράστιο λάθος να υποτιμηθεί η σημασία τους. Πολύ περισσότερο μάλιστα που δεν φαίνεται να τις υποτιμά η ολιγαρχία.

β) Η πολιτική κρίση και το τέλος του σημερινού συστήματος

Το διαμορφωμένο από δεκαετίες σύστημα άσκησης της αστικής εξουσίας αναστατώνεται από ισχυρότατες δονήσεις, δείχνει γερασμένο και αναποτελεσματικό.

Οι αιτίες αυτής της πολιτικής κρίσης είναι πολλές. Από μια άποψη, η πιο σημαντική είναι η απουσία για πολλές δεκαετίες, από το πολιτικό προσκήνιο της εργατικής επαναστατικής πολιτικής σαν περιεχόμενο και σαν πρακτική, που θα οργανώνεται, θα συνενώνεται, θα αναζητά και θα δρα με σημείο αναφοράς την αναγκαιότητα της ανατροπής της αστικής κυριαρχίας και της ολοκληρωμένης κομμουνιστικής απελευθέρωσης. Πέρα απ' αυτό, στις αιτίες της πολιτικής κρίσης μπορούν να καταγραφούν:

Ι. Το γενικότερο λαχάνιασμα της καπιταλιστικής ανασυγκρότησης. Το πρόβλημα αυτό γίνεται οξύτερο καθώς δεν έχει ακόμα διαμορφωθεί οριστικά μια εναλλακτική στρατηγική απάντηση των κυρίαρχων κύκλων του κεφαλαίου.

Η πραγματικότητα αυτή αντανακλάται πιο εκρηκτικά στο πολιτικό σκηνικό. Και αυτό γιατί το πρώτο κύμα της νεοσυντηρητικής επέλασης στηρίχθηκε βασικά στα υπάρχοντα κόμματα (π.χ. Βρετανοί συντηρητικοί, Γάλλοι σοσιαλιστές), με τις αναγκαίες βέβαια αναπροσαρμογές στο

ιδεολογικοπολιτικό τους προφίλ. Οι αναδιαρθρώσεις στο κομματικό σύστημα υστέρησαν σε σχέση μ' αυτές που πραγματοποιήθηκαν στην οικονομία, στην ιδεολογία, στους άλλους κρίκους της αστικής εξουσίας. Έτσι σήμερα η φθορά είναι διπλή.

II. Οι σημαντικές αλλαγές στο ρόλο και τη λειτουργία του κράτους. Ως χθες το αστικό κράτος πρόβαλλε μ' ένα διπλό ρόλο: από τη μια προωθούσε τα συνολικά συμφέροντα της αστικής τάξης, λειτουργούσε σαν «συνολικός κεφαλαιοκράτης». Ταυτόχρονα, με μια σειρά «κοινωφελών» δραστηριοτήτων, εμφανίζεται σαν εκφραστής των συμφερόντων όλης της κοινωνίας, σαν «ουδέτερος» διοικητής. Αυτή η δεύτερη, σχετικά αυτονομημένη λειτουργία, που ήταν ιδιαίτερα αναβαθμισμένη στις μεταπολεμικές δεκαετίες, ανέδειξε το κράτος σε κεντρικό μοχλό άσκησης της συμμαχικής πολιτικής του κεφαλαίου και ενσωμάτωσης στην αστική πολιτική ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων. Το «λιγότερο κράτος» του νεοσυντηρητισμού είναι πολύ «διαφορετικό»: οι ιδιωτικοποιήσεις, η συρρίκνωση των κοινωνικών παροχών, η δραματική υποβάθμιση των δημόσιων υπηρεσιών και, ταυτόχρονα, η ενίσχυση των καταπιεστικών μηχανισμών, των εξωκρατικών «αδύτων» εξουσίας κ.λπ., ακρωτηριάζουν την «πανκοινωνική» του λειτουργία και ενισχύουν την δράση του σαν «οργανωτή» των αστικών συμφερόντων. Έτσι, όμως, *ακρωτηριάζεται και η δυνατότητα του να ενσωματώνει στην αστική πολιτική πλατύτερα κοινωνικά στρώματα — ακόμη και τα «κατώτερα» τμήματα της αστικής τάξης.*

Ταυτόχρονα, η εντατική προώθηση των καπιταλιστικών ολοκληρώσεων, ειδικά στην Ευρώπη, θέτει σε κρίση τα εθνικά κράτη. Οι υπερεθνικοί οργανισμοί (π.χ. ECOFIN, Commission) ενισχύονται. Ουσιαστικοί κρίκοι της εξουσίας απομακρύνονται από τους αστικούς αντιπροσωπευτικούς θεσμούς και από τα πιο «αδύνατα» τμήματα του κεφαλαίου. Αυτή η τάση θα γίνει ακόμη πιο καθοριστική με την ολοκλήρωση της πολιτικής, στρατιωτικής, οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης της Ε.Ο.Κ.

Τέλος, το ταχύτατα μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον οι συνεχείς τεχνολογικές και παραγωγικές ανακατατάξεις *απαιτούν από τη μια τον αμεσότερο χωρίς κρατικές ή άλλες διαμεσολαβήσεις έλεγχο ορισμένων κρίσιμων τομέων από το κεφάλαιο* (π.χ. εκπαίδευση, έρευνα, ΜΜΕ, πολιτισμός), *ώστε γρήγορα και ευέλικτα να ανταποκρίνεται στις εξελισσόμενες ανάγκες του. Και από την άλλη, την «απελευθέρωση» του κεφαλαίου από μια σειρά κρατικές ρυθμίσεις ή παρεμβάσεις* (π.χ. ωράρια εργασίας, όρια απολύσεων, συμβάσεις).

III. Η ισχυροποίηση του οικονομικού και πολιτικού ρόλου των πολυεθνικών μονοπωλίων, η ηγεμονική τους παρουσία στην κορυφή της αστικής πυραμίδας και στην κίνηση της κρατικής εξουσίας, η ενίσχυση των ελεγχόμενων από το πολυεθνικό κεφάλαιο κρίκων εξουσίας (κρατικών, υπερκρατικών ή παρακρατικών), η δυσκολία σύνδεσης της δικής του «απογείωσης» με αισθητή ανάκαμψη των «κατώτερων» τμημάτων του κεφαλαίου και της εργαζόμενης πλειοψηφίας *τροποποιούν τους όρους με τους οποίους διαμορφώνεται το αστικό μπλοκ εξουσίας και οργανώνονται οι συμμαχίες του με τις καταπιεζόμενες τάξεις.*

Οι συμμαχίες της μονοπωλιακής ελίτ αφορούν ισχνότερα αριθμητικά τμήματα αυτών των κοινωνικών ομάδων. Ταυτόχρονα, όμως, μπορεί να γίνονται πιο ισχυρές —πολύ περισσότερο όταν απουσιάζει μια πραγματικά εργατική πολιτική και μια γραμμή συμμαχίας αυτής της πολιτικής με τα καταπιεζόμενα στρώματα —πιο αποτελεσματικές— έστω γι' αυτές τις μειωψηφικές ομάδες— και να διαμορφώνουν ένα πιο «σκληρό» και ανθεκτικό κοινωνικό μπλοκ, το οποίο θα «σφραγίζεται» από την παρουσία του πολυεθνικού κεφαλαίου.

Ωστόσο, *η δυνατότητα νέων «μαζικών κοινωνικών συμβολαίων», η ίδια η μαζική «πολιτική» δράση υποβαθμίζεται χωρίς όρια στις μέρες μας:* και για τα πλατύτερα τμήματα των τάξεων που «κατέχουν» και ακόμα περισσότερο για την εργαζόμενη πλειοψηφία. Η πραγματικότητα αυτή οδηγεί σε πρωτοφανείς τάσεις «αποπολιτικοποίησης», σε απομάκρυνση των πλατιών λαϊκών μαζών από το πολιτικό γίγνεσθαι. Μάλιστα, η δυσκολία του πολιτικού συστήματος και των κομμάτων να

ποδηγετήσουν τις τεράστιες μάζες που συντρίβει ο κοινωνικός πόλεμος του κεφαλαίου, αναγορεύει σε κεντρική επιδίωξη και την πολιτική περιθωριοποίηση-παθητικοποίησή τους (π.χ. εκλογές ΗΠΑ).

IV. Η κρίση του πολιτικού συστήματος είναι αποτέλεσμα και **της υπονόμησης του σημερινού ρόλου και της φυσιογνωμίας των κομμάτων και των συνδικάτων.**

Τα καθεστωτικά κόμματα, που δρούσαν σαν οι κύριοι διαχειριστές της κρατικής εξουσίας και πολιτικής, της ενσωματωτικής λειτουργίας χάνουν το «έδαφος κάτω από τα πόδια τους», καθώς αυτή η λειτουργία απονευρώνεται. Έτσι, όπως και το «λιγότερο κράτος» που τώρα διαχειρίζονται, χάνουν τις περισσότερες από τις γέφυρες επικοινωνίας τους με τα λαϊκά στρώματα και από τις δυνατότητες να τα χειραγωγούν πολιτικά.

Η κρίση αγγίζει ολόκληρο τον κομματικό χάρτη. **Τα συντηρητικά κόμματα** δεν είναι πλέον οι φορείς των «νέων ιδεών», αλλά οι κυβερνητικοί διαχειριστές μιας κοινωνικά βάρβαρης πολιτικής. Η «ελεύθερη αγορά» όχι μόνο δεν αντιμετώπισε τα λαϊκά προβλήματα, αλλά συνέθλιψε και τα πιο στοιχειώδη εργατικά δικαιώματα.

Ανεπανόρθωτα «σπιλώθηκε» και η **σοσιαλδημοκρατία**. Και με την αντιλαϊκή πολιτική που εφάρμοσε σαν κυβέρνηση (π.χ. Γαλλία, Ελλάδα, Ισπανία). Και γιατί, σαν αντιπολίτευση, εγκατέλειψε ακόμη και την υπεράσπιση των άμεσων λαϊκών αιτημάτων, αποδείχθηκε αναποτελεσματικός αντίπαλος του νεοφιλελευθερισμού. Τόσο η κυβερνητική όσο και η αντιπολιτευτική πρακτική της σοσιαλδημοκρατίας —προϊόν της ουσιαστικής σύμπλευσης με τις επιλογές του κεφαλαίου— «ναρκοθετεί» τις οδούς επικοινωνίας της με την εργαζόμενη πλειοψηφία. Και κάνει σχεδόν αδύνατη σήμερα την ύπαρξή της ως μαζικού πολιτικού κόμματος με εργατική βάση, ικανού να δρα σαν μαχητική ρεφορμιστική αντιπολίτευση ή σαν κυβέρνηση με «κοινωνική ευαισθησία».

Στο δρόμο της «τελικής κρίσης» βαδίζει και η επίσημη **Αριστερά**, σ' όλες της τις εκδοχές. Δεν πρόκειται μόνο για την καταλυτική επίδραση που είχε η κατάρρευση των «σοσιαλιστικών» χωρών, οδηγώντας τα κόμματα της Αριστεράς στην περιθωριοποίηση, στις διασπάσεις, στην τυπική σοσιαλδημοκρατικοποίηση, στην «εικονολατρία». Ούτε για τα «ηλεκτροσόκ» και την αποστράτευση που προκάλεσε στις συνειδήσεις και τις γραμμές των αριστερών αγωνιστών η ανοιχτή πλέον προσχώρηση αυτών των κομμάτων στην αστική πολιτική και μάλιστα στις στιγμές που αυτή εκδηλώνεται με το πιο αντιλαϊκό της πρόσωπο. Αυτά αποτελούν κρισιακές εκδηλώσεις της ενσωματωμένης στο αστικό σύστημα αριστεράς, της αριστερής πλευράς του αστικού πολιτικού χάρτη. Αλλά πρόκειται κυρίως για την αδυναμία να αναδυθεί, μέσα απ' αυτή την «τελική κρίση» του παραδοσιακού κομμουνιστικού και αριστερού κινήματος, ένα αισθητό εθνικό και διεθνικό επαναστατικό ρεύμα, ικανό να εκφράσει τις ανατρεπτικές και κομμουνιστικές αναγκαιότητες του σήμερα.

Η κρίση των κομμάτων και των συνδικάτων δεν οφείλεται μόνο σ' αυτούς τους παράγοντες. Η αναδιάρθρωση στην παραγωγή και την εργασιακή διαδικασία, ο κατακερματισμός του παραγωγικού ιστού, η πολυδιάσπαση της εργατικής τάξης διαμορφώνουν μια πραγματικότητα —στο «είναι» και τη συνείδηση των εργαζομένων— που δεν μπορεί να εκφραστεί από το παραδοσιακό συνδικαλιστικό και κομματικό σύστημα. Ταυτόχρονα, ο εκσυγχρονισμός των μεθόδων ιδεολογικής χειραγώγησης και υποταγής αναδεικνύει νέα μοντέλα πολιτικής συμπεριφοράς, στηριγμένα στα τηλεοπτικά «τρογγυλά τραπέζια» και το πολιτικό μάρκετινγκ και λιγότερο στις λαϊκές συγκεντρώσεις, στη μαζική δραστηριοποίηση των εργαζομένων. Σ' αυτές τις συνθήκες τα ΜΜΕ αναγορεύονται στον πιο αναβαθμισμένο «παρτενέρ» του πολυεθνικού κεφαλαίου, σε πολύ πιο κρίσιμο παράγοντα επίδρασης στις λαϊκές συνειδήσεις απ' ότι τα κόμματα.

Όλα, λοιπόν, δείχνουν ότι βρισκόμαστε στο επίκεντρο ενός ισχυρότατου πολιτικού ανεμοστρόβιλου που κλονίζει όλους τους κρίκους του αστικού συστήματος εξουσίας (κράτος,

κόμματα, συνδικάτα, δικαιοσύνη, ΜΜΕ κ.λπ.). Ότι το σημερινό πολιτικό καθεστώς βρίσκεται στο τέλος του και ότι, τέλος, το μοναδικό πραγματικό δίλημμα είναι αν αυτή η παρατεταμένη και ανήσυχη εγκυμοσύνη φέρει στη ζωή μια νέα αστική τερατογένεση ή ένα αυθεντικό επαναστατικό ρεύμα εργατικής πολιτικής. Έτσι, από την άποψη των διάσπαρτων και ανυπότακτων δυνάμεων της αριστερής, εργατικής σκέψης και πράξης, η εμφάνιση της εργατικής πολιτικής στο πολιτικό προσκήνιο με υπολογίσιμους και ανεξάρτητους από την κυρίαρχη πολιτική όρους, αναδεικνύεται σε κεντρικό πρόβλημα για την υπέρβαση της πολιτικής κρίσης.

γ) Η νέα καπιταλιστική βαρβαρότητα και η «νεκροφάνεια» του κείνσιανισμού

Γενικότερα μπορούμε να πούμε ότι διανύουμε μια περίοδο καμψής, μια μεταβατική φάση ανακατατάξεων που θα ανοίξει την αυλαία μιας νέας εποχής για τον καπιταλισμό, την καπιταλιστική ανασυγκρότηση και την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση. Ότι κυοφορούνται όχι απλές διορθωτικές παρεμβάσεις, αλλά σοβαρές τομές στο σύνολο της καπιταλιστικής πραγματικότητας και στη στρατηγική του κεφαλαίου.

Η μορφή που θα πάρουν τελικά οι επιζητούμενες από το κεφαλαίο λύσεις δεν μπορεί να προβλεφθεί με ακρίβεια. Ούτε και τα ενδιάμεσα στάδια που θα μεσολαβήσουν ως τη σχετικά μόνιμη αποκρυστάλλωσή τους. Ωστόσο, ήδη διαφαίνεται ότι η κατεύθυνση τους δεν είναι ένα νέο New Deal, όπως «θέλουν» οι σύγχρονες απάτες και αυταπάτες. **Αλλά θα σηματοδοτείται από ένα νέο πιο επιθετικό παροξυσμό του κοινωνικού πολέμου (του κεφαλαίου) κατά των δυνάμεων της εργασίας, από νέους πιο κανιβαλικούς γύρους λεηλασίας των εργατικών δικαιωμάτων που μπροστά τους η «πρώτη πράξη» της καπιταλιστικής ανασυγκρότησης ίσως μοιάζει με παράδεισο.**

Μια εικόνα αυτής της προοπτικής δίνουν οι εκθέσεις των διεθνών ιμπεριαλιστικών οργανισμών, τα Προγράμματα Σύγκλισης που υλοποιούν οι χώρες-μέλη της ΕΟΚ, τα πρώτα δείγματα της προεδρίας Κλίντον (π.χ. πολεμικοί τυχοδιωκτισμοί, πρωτοφανές φορομνηχτικό πακέτο, μείωση δαπανών υγείας), η φασιστική νεκρανάσταση.

Η αποκρυστάλλωση των τάσεων αυτών δε θα 'ναι, βέβαια, προϊόν συσκέψεων στα «επιτελεία του κεφαλαίου», θα είναι η τελική κατάληξη μιας σύνθετης διαδικασίας, που θα σφραγίζεται από τους αυθόρμητους νόμους κίνησης της κεφαλαιοκρατικής κοινωνίας και θα εξελίσσεται στο «πυρακτωμένο έδαφος» των αγεφύρωτων αντιθέσεων-αντιπαραθέσεων ανάμεσα σε τμήματα του κεφαλαίου, στις ιμπεριαλιστικές δυνάμεις και, κυρίως, ανάμεσα στην αστική και την εργατική τάξη.

Σ' ό,τι αφορά την κυρίαρχη πολιτική διαμορφώνονται οι παρακάτω τάσεις:

I. Στην οικονομική-κοινωνική-παραγωγική σφαίρα

Εδώ οι εξελίξεις σφραγίζονται από απανωτά κύματα εκμεταλλευτικής λεηλασίας, από μια πορεία εξόντωσης της ζωντανής εργασίας, «χωρίς ανάσα και χωρίς αναισθητικό», όπου τα όποια διαλείμματα χαλαρότητας —αν και όταν υπάρχουν— θα είναι μικρής διάρκειας, περιορισμένης εμβέλειας και «χαμηλών πτήσεων».

Οι ηγετικοί κύκλοι του κεφαλαίου πιο καθαρά και πιο συχνά, πλέον, ομολογούν ότι η επιζητούμενη «νέα αναπτυξιακή έκρηξη» είναι δύσκολο έως αδύνατο να συνδυαστεί με μια πολιτική ανακούφισης και σχετικής βελτίωσης της θέσης των εργαζομένων, αντίθετα προϋποθέτει τη χωρίς έλεος επίθεση στα δικαιώματά τους. Ότι η πρωτοφανής ανεργία, η κοινωνική εξαθλίωση, η περιθωριοποίηση μεγάλων τμημάτων της εργαζόμενης πλειοψηφίας αποτελούν μόνιμο, οργανικό

στοιχείο της νέας φάσης του καπιταλισμού, που ελάχιστα επηρεάζεται από τις περιόδους ανάκαμψής του.

Οι τάσεις αυτές αφορούν και τους εργαζόμενους στις ιμπεριαλιστικές «μητροπόλεις». Ως χθες η «αύξηση της πίτας» γινόταν κυρίως με την ιμπεριαλιστική και αποικιοκρατική εκμετάλλευση των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών —μ' ένα τρόπο, δηλαδή, που εξασφάλιζε ορισμένες παροχές στους εργαζόμενους του «κέντρου». Σήμερα, γίνεται πολύ περισσότερο με την υπερεκμετάλλευση στο εσωτερικό των ιμπεριαλιστικών χωρών. Έτσι οι τυπικές ή ουσιαστικές δορυφοριοποιήσεις άλλων χωρών (π.χ. της Ανατολικής από τη Δυτική Γερμανία) πολλαπλασιάζουν αντί να μειώνουν τα προβλήματα στις ιμπεριαλιστικές χώρες. Και οι εμπορικοί πόλεμοι του Κλίντον αδυνατούν ν' αποτρέψουν το φορολογικό πακέτο που υλοποιεί.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες είναι φανερό ότι η φιλολογία για την επάνοδο του κείνσιανισμού και την «επιστροφή του κράτους» που τροφοδότησαν η εκλογή του Κλίντον και μια ορισμένη επαναδραστηριοποίηση του αστικού κράτους, έχει μικρή σχέση, με την πραγματικότητα. Πρώτο, γιατί το κεφάλαιο προσανατολίζεται όχι σε μια «κοινωνικά ευαίσθητη» πολιτική κείνσιανικού τύπου, αλλά σε επιλογές ακραίου κοινωνικού κανιβαλισμού. Δεύτερο, γιατί ο κείνσιανισμός σηματοδότησε έναν τύπο ρεφορμιστικής ενσωμάτωσης των εργαζόμενων, που στηρίχθηκε στη μαζική παραγωγή και την επίσης μαζική αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης, στη δημόσια επιχειρηματική δραστηριότητα, στην κρατική παρέμβαση στη σχέση κεφαλαίου-εργασίας. Ένα τέτοιο «κοινωνικό συμβόλαιο» είναι αδύνατο σε συνθήκες μαζικής ανεργίας, συμπίεσης των λαϊκών εισοδημάτων, συντριβής των κοινωνικών δικαιωμάτων κ.λπ. Και τρίτο, γιατί οι όποιες ενσωματωτικές-ρεφορμιστικές παρεμβάσεις εκδηλωθούν θα έχουν περιορισμένη εμβέλεια, θα είναι προϊόν όχι μιας συνολικής κρατικής ρύθμισης, αλλά πρωτοβουλιών από μεμονωμένους καπιταλιστές, θα συγκροτούν λιγότερο ένα συνολικό πολιτικό ρεύμα και περισσότερο μικρές τάσεις ανίκανες να επιδράσουν στη συνολική κίνηση της κρατικής πολιτικής.

Ωστόσο, η συζήτηση για την επιστροφή του κείνσιανισμού έχει μια ορισμένη βάση. Αντανακλά τους προβληματισμούς στις ηγετικές δυνάμεις του κεφαλαίου για την αναγκαιότητα και τη δυνατότητα μιας ορισμένης «χαλάρωσης» της αντιλαϊκής επίθεσης, καθώς γίνεται φανερό ότι η τεράστια ανεργία και η κοινωνική εξαθλίωση πλατιών λαϊκών στρωμάτων δημιουργεί προβλήματα στη διάθεση των προϊόντων, και στην εξεύρεση του κατάλληλου «εφεδρικού στρατού» που θα στελεχώσει μια ορισμένη ανάπτυξη ή θα λειτουργήσει ως πίεση στους ήδη εργαζόμενους. Αντανακλά, επίσης μια επαναδραστηριοποίηση του κράτους, βασικά σε τομείς σύγχρονων υποδομών που είναι απόλυτα αναγκαίοι για τη λειτουργία των πολυεθνικών και την αναπαραγωγή του κεφαλαίου σήμερα. Παράλληλα, όμως, συστατικό αυτής της επαναδραστηριοποίησης είναι η παραχώρηση στην «ιδιωτική πρωτοβουλία» όλων των τομέων που μπορεί να είναι κερδοφόροι.

Σ' αυτά τα πλαίσια προωθούνται το επόμενο διάστημα:

- **Η ολοκλήρωση των αντιδραστικών τομών που εγκαινίασε η καπιταλιστική ανασυγκρότηση.** Στην ημερήσια διάταξη βρίσκονται: νέα κύματα ιδιωτικοποιήσεων (π.χ. τηλεπικοινωνίες, τράπεζες), αλληπάλληλα προγράμματα λιτότητας (π.χ. προγράμματα σύγκλισης μέχρι το τέλος της δεκαετίας), φορολογική εξουθένωση, συντριβή των κοινωνικών δικαιωμάτων (π.χ. υγεία, παιδεία, ασφάλιση), δραματική συμπίεση των κοινωνικών δαπανών (στο όνομα της μείωσης των ελλειμμάτων), παροξυσμός απολύσεων και ανεργίας κλπ.
- **Νέες τομές στο επίπεδο των παραγωγικών δυνάμεων και της επιστήμης.** Η τεχνητή νοημοσύνη και οι υπολογιστές 5ης γενιάς, η βιοτεχνολογία, τα νέα υλικά, τα οπτικοακουστικά μέσα, οι τηλεπικοινωνίες και η σύγκλισή τους με την πληροφορική και την οπτικοακουστική βιομηχανία, τα οικολογικά προϊόντα κ.λπ., συγκεντρώνουν το ζωτικό ενδιαφέρον των πολυεθνικών και τις ελπίδες τους για νέα οικονομική απογείωση. Βέβαια αυτό το ενδιαφέρον οριοθετείται από τα ασφυκτικά πλαίσια του καπιταλιστικού κέρδους. Έτσι, η όποια ανάπτυξη των παραγωγικών

δυνάμεων —τόσο από την άποψη της ποσότητας, όσο και από την άποψη των κατευθύνσεων— θα προσδιορίζεται σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη φορά, όχι από τις ανάγκες της κοινωνικής πλειοψηφίας ή τις επιστημονικές-ακαδημαϊκές φιλοδοξίες κάποιων ερευνητών, αλλά από τους νόμους της κεφαλαιοκρατικής αναπαραγωγής, από τις εκμεταλλευτικές κοινωνικές σχέσεις. Και η προσοχή του κεφαλαίου θα συγκεντρώνεται όχι τόσο στην πρόοδο της επιστήμης γενικά, όσο στο πεδίο των βιομηχανικών εφαρμογών, των επιχειρηματικών καινοτομιών.

- **Στο επίκεντρο της στρατηγικής του κεφαλαίου μπαίνει περισσότερο από κάθε άλλη περίοδο ο εργαζόμενος άνθρωπος.** Ορισμένοι μάλιστα μιλούν για «τέταρτη βιομηχανική επανάσταση», με «ατμομηχανή» της το ανθρώπινο δυναμικό. Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων. Στο τεχνολογικό άλμα των δεκαετιών του '70-'80 η αλλαγή των παραγωγικών μέσων προηγήθηκε —συχνά αρκετά— από τις αλλαγές στο περιεχόμενο και την οργάνωση της εργασίας. Το άλμα αυτό έχει ήδη δημιουργήσει ένα σύνολο παραγωγικών δυνατοτήτων οι οποίες — με τα κριτήρια του κεφαλαίου— δεν αξιοποιούνται στο έπακρο από το υπάρχον εργατικό δυναμικό.

Αυτή η «υστέρηση» επιδιώκεται να καλυφθεί την επόμενη περίοδο. Ο παράγοντας εργαζόμενος άνθρωπος πρέπει να «αναμορφωθεί σ' όλες τις πλευρές της παραγωγικής του ένταξης (ειδίκευση, περιεχόμενο και διαδικασία εργασίας, ωράριο, τρόπος και ύψος αμοιβών, σταθερότητα δουλειάς κ.λπ.) ώστε να «συμμορφωθεί» με τις απαιτήσεις και τις δυνατότητες μεγιστοποίησης του κεφαλαιοκρατικού κέρδους που πηγάζουν από τα νέα τεχνολογικά μέσα. Και για να αξιοποιηθούν οι ανεξάντλητες ακόμα εκμεταλλευτικές δυνατότητες των νέων παραγωγικών μέσων. Και για να λειτουργήσει «εύρυθμα» το νέο οργανωτικό-παραγωγικό πλαίσιο των καπιταλιστικών επιχειρήσεων. Και γιατί οι νέες ριζικές τομές στο επίπεδο των παραγωγικών δυνάμεων που αναζητούνται δε φαίνεται να βρίσκονται πολύ κοντά.

Έτσι βρίσκεται σε εξέλιξη μια πιο εκμεταλλευτική τομή στο εργασιακό καθεστώς, μια πιο αντιδραστική «ανασυγκρότηση» του εργατικού δυναμικού και του εργαζόμενου ανθρώπου. Η πλήρης ελαστικοποίηση της εργασίας και η εργασιακή περιπλάνηση επεκτείνεται και στο πιο ειδικευμένο τμήμα της εργατικής τάξης —και, από μια άποψη, κυρίως σ' αυτό. Στη σφαίρα της αποξενωμένης και κατακερματισμένης ταιηλορικής εργασίας εντάσσονται όχι μόνο χειρωνακτικά αλλά και πνευματικά εργαζόμενοι. Η ίδια η ταιηλορική εργασία γίνεται πιο αποδοτική για το κεφάλαιο σε αρκετούς τομείς, παλιούς και σύγχρονους. Το ζήτημα της ειδίκευσης, της διαρκούς επανακατάρτισης —τουλάχιστον για ορισμένα τμήματα των εργαζόμενων— αναδεικνύεται καίριας σημασίας. Το φασόν γίνεται πλέον και ηλεκτρονικό-πνευματικό και επεκτείνεται πολύ πέρα από τους παραδοσιακούς κλάδους. Τα συστήματα σύνδεσης των εργατικών αποδοχών με την καπιταλιστική παραγωγικότητα τείνουν να κυριαρχήσουν (καθώς μάλιστα οι βασικοί μισθοί συμπιέζονται διαρκώς) και ν' αλλάξουν περιεχόμενο (καθώς πλάι στους ποσοτικούς δείκτες της παραγωγικότητας, αναβαθμίζεται η σημασία των ποιοτικών δεικτών, όπως η πρωτοβουλία, το ομαδικό πνεύμα, η ποιότητα, η επινοητικότητα κλπ). Στη σφαίρα της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης, της ουσιαστικής υποταγής στο κεφάλαιο —μετά τη χειρωνακτική και τις συνεχώς διευρυνόμενες πλευρές της πνευματικής εργασίας— μπαίνει και η φαντασία, η δημιουργικότητα κ.λπ. των εργαζομένων. Η ανεργία, τα παρατεταμένα ωράρια, η δεύτερη δουλιά αγγίζουν πια και τα πιο μορφωμένα τμήματά τους. Το εργασιακό καθεστώς γίνεται συνολικά πιο αυταρχικό, πιο ελεγχόμενο —έστω και αν ο έλεγχος γίνεται με πιο καλυμμένους αλλά και πιο αποτελεσματικούς τρόπους. Οι κρατικές παρεμβάσεις στη σχέση εργασίας-κεφαλαίου ελαχιστοποιούνται, η εργοδοσία «απελευθερώνεται» από κρατικές-«γραφειοκρατικές» διαμεσολαβήσεις και ρυθμίσεις, «χειρίζεται» και οργανώνει μόνη της, πιο άνετα και ευέλικτα το εργασιακό πλαίσιο.

II. Στο σύστημα της διεθνούς κυριαρχίας. Η σημερινή ισορροπία δυνάμεων στο παγκόσμιο σκηνικό είναι ασταθής και ρευστή. Πολλοί και για πολλούς λόγους έχουν συμφέρον να την ανατρέψουν, τόσο στο οικονομικό, όσο και στο διακρατικό επίπεδο. Και είναι ακριβώς αυτή η σύγκρουση συμφερόντων που τροφοδοτεί τις εξελισσόμενες ανακατατάξεις στην παγκόσμια

σκακιέρα.

Όπως σε κάθε αντίστοιχη περίοδο, το ίδιο και σήμερα, γιγάντιες πολυεθνικές και ιμπεριαλιστικά κράτη διασταυρώνουν τα ξίφη τους, με στόχο να αποκτήσουν οικονομικά και πολιτικοστρατιωτικά πλεονεκτήματα, να εισέλθουν στο στίβο της νέας φάσης έχοντας καταλάβει προνομιακές διαδρομές.

- *Ο οικονομικός ανταγωνισμός, ο οικονομικός και εμπορικός πόλεμος θα οδηγηθεί σε παροξυσμό το επόμενο διάστημα.* Οι εξελίξεις στη GATT, οι νομισματικές κρίσεις, ο πόλεμος των ισοτιμιών και των επιτοκίων, οι «προστατευτικές» ρυθμίσεις, τα μέτρα των ΗΠΑ και της ΕΟΚ ενάντια στις ιαπωνικές αυτοκινητοβιομηχανίες είναι μερικά από τα πιο εμφανή —ίσως όχι τα πιο σημαντικά— παραδείγματα αυτού του πολέμου. Ενός πολέμου που περιλαμβάνει επίσης τις εξαγορές και συγχωνεύσεις, την κατάκτηση νέων αγορών, τις προσαρτήσεις χωρών, τις τεχνολογικές καινοτομίες, το φτηνό εργατικό δυναμικό κλπ. Αυτές οι εξελίξεις είναι και οι ουσιαστικοί τροφοδότες του εθνικιστικού κύματος που σαρώνει τον καπιταλιστικό κόσμο —είτε πρόκειται για τις μεγάλες ιμπεριαλιστικές χώρες, είτε πρόκειται για τις χώρες της «δεύτερης ταχύτητας» και τους «τοπικούς υποϊμπεριαλισμούς».
- *Οι ένοπλοι τυχοδιωκτισμοί, οι τοπικοί πόλεμοι γίνονται συστατικό της νέας περιόδου.* Η στρατιωτική επιδρομή στο όνομα της «ανθρωπιστικής βοήθειας» (π.χ. Σομαλία, Βοσνία), μετατρέπεται στο νέο δόγμα της κλιντονικής εποχής. Οι εστίες τέτοιων πιθανών συρράξεων είναι πολλές, άλλες στο γεωγραφικό χώρο των πρώην «σοσιαλιστικών» χωρών (π.χ. Γιουγκοσλαβία) και άλλες έξω από αυτόν. Και κινδυνεύουν να «εκραγούν» όχι τόσο από κάποια άλυτα εθνικά θέματα ή προβλήματα αυτοδιάθεσης —που υπάρχουν σε πολύ μικρότερο βαθμό από το παρελθόν— όσο από φιλοδοξίες των τοπικών ολιγαρχιών και την παγκόσμια διαπάλη των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων για το ξαναμοίρασμα των σφαιρών επιρροής και των αγορών.
- *Οι διαδικασίες των καπιταλιστικών ολοκληρώσεων εντατικοποιούνται.* Βέβαια η πορεία τους δεν είναι ευθύγραμμη, ούτε αδιατάρακτη, όπως δείχνουν ο κλονισμός του Μάαστριχτ, οι αμφισβητήσεις της NAFTA κ.λπ. Ωστόσο, είναι πλέον φανερό, ότι οι καπιταλιστικές ολοκληρώσεις, με τις σημερινές ή άλλες μορφές, και μέσα από διαδικασίες συνεχών συγκρούσεων και αναδιατάξεων θα αποτελούν μορφές κίνησης, οργάνωσης και δράσης των καπιταλιστικών κοινωνιών και των πολυεθνικών μονοπωλίων. Και μάλιστα μορφές που θα αποκτούν όλο και μεγαλύτερη βαρύτητα και συνεκτικότητα —μέσα στις αντιφάσεις τους— και θα διαμορφώνουν μία πιο διευρυμένη από την εθνική βάση εκκίνησης και εργατικής εκμετάλλευσης για το πολυεθνικό κεφάλαιο.
- *Η διαπάλη των ιμπεριαλιστικών κέντρων κορυφώνεται. Καθένα απ' αυτά προσπαθεί να κερδίσει «πόντους» εκεί κυρίως που υστερεί.* Οι ΗΠΑ, έχοντας εξασφαλισμένη τη στρατιωτικοπολιτική πρωτοκαθεδρία, ρίχνονται στη μάχη της οικονομίας, χωρίς να εγκαταλείπουν όμως το «προσφιλέσ σπορ» των ωμών επεμβάσεων, υπενθυμίζοντας έτσι «ποιος κυβερνάει σ' αυτό τον κόσμο» και «ψαλιδίζοντας τις φιλόδοξες φτερούγες» των ανταγωνιστών τους. Η Ιαπωνία προσπαθεί να διατηρήσει και να ενισχύσει τα εμπορικά και τεχνολογικά της προνόμια, να οικοδομήσει ένα πλέγμα επιρροής και ολοκλήρωσης στη Ν.Α Ασία, να αποκτήσει πυρηνική ισχύ και δυνατότητα στρατιωτικής δράσης εκτός των εδαφών της. Η Γερμανία ανασυντάσσεται, κατακτά νέες αγορές, προσαρτά οικονομικοπολιτικά νέες χώρες της Ευρώπης, προσπαθεί να ξεπεράσει τις δυσκολίες της ενοποίησης, πρωτοπορεί και γίνεται ατμομηχανή στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (όχι χωρίς συμβιβασμούς), τροποποιεί το σύνταγμα της ώστε να μπορεί να δρα στρατιωτικά σε άλλες χώρες και φιλοδοξεί να διαδραματίσει ένα ρόλο ευρύτερο απ' αυτόν του «βηματοδότη» του ΕΟΚικού κέντρου.
- *Οι εξελίξεις στις πρώην «σοσιαλιστικές» χώρες είναι δραματικές.* Οι πρώην Ανατολικογερμανοί αντιμετωπίζονται σήμερα σαν ανεπιθύμητοι στην ενοποιημένη Γερμανία. Η Τσεχοσλοβακία διασπάται. Η Ουγγαρία απειλεί να γίνει αναφλεκτήρας ένοπλων συγκρούσεων. Η πρώην Γιουγκοσλαβία ζει το παρατεταμένο πολεμικό δράμα στο οποίο την σέρνουν τα εκμεταλλευτικά στρώματα που κυριαρχούσαν στο προηγούμενο καθεστώς και σήμερα μετατρέπονται σε τοπικές

ολιγαρχίες, καθώς και οι ιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί. Ο Γέλτσιν εγκαθιδρύει ανοικτή δικτατορία —με την οικονομική και πολιτική υποστήριξη του Κλίντον— αλλά παρ' όλα αυτά βλέπει το μέλλον του σκοτεινό. Η διαμάχη για το δρόμο μέσα από τον οποίο θα οδηγηθεί η Ρωσία στην πλήρη καπιταλιστικοποίηση φτάνει στο έπακρο. Η εξαθλίωση των μαζών και η έλλειψη πολιτικού συστήματος ικανού να χειραγωγήσει και να αφομοιώσει τις συγκρούσεις της μεταβατικής φάσης πολλαπλασιάζουν τις πιθανότητες για αιματηρές αναμετρήσεις.

III. Στο πολιτικό σύστημα και στη σφαίρα της ιδεολογίας.

Εδώ θα εκδηλωθούν οι πιο εντυπωσιακές αλλαγές το επόμενο διάστημα. Πρόκειται για βαθύτατες αντιδραστικές αλλαγές που τείνουν να οικοδομήσουν ένα ολοκληρωτικό καθεστώς — έστω και αν έχει το μανδύα του κοινοβουλευτισμού— μακράς διάρκειας και μεγάλης ανθεκτικότητας, να διαμορφώσουν ένα πολύπλοκο καταπιεστικό πλέγμα που θα συντρίβει τις λαϊκές ελευθερίες και τις τάσεις αντικαπιταλιστικής δράσης.

Τα στοιχεία που συνθέτουν το πολύμορφο πλέγμα του κοινωνικού εκφασισμού είναι πολλά. Οι αντιαπεργιακοί νόμοι, η «τρομοκρατία» των απολύσεων και της ανεργίας, η «ομηρία» της μερικής απασχόλησης, η ανασφάλεια της ευέλικτης εργασίας, τα σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα ελέγχου της εργασίας, το καταθλιπτικό βάρος της φτώχειας, τα «απαγορευτικά στοπ» που θέτουν η πολιτιστική μιζέρια και ο επιστημονικός ακρωτηριασμός, η πίεση των οικονομικών δεικτών και της ελλειματολογίας. Η αποπολιτικοποίηση, η πολιτική και κοινωνική περιθωριοποίηση μεγάλων τμημάτων των εργαζομένων. Η μονοπώληση των πληροφοριών και της ροής τους, ο δικτατορικός ιδεολογικός ζυγός των ΜΜΕ, η πολιτισμική ισοπέδωση, σαν αποτέλεσμα του ασφυκτικού ελέγχου της εξωπαραγωγικής σφαίρας από τα πολυεθνικά μονοπώλια. Η παράδοση των κρίσιμων αποφάσεων σε όλο και πιο κλειστές και ολιγομελείς ομάδες διαχειριστών του πολυεθνικού κεφαλαίου.

Το «πνεύμα» της πειθάρχησης, της επιβολής, της υποταγής και η καταπίεση των λαϊκών ελευθεριών «αναβλύζουν» συνεπώς από κάθε κρίκο της σύγχρονης κοινωνίας. Δεν είναι απλά το εξωτερικό περίβλημα, το αναγκαίο συμπλήρωμα της νέας καπιταλιστικής τάξης πραγμάτων. Ούτε, πολύ περισσότερο, η αντιδημοκρατική διαχειριστική εκδοχή της. Αντίθετα, αναδύεται από την καρδιά της, την ανάδειξη των πολυεθνικών μονοπωλίων σε ηγεμονική σχέση παραγωγής και κυριαρχίας.

Ο διαχεόμενος αυταρχισμός συμπληρώνεται και με πιο ανοιχτά κατασταλτικά μέτρα ή ενέργειες. Με τη «δαμόκλειο σπάθη» του τρομονόμου και του ηλεκτρονικού φακελώματος. Με την ενίσχυση των εθνικών και υπερεθνικών κατασταλτικών μηχανισμών (ΕΚΑΜ, EUROPOL κ.λπ.). Με τον πολλαπλασιασμό των κρουσμάτων ανοιχτής βίας σε πρωτοπόρους αγώνες και αγωνιστές (π.χ. φυλακισμένοι ΕΑΣ). Με την προμοδότηση των φασιστικών και ακροδεξιών ομάδων κρούσης. Στόχος της ανοιχτής καταστολής, είναι η εξουθένωση των «επικίνδυνων» για το σύστημα αγωνιστών και τάσεων και, παράλληλα, η τρομοκράτηση, η καθήλωση των ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων.

Η πραγματικότητα αυτή αποτελείτο ιδανικό έδαφος για να αναγεννηθεί ο φασισμός, ο ρατσισμός και ο εθνικισμός. Ο σύγχρονος φασισμός δεν αποτελεί βέβαια μια νεκρανάσταση. Αντίθετα εκφράζει τη συνισταμένη πολλών παραγόντων της σύγχρονης κοινωνίας. Μοιάζει να είναι ένα εξτρεμιστικό παραπροϊόν του «έρποντος κοινωνικού εκφασισμού» που αναδύεται απ' όλους τους αρμούς της αστικής κοινωνίας και κυρίως από την υπερεπιθετική πολιτική του κεφαλαίου. Ο προπομπός ενός και τυπικά ολοκληρωτικού καθεστώτος με το οποίο μπορεί να εκφραστεί η επόμενη περίοδος της κανιβαλικής επίθεσης στα λαϊκά δικαιώματα. Ένας μοχλός πίεσης για μια συνολικά πιο συντηρητική μετατόπιση των λαϊκών συνειδήσεων και του πολιτικού σκηνικού. Αλλά και η αυταπάτη εργαζόμενων στρωμάτων για μια ενδεχόμενη «ριζοσπαστική απάντηση» στον εκφυλισμό του πολιτικού συστήματος και στα οξυμένα κοινωνικά προβλήματα, σε μια περίοδο που όλοι οι υπαρκτοί πολιτικοί σχηματισμοί έχουν γίνει αφερέγγυοι.

Για την ώρα, όμως, όλα αυτά αποτελούν εξελισσόμενες τάσεις και όχι ένα κυρίαρχο κοινωνικοπολιτικό ρεύμα. Μάλιστα, ενώ υπάρχουν αρκετά ερείσματα για έναν «αποτρόπαιο γάμο» του κεφαλαίου με το σύγχρονο φασισμό, είναι ταυτόχρονα σοβαροί και οι λόγοι που τον αποτρέπουν, τουλάχιστον σήμερα. Λόγοι οικονομικοί (η διεθνοποίηση του κεφαλαίου, η ανάγκη ελαστικής-ευκίνητης εργατικής δύναμης σε διεθνική βάση κ.λπ.), αλλά και πολιτικοί (η εξουθένωση του εργατικού κινήματος, η ανυπαρξία επικίνδυνων επαναστατικών τάσεων κ.λπ.) που δίνουν μια ορισμένη άνεση κινήσεων στην άρχουσα τάξη. Θα ήταν όμως καταστροφικό, αυτή η διαπίστωση, να οδηγήσει σε υποτίμηση του φασιστικού κινδύνου και πολύ περισσότερο σε άμβλυση της πάλης κατά του «αυταρχικού νέφους» που κατακλύζει τη σύγχρονη κοινωνία προκαλώντας «δύσπνοια» στις λαϊκές ελευθερίες.

*Η γενικευμένη τάση αυταρχισμού δεν ταυτίζεται κατ' ανάγκη με τον πλήρη ακρωτηριασμό των αστικών αντιπροσωπευτικών-κοινοβουλευτικών διαδικασιών. Αντίθετα, πρέπει να αναμένεται **μια ορισμένη αποθέωση του κοινοβουλευτικού κρετινισμού**. Όσο περισσότερο θα υποβαθμίζεται η σημασία των αντιπροσωπευτικών θεσμών στο κυρίαρχο σύστημα εξουσίας και θα ενισχύονται τα εξωκρατικά αδιαφανή κέντρα, τόσο περισσότερο θα αξιοποιούνται αυτές οι διαδικασίες για να νομιμοποιήσουν μια αντιλαϊκή πολιτική. Όσο πιο σταθερά θα εδραιώνεται ο κοινοβουλευτικός ολοκληρωτισμός, όσο πιο ελεγχόμενος θα είναι ο κομματικός χάρτης και συνολικά το πολιτικό σύστημα, τόσο πιο συχνή θα είναι η προσφυγή στους αντιπροσωπευτικούς θεσμούς και θα παρουσιάζονται αυτοί οι θεσμοί σαν το απαύγασμα της δημοκρατίας και της συμμετοχής. Όσο πιο αποτελεσματικοί θα γίνονται οι μηχανισμοί που αποτρέπουν την αγωνιστική είσοδο των εργαζόμενων στο πολιτικό προσκήνιο, τόσο πιο αναγκαίοι και χρήσιμοι θα γίνονται για το κεφάλαιο οι χειραγωγημένοι αστικοί μηχανισμοί και η εγκλωβισμένη σ' αυτούς «πολιτική δραστηριοποίηση» των λαϊκών μαζών. Όσο θα περιορίζεται η αγωνιστική έκφραση και κίνηση των εργαζόμενων τόσο θα επιχειρείται να ενισχυθεί η αντιπροσωπευτική-κοινοβουλευτική κινητοποίηση και έκφρασή τους (π.χ. δημοψηφίσματα στην ΕΟΚ, το δημοψήφισμα της ΓΣΣΕ και στον ΟΤΕ, αυτό που προτείνει η αντιπολίτευση για την ιδιωτικοποίηση).*

Σ' αυτά τα πλαίσια εξελίσσεται και **μια προσπάθεια αναπροσαρμογής του συνδικαλιστικού κινήματος** και γενικότερα των μορφών συλλογικής συσπείρωσης και δράσης. Το διαμορφωμένο συνδικαλιστικό κίνημα, σαν καθεστωτικός πολιτικός θεσμός, «παρακολουθεί» τη συνολικότερη κρίση του αστικού πολιτικού συστήματος. Η ανυποληψία του γίνεται ακόμα πιο έντονη καθώς τα συνδικάτα, που αποτελούσαν την «αιχμή του δόρατος» της ενσωμάτωσης στην αστική πολιτική, σήμερα αποδεικνύονται ανίκανα να ακολουθήσουν ακόμα και μια μαχητικά διεκδικητική στάση απέναντι στο νεοσυντηρητισμό. Έτσι, οι εργαζόμενοι τα εγκαταλείπουν μαζικά, υποβαθμίζεται ο ρόλος τους, ενώ οι πιο σημαντικοί εργατικοί αγώνες αναπτύσσονται έξω ή σε αντιπαράθεση μετά πλαίσια και την πρακτική του επίσημου συνδικαλιστικού κινήματος.

Δεν πρέπει ωστόσο αυτές οι τάσεις να μας οδηγήσουν στο συμπέρασμα πως τα συνδικάτα θα διαλυθούν. Αντίθετα ο παροξυσμός των κοινωνικών αντιθέσεων, ο φόβος για μη ελεγχόμενα αγωνιστικά σκιρτήματα, η ανάγκη ενεργητικότερης στράτευσης των εργαζόμενων στους σκοπούς των επιχειρήσεων κάνουν αναγκαία για το κεφάλαιο την «καπιταλιστική αναμόρφωση» των συνδικάτων, την αποτελεσματικότερη ευθυγράμμιση τους με τις ανάγκες της εργοδοσίας και της χειραγώγησης των εργατικών συνειδήσεων. Από τον «κοινωνικό αντίπαλο» στον «κοινωνικό εταίρο», από τον εκφραστή των εργατικών δικαιωμάτων στον υπερασπιστή της «εθνικής οικονομίας», από μορφή εργατικής συλλογικής δράσης σε «εργατικό» θεσμό με την ανοιχτή σφραγίδα των κοινοβουλευτικών διαδικασιών, από όργανο αγωνιστικής κινητοποίησης —έστω ρεφορμιστικής— σε όργανο διοχέτευσης και συντριβής της αγωνιστικότητας στις «συμπληγάδες» του κεφαλαίου και των θεσμών του, αυτός είναι ο «εκσυγχρονισμός» των συνδικάτων που προωθείται.

Παράλληλα μ' αυτές τις διαδικασίες επιχειρείται ο εκφυλισμός της τάσης για πολιτική

αυτοοργάνωση. Προωθείται ένα σύστημα από ελεγχόμενα υποκατάστατα απέναντι σ' αυτή την τάση. Ενισχύεται η **διαμόρφωση ενός πολύμορφου δικτύου οργανώσεων**, έξω από τα παραδοσιακά κόμματα και συνδικάτα, που θα υποδέχονται και θα εκφράζουν —με χειραγωγημένο νέο τρόπο— τη διάθεση για συλλογική δράση και συμμετοχή στα κοινά (π.χ. ενώσεις πολιτών, θρησκευτικές οργανώσεις, ομάδες καταναλωτών, ορισμένες αυτόνομες ή οικολογικές ομάδες με επίσημη στήριξη, πολιτισμικές κινήσεις). Και ακόμα ενισχύονται οι θεσμοί και οι μορφές άμεσης, απευθείας πολιτικής παρέμβασης του κεφαλαίου και των οργανώσεων του, δυναμώνει η τάση «ιδιωτικοποίησης» της πολιτικής.

Σε εξέλιξη τέλος βρίσκονται σοβαρές διεργασίες **στο πεδίο της αστικής ιδεολογίας και των θεωρητικών δογμάτων της**. Καθώς μάλιστα ενισχύεται η αποπολιτικοποίηση και γίνεται πιο δύσκολη η πολιτική κινητοποίηση των μαζών, *αναβαθμίζεται η σημασία της ιδεολογικής χειραγώγησης, των θεσμών διάχυσης και επιβολής της αστικής ιδεολογίας, διευρύνεται και γίνεται πιο δικτατορικός ο ιδεολογικός ζυγός του κεφαλαίου.*

Ο ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης αυξάνεται ραγδαία, ο ολοκληρωτισμός των καναλιών και των εκδοτών ισοπεδώνει κάθε έννοια αντικειμενικής πληροφόρησης και μαζί κάθε σκίρτημα ελεύθερης σκέψης και συνείδησης. Ο έντυπος και ηλεκτρονικός τύπος αναδεικνύεται σε μια εξουσία με θέση και σημασία σαφώς ανώτερη από την «τέταρτη». Πολλαπλασιάζονται οι ευρύτερα πολιτισμικές μορφές αυτοτελούς παρέμβασης του κεφαλαίου (χορηγία στην τέχνη, στον πολιτισμό, στο περιβάλλον κ.λπ.). Η «κοινωνία του θεάματος» συντρίβει την κουλτούρα της εργαζόμενης πλειοψηφίας και κάθε απόπειρα ανταγωνιστικής με την αστική πολιτισμικής έκφρασης. Πάνω απ' όλα αναβαθμίζεται στο έπακρο η «ιδεολογία της πράξης», η σημασία των σκέψεων και των προβληματισμών που γεννά η ίδια η αντικειμενική πραγματικότητα και η θέση —η προοπτική των εργαζόμενων που διαμορφώνει η νέα καπιταλιστική τάξη πραγμάτων. Η «ιδεολογία της καθημερινής ζωής» —ή μάλλον η θεωρητικοποίηση της υποταγμένης και όχι της εξεγερτικής πλευράς στη καθημερινή ζωή— αποδεικνύεται ασύγκριτα πιο ισχυρή από χιλιάδες σελίδες και δεκάδες εκπομπές.

Παρά την ενίσχυση των μηχανισμών επιβολής της αστικής ιδεολογίας, είναι σήμερα ορατή η *απουσία μιας δυναμικής αστικής θεωρητικής σύλληψης, ενός νέου «μύθου» που θα εκφράσει τα σύγχρονα θετικά πρότυπα της κεφαλαιοκρατικής κοινωνίας*. Ο νεοφιλελευθερισμός έχει χάσει την αίγλη του. Ο ρόλος του αντικομμουνισμού υποβαθμίζεται. Ο ταυτισμένος με την εξέλιξη των τεχνολογιών «εκσυγχρονισμός και η πρόοδος» δεν μπορεί πλέον να πείσει όπως στη δεκαετία του '80. Το ίδιο ισχύει και για τις ιδέες της «ελεύθερης αγοράς», του ανταγωνισμού, του κοινωνικού δαρβινισμού. Η κοινωνική συναίνεση, ο κλιντονικός νεοκείνσιανισμός ναρκοθετούνται από την επιθετικότητα του κεφαλαίου. Το ευρωπαϊκό ιδεώδες αποδυναμώνεται, παρά την τονωτική ένεση του πακέτου Ντελόρ II. Η θρησκευτική αναβίωση και η νεοφασιστική έκρηξη δεν αρκούν. Και ο εθνικισμός, που φαινόταν να αποτελεί το πιο δυναμικό ιδεολογικό ρεύμα του κεφαλαίου —και στην Ελλάδα— αποδεικνύεται πως έχει «κοντά ποδάρια», καθώς «λογοκρίνεται» από την παντοκρατορία των ΗΠΑ και των άλλων μεγάλων ιμπεριαλιστικών δυνάμεων.

δ) Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια του αιώνα

I. Τα κρισιακά φαινόμενα που διαπερνούν τον κόσμο του κεφαλαίου παίρνουν στην Ελλάδα οξύτερες και περιπλοκές μορφές. Η γενικότερη κόπωση του νεοσυντηρητισμού και η ανάγκη νέων αντεπαναστατικών τομών συνδυάζεται με τις ιδιομορφίες της ταξικής πάλης και του πολιτικού συστήματος στην Ελλάδα και με τη μη ολοκλήρωση του «πρώτου κύματος» της καπιταλιστικής ανασυγκρότησης, διαμορφώνοντας ένα «εκρηκτικό μίγμα».

Η μεταπολιτευτική στρατηγική της ελληνικής ολιγαρχίας φτάνει στην τελική «κρίση» της. Το μεγάλο όνειρο της «ευρωπαϊκής ανάπτυξης», του ΕΟΚικού εκσυγχρονισμού, της

προσκόλλησης στην πρώτη ταχύτητα των ευρωπαϊκών χωρών —που χρωμάτιζε την πολιτική όλων των μεταδικτατορικών κυβερνήσεων— καταρρακώνεται. Η δεκαετία του '80, η Ενιαία Εσωτερική Αγορά του 1992, το Μάαστριχτ επιτάχυναν τη φθορά του. Η κατάρρευση των πρώην «σοσιαλιστικών» χωρών αφαίρεσε και τα τελευταία στηρίγματα του, καθώς, πλέον, οι μεγάλες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις επιλέγουν κυρίως την απ' ευθείας και όχι «δι' αντιπροσώπων» παρέμβαση σ' αυτές τις χώρες ή διαλέγουν νέους «τοποτηρητές» των συμφερόντων τους στην περιοχή. Η εξάντληση αυτής της στρατηγικής γίνεται πιο εντυπωσιακή και γιατί εξανεμίζονται ορισμένα συγκριτικά πλεονεκτήματα της ελληνικής ολιγαρχίας (φτηνά εργατικά χέρια, πρώτες ύλες, στρατηγική θέση κ.λπ.).

Τα πειράματα των κυβερνήσεων Τζανετάκη και Ζολώτα, που ήταν κορυφαίες προσπάθειες διάσωσης αυτής της πολιτικής, δεν έφεραν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η κυβέρνηση της ΝΔ που τα ακολούθησε μπήκε σε κρίση από τους πρώτους μήνες της θητείας της. Οι «βαλκανικοί λεονταρισμοί» και ο εθνικισμός, με αιχμή το θέμα των Σκοπίων, έκφρασαν μια προσπάθεια εξασφάλισης πολιτικοστρατιωτικών και οικονομικών κερδών στα Βαλκάνια με κύριο —αν και όχι μοναδικό— στόχο την «εκταμίευση», την αξιοποίησή τους στη διεκδίκηση μιας αναβαθμισμένης θέσης στα πλαίσια της ΕΟΚ, αλλά και στην οικονομικοπολιτική διεξόδου στην περιοχή. Και αυτές, όμως, οι επιλογές δεν στάθηκαν ικανές να αποτρέψουν την αποτυχία της μεταπολιτευτικής στρατηγικής του ελληνικού κεφαλαίου.

II. Τώρα πλέον η ελληνική άρχουσα τάξη μοιάζει να «προσγειώνεται ανώμαλα» στο ρόλο της «μικρής πλην όμως εντίμου Ελλάδος». Αυτές οι «ψαλιδισμένες» φιλοδοξίες αποτυπώνονται και στη νέα στρατηγική που τείνει να διαμορφωθεί από τους ηγετικούς κύκλους της ελληνικής ολιγαρχίας. Πρόκειται για μια γραμμή που στο πυρήνα της δε βρίσκεται πλέον η προσπάθεια συνολικής «ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας». Αλλά η «φυγή προς τα εμπρός» —με «καύσιμη ύλη» τα λαϊκά δικαιώματα, τον ίδιο τον κόσμο της ζωντανής εργασίας— μιας ισχνης, αλλά ισχυρής μονοπωλιακής «αφρόκρεμας», με πολυεθνική διαπλοκή, σύγχρονη τεχνολογία και ευρωπαϊκές δυνατότητες. Ο διαχωρισμός ορισμένων θυλάκων ανάπτυξης, η αυτονόμηση της πορείας τους, που όμως θα αδυνατεί να επηρεάσει θετικά το σύνολο της κοινωνίας —μιας κοινωνίας που καταδικάζεται στο τέλμα της καπιταλιστικής βαρβαρότητας.

Το δεύτερο πακέτο Ντελόρ, ο εκσυγχρονισμός των υποδομών της καπιταλιστικής οικονομίας και οι ιδιωτικοποιήσεις αναγορεύονται σε «ατμομηχανές» αυτής της «αναπτυξιακής διαδικασίας» και της προσπάθειας προσέλκυσης του επενδυτικού ενδιαφέροντος μεγάλων πολυεθνικών ομίλων. Το νέο αστικό αναπτυξιακό πρότυπο αδυνατεί να «συμπαρασύρει» το σύνολο της κοινωνικής πλειοψηφίας, περιορίζεται σε σχετικά μειωρητικά τμήματα των εργαζόμενων, των μεσαίων στρωμάτων και του ίδιου του κεφαλαίου και συμπληρώνεται από μια χωρίς προηγούμενο επίθεση στην εργατική τάξη, τη νεολαία, την αγροτιά, τα μεσαία στρώματα (μηχανικοί, δικηγόροι, γιατροί κ.λπ.) και από μια χωρίς όρια αυταρχικοποίηση του καθεστώτος.

Στο διεθνή στίβο η ελληνική ολιγαρχία αποδέχεται πλέον την προοπτική της δεύτερης ή τρίτης ταχύτητας —έστω και αν μικρά τμήματα της επιδιώκουν «κάτι καλύτερο», για λογαριασμό τους βέβαια και όχι για το σύνολο της αστικής τάξης ή της ελληνικής κοινωνίας. Στα Βαλκάνια — χωρίς να εγκαταλείπει πλήρως τη γραμμή της συμμετοχής και της αξιοποίησης πολεμικών τυχοδιωκτισμών ή τη διεκδίκηση κάποιου πρωταγωνιστικού ρόλου— πριμοδοτεί κυρίως πλέον μια πολιτική οικονομικής διεξόδου και υποδούλωσης γειτονικών χωρών —μια πολιτική που προσφέρει σοβαρές διεξόδους σε ασθενέστερα τμήματα της ολιγαρχίας και αρκετούς «πόντους» για την πανευρωπαϊκή αναμέτρηση στα ισχυρότερα. Γενικότερα, μοιάζει να συνδέει και στις νέες συνθήκες τις τύχες της με το ΕΟΚικό κέντρο, παρότι είναι διαρκώς αναγκασμένη να διατηρεί τις ισορροπίες και τις παλιές και νέες εξαρτήσεις με τις ΗΠΑ (π.χ. ιδρύεται το Στρατηγείο του ΝΑΤΟ στη Λάρισα, εγκαθίσταται η Μεραρχία του στη Θεσσαλονίκη, τα AWACS του Ακτίου συμμετέχουν στους

πολεμικούς τυχοδιωκτισμούς στην πρώην Γιουγκοσλαβία), δείχνοντας διατεθειμένη σε ενδεχόμενες ανακατατάξεις να συμμαχήσει —ή μάλλον να υποταχθεί— προνομιακά μ' εκείνο το κέντρο που θα της εξασφαλίσει περισσότερα πλεονεκτήματα.

III. Το σημερινό πολιτικό σκηνικό δεν μπορεί να εκφράσει τις αναγκαιότητες της νέας αστικής στρατηγικής. Όλες οι πτέρυγες του βρίσκονται σε κρίση και σε φάση σημαντικών ανακατατάξεων, σαν αποτέλεσμα και εκδήλωση των αναπροσαρμογών συνολικότερα στη «γραμμή πλεύσης» της ολιγαρχίας. Η διάταξη και η φυσιογνωμία του πολιτικού χάρτη που θα εκφράσει τις νέες επιλογές του κεφαλαίου στη χώρα μας δεν είναι ακόμα ορατή. Ωστόσο, όλα δείχνουν ότι οι αλλαγές που θα γίνουν θα είναι πιο εντυπωσιακές και πιο σοβαρές από τα πειράματα του '89 ή από μια απλή αλλαγή ηγεσιών και απαλλαγή από τους «δεινόσαυρους».

Η επόμενη τριετία προβλέπεται ιδιαίτερα θερμή, κυρίως γι' αυτούς τους λόγους και όχι τόσο για τις εκλογικές αναμετρήσεις (βουλευτικές, ευρωεκλογές, προεδρικές, δημοτικές) που θα διεξαχθούν. Η περίοδος αυτή θα «χρωματίζεται» από συνεχείς διαδικασίες και τριγμούς «αναμόρφωσης» του πολιτικού σκηνικού, άλλοτε γοργές και έκδηλες, άλλοτε πιο «αργόσυρτες» και «υπόγειες». Αυτές τις διαδικασίες θα τις καθορίζουν, από τη μια η επιδίωξη της άρχουσας τάξης για μια ριζική-συνολική «αλλαγή φρουράς» στο κομματικό και πολιτικό σκηνικό. Και από την άλλη, η επιδίωξη των σημερινών κομμάτων ή τμημάτων τους (ιδιαίτερα των ρεφορμιστικών) να «ανακάμψουν» αξιοποιώντας τη σημερινή κρίση, να αποδείξουν τη «χρησιμότητά» τους στους κυρίαρχους κύκλους και να διεκδικήσουν μια θέση —λιγότερο ή περισσότερο προνομιακή— στο νέο σκηνικό που τείνει να διαμορφωθεί. Αυτό ισχύει και για την καθεστωτική Αριστερά, που ψάχνει απεγνωσμένα για μια «νέα ευκαιρία» που θα της επιτρέψει να περιορίσει ή και να αναστρέψει την τεράστια φθορά της μεταπολιτευτικής περιόδου και, ειδικότερα, των «πειραμάτων» του '89-'90. Καταλυτική επίσης επίδραση μπορεί να έχει σ' αυτές τις ανακατατάξεις η εξέλιξη της ταξικής πάλης και η εμφάνιση με υπολογίσιμους και ανεξάρτητους όρους της εργατικής, επαναστατικής πολιτικής —και αυτή είναι η μεγάλη πρόκληση για τις δυνάμεις της ριζοσπαστικής, αντικαπιταλιστικής αριστεράς την επόμενη περίοδο.

Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ-ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΡΟΥ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

Απέναντι στη σημερινή καπιταλιστική πραγματικότητα, το NAP επιχειρεί να ανιχνεύσει και να διατυπώσει τα χαρακτηριστικά και τις προϋποθέσεις μιας σύγχρονης εργατικής-επαναστατικής πολιτικής πρότασης και πρακτικής. Και, ταυτόχρονα, να την πλουτίσει, να την βαθύνει ή και να την αναπροσαρμόσει μέσα από τη δοκιμασία της συζήτησης και της πολιτικής πράξης των πρωτοποριών της κοινωνικής πάλης και γενικότερα των εργαζόμενων και της νεολαίας. Η πρόταση αυτή συμπυκνώνεται κάπως σχηματικά στο τρίπτυχο:

- 1. Αντικαπιταλιστική επανάσταση με κομμουνιστικό - διεθνιστικό περιεχόμενο.**
- 2. Αριστερό Ριζοσπαστικό Μέτωπο, σαν κύριο πεδίο της εργατικής πολιτικής σήμερα.**
- 3. Ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική ανασύσταση του κομμουνιστικού εργατικού κόμματος. Αναγέννηση του κομμουνιστικού κινήματος.**

Απ' αυτά τα αλληλοσυνδεδεμένα στοιχεία της πρότασης μας **ξεχωρίζουμε το ζήτημα του Αριστερού Ριζοσπαστικού Μετώπου και της κομμουνιστικής επαναστατικής οργάνωσης. Η «επιλογή» αυτή δεν είναι τυχαία.**

Σχετίζεται με τον τρόπο που απαντάμε το πολυσυζητημένο δίλημμα «μέτωπο ή κόμμα»,

«πολιτικές πρωτοβουλίες ή ιδεολογικο-οργανωτική δουλειά». Μ' έναν τρόπο, δηλαδή, που αναδεικνύει την προτεραιότητα —ιδιαίτερα σήμερα— της κομμουνιστικής οργάνωσης για την ανάπτυξη του συνολικού πολιτικού υποκειμένου της εργατικής πολιτικής και των πολιτικών συμμαχιών της. Αλλά και την καθοριστικότητα της ανάπτυξης του αριστερού εργατικού μετώπου.

Η επιλογή αυτή σχετίζεται, επίσης, με τον τρόπο που αντιμετωπίζουμε τον κομμουνισμό. Όχι απλά σαν έναν «οραματισμό», μια «απελευθερωτική ουτοπία», αλλά σαν «πραγματική κίνηση που καταργεί την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων». Και μάλιστα, σαν «κίνηση» που αφορά το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον, με καθοριστικό όμως το χρόνο του παρόντος. Η αντίληψη αυτή αναγορεύει την επαναστατική πολιτική πράξη του σήμερα σε καθοριστικό κριτήριο για την αποτίμηση —ανασύσταση των εμπειριών του παρελθόντος, για την έμπρακτη ανάπτυξη— στην καθημερινή εργατική πολιτική πάλη —των εμβρύων του κομμουνιστικού μέλλοντος και, τέλος, για την προώθηση των προϋποθέσεων της αντικαπιταλιστικής ανατροπής και της κομμουνιστικής-διεθνιστικής προοπτικής.

Συνεπώς, το Αριστερό Μέτωπο αποτελεί τον κεντρικό φορέα άσκησης της αντικαπιταλιστικής πολιτικής των ίδιων των πρωτοπόρων τμημάτων της εργατικής τάξης. Ταυτόχρονα αποτελεί και τον κορμό που συνδέει «το σώμα με τη συνείδηση» των εργαζόμενων τάξεων. Είναι το πεδίο συνάντησης, στο καθοριστικό μέτωπο της σημερινής πολιτικής πρακτικής, των αντικαπιταλιστικών ξεσπασμάτων των λαϊκών στρωμάτων για τα συμφέροντά τους με τις πολιτικοϊδεολογικές-στρατηγικές κατακτήσεις, αναζητήσεις και παρεμβάσεις των πρωτοπόρων επαναστατικών δυνάμεων για την κομμουνιστική προοπτική. Ενώ τέλος, απ' τη συμβολή τους στην ανάπτυξη του Αριστερού Μετώπου, στη διαμόρφωση «από τα κάτω» των πολιτικών σχηματισμών των πρωτοπόρων δυνάμεων των εργαζόμενων κρίνεται, τελικά, και ο ρόλος των όποιων ενώσεων, οργανώσεων ή «κομμάτων», συγκροτήθηκαν αναγκαστικά «από πάνω».

α) Η εργατική πολιτική και το περιεχόμενό της

I. Η αντίληψή μας για το Αριστερό Μέτωπο στηρίζεται σε μια προσπάθεια βαθύτερης προσέγγισης της πολιτικής γενικά και της εργατικής πολιτικής ειδικότερα.

Αυτή η προσπάθεια είναι κάτι παραπάνω από αναγκαία σήμερα. Όσο η πολιτική των κρατούντων, όσο το αντιδραστικό περιεχόμενο της δραστηριότητας του κράτους ενισχύεται, σε βάρος των εργαζομένων, τόσο η μαζική «πολιτική» δράση υποβαθμίζεται στην «κοινωνία». Ακόμα και η πολιτική δράση, των πλατύτερων τμημάτων των ίδιων των κυρίαρχων τάξεων, παραμορφώνεται συνεχώς στις μέρες μας, με τη μεσολάβηση που ασκούν τα νέα κρατικά, υπερκρατικά, παρακρατικά και υπερεθνικά «άδυστα». Όσο για την «πολιτική δράση» των μεσαίων και εργαζομένων τάξεων, η «απολιτικοποίηση», η αποχή απ' την πολιτική, είναι μια «φυσιολογική» αντίδραση όσων πιστεύουν στις διάφορες παραλλαγές της αστικής πολιτικής, σ' εποχές απανωτών αντιλαϊκών επιθέσεων.

Ωστόσο, σύμφωνα με τους κρατούντες, το φαινόμενο αυτό πρέπει ν' αποσυνδεθεί πλήρως από τον πειρασμό μιας ανεξάρτητης εργατικής πολιτικής και να συνδεθεί με νέους όρους με την αστική πολιτική. Έτσι, οι εκπρόσωποι του εθνικισμού και αντίστοιχα του κοσμοπολιτισμού, οι φορείς των διάφορων εκσυγχρονισμών και τομών στους θεσμούς και τα πολιτικά συστήματα που βρίσκονται σε κρίση, αναδεικνύονται οι νέοι πολιτικοί προπονητές των πλατειών λαϊκών στρωμάτων.

Όσο για την εργατική πολιτική, τη μοναδική άλλωστε πολιτική που μπορεί να συσπειρώσει ευρύτερα στρώματα των καταπιεζόμενων σε αντίθεση με την κυρίαρχη πολιτική, αυτή απλά δεν υπάρχει, για μια ολόκληρη ιστορική περίοδο, εκτός από λίγες πρωτοποριακές ηρωικές εξαιρέσεις. Η μακρόχρονη αδυναμία της εργατικής τάξης και του εργατικού

κινήματος να διαμορφώσουν νέους όρους επαναστατικής πολιτικής, η ασφυκτική ηγεμονία του σοσιαλρεφορμισμού και του αριστερού ρεφορμισμού, για 50 και πλέον χρόνια, έκαναν την εργατική πολιτική να πλανιέται κυριολεκτικά σα φάντασμα, έναν αιώνα μετά το Κομμουνιστικό Μανιφέστο.

II. Τι είναι λοιπόν η εργατική πολιτική και σε η διαφορά από την «πολιτική γενικά»;

Πολιτική γενικά δεν είναι η οποιαδήποτε κοινωνική δραστηριότητα και πάλη των διαφορετικών τάξεων είτε η οποιαδήποτε σχέση μεταξύ τους, αλλά είναι εκείνη η δραστηριότητα που αφορά τον επηρεασμό, τον προσανατολισμό και τα γενικά καθήκοντα του κράτους, τις αποφάσεις του και τις κατευθύνσεις του που έχουν γενική κοινωνική ισχύ.

Αυτή η «πολιτική γενικά» αποτελείται βασικά από την ενότητα και την αντίθεση δύο ανταγωνιστικών πολιτικών τάσεων. Από τη μια είναι η τάση για τη διατήρηση του αστικού κράτους και της αστικής κυριαρχίας και απ' την άλλη, η τάση για την ανατροπή τους.

Έτσι η ενιαία σφαίρα της πολιτικής, διχάζεται, σε τελευταία ανάλυση ανάμεσα στην αστική και την εργατική πολιτική. Η πλήρης εξουδετέρωση της μιας ή της άλλης πλευράς είναι αδύνατη στο βαθμό που διατηρείται η αστική κυριαρχία. Η εσωτερική σχέση μεταξύ τους καθορίζει τελικά τον πολιτικό συσχετισμό των δυνάμεων.

Απ' αυτή την άποψη εργατικοί πολιτικοί αγώνες είναι αυτοί που υπόκεινται στην πάλη για την εξουσία, που οδηγούν προς την επανάσταση.

Η σοσιαλδημοκρατία και ο κομμουνιστικός ρεφορμισμός μεταφέρουν το βασικό επαναστατικό πυρήνα της εργατικής πολιτικής και πράξης στη σφαίρα της «θεωρίας» και της «στρατηγικής», στο απροσδιόριστο μέλλον. Έτσι, η εργατική πολιτική παύει να υπάρχει στο παρόν και στην πράξη. Εκεί υποβαθμίζεται σε «πολιτική γενικά», σε ενιαία και αδιαίρετη, τελικά αστική πολιτική. Η πολιτική του εργατικού κινήματος διασπάται από τη θεωρία της, η ιδεολογία μετατρέπεται σε μεταφυσική και η πολιτική πρακτική σε πραγματισμό και χειροτεχνική μιζέρια.

Επομένως αν η πολιτική είναι, πρώτα απ' όλα, πάλη για τον προσανατολισμό και τα καθήκοντα του κράτους, η εργατική πολιτική, με την πλήρη της έννοια, δεν μπορεί παρά να είναι η άμεση συνολική πάλη στις σημερινές συνθήκες, για την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας, για την κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας.

Δεν είναι, συνεπώς ταξική πάλη η κάθε ταξική σύγκρουση, παρά μόνο στο βαθμό που είναι πολιτική πάλη για την «εξουσία». Και η εργατική πολιτική δεν είναι μόνο πολιτική για την κατάκτηση της εξουσίας, αλλά κυρίως για το περιεχόμενο. Για τον προσανατολισμό αυτής της εξουσίας στην πλήρη ανατροπή της αστικής κυριαρχίας και της ατομικής ιδιοκτησίας.

Απ' τη στιγμή που η πολιτική πάλη για την κατάργηση της αστικής κυριαρχίας δεν αποτελεί, για ένα μακρόχρονο διάστημα, το άμεσο συνολικό περιεχόμενο της πολιτικής ενός «αισθητού» εργατικού εθνικού και διεθνικού ρεύματος, η ίδια η ταξική πάλη, η πολιτική πάλη των εργαζομένων, η ίδια η «πολιτική», με την πλήρη έννοια, βρίσκονται σε κρίση.

Είναι θλιβερό βέβαια να αναγκάζεται κανείς, στην εποχή των πιο μεγάλων αντικειμενικών δυνατοτήτων της εργατικής τάξης για ηγεμονία, να υπενθυμίζει την πιο βασική πολιτική της κατάκτηση, το βασικό περιεχόμενο της αυτοτελούς πολιτικής της πάλης. Πολύ περισσότερο επειδή υπάρχει μια ολόκληρη ιστορική εμπειρία.

Απ' τη στιγμή που διαμορφώνεται ιστορικά η πράξη και η έννοια της εργατικής επαναστατικής πολιτικής, κάθε ταξική σχέση και σύγκρουση, ο χαρακτήρας κάθε μερικού και ιδιαίτερα του λεγόμενου οικονομικού αγώνα, ο χαρακτήρας του αυθόρμητου περιέχουν τη

δυνατότητα να μετασχηματιστούν ποιοτικά. Η εργατική πολιτική δεν μπορεί να «εξαφανιστεί» για μεγάλο διάστημα, δεν μπορεί να καταργηθεί πλήρως εξαιτίας υποκειμενικών λόγων.

III. Στα πλαίσια της προσπάθειας για τη συνένωση των δυνάμεων της εργατικής πολιτικής, στην πάλη για την ανάπτυξη αυτής της πολιτικής μέσα στους εργαζόμενους, είναι αναγκαία η ανασύσταση των βασικών εννοιών, κατηγοριών και σχέσεων της.

Η πιο διαδεδομένη ανασκευή της εργατικής πολιτικής απ' την «αριστερή» φιλολογία και πρακτική βρίσκεται **στην αντικατάσταση του συνολικού πολιτικού στόχου και της τακτικής που πρέπει να ανταποκρίνεται στην επίλυση της βασικής αντίθεσης κεφαλαίου-εργασίας, από πολιτικούς στόχους και τακτικές που ανταποκρίνονται στις δευτερεύουσες αντιθέσεις στο «συσχετισμό των δυνάμεων», στην αλλοτριωμένη συνείδηση των «πλατειών μαζών», στις περίφημες υποκειμενικές δυνατότητες.** Πρόκειται για την κλασική αντικατάσταση της αντικειμενικής ανάλυσης της πραγματικότητας από τον πολιτικό υποκειμενισμό. Έτσι, η τακτική, ο συνολικός πολιτικός στόχος, αλλά και τα άμεσα αιτήματα προσαρμόζονται στους συσχετισμούς, στο εφικτό, αντί οι συσχετισμοί να υπολογίζονται για να «προσαρμοστούν» με την πολιτική πάλη στο συνολικό πολιτικό στόχο της αντικαπιταλιστικής ανατροπής. *Μ' αυτό τον τρόπο, ούτε οι πολιτικοί στόχοι προσεγγίζουν στη λύση των αντικειμενικών αντιθέσεων και των λαϊκών προβλημάτων, ούτε οι συσχετισμοί αλλάζουν υπέρ της εργατικής πολιτικής.* Τα αιτήματα δεν προσδιορίζονται με βάση τις εργατικές ανάγκες, αλλά με βάση τις δυνατότητες της αστικής πολιτικής, με βάση τα όρια των εφικτών παραχωρήσεων του αστικού κράτους.

Στην προσπάθεια αυτή, που έχει φυσικά ταξικές ρίζες, οι «αριστερές» ρεφορμιστικές δυνάμεις βαφτίζουν επαναστατική πολιτική κάθε «δική» τους «πλατφόρμα» και δραστηριότητα, κάθε αγώνα που διεκδικεί μια ορισμένη επίδραση στην κρατική πολιτική. Και όχι τον οικονομικό, αυθόρμητο είτε συνειδητό, πολιτικό αγώνα των ίδιων των πρωτοπόρων τμημάτων των εργαζομένων, που «διεκδικεί» την αντικειμενική επίλυση των αντιθέσεων, δηλαδή την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας. Αυτού του είδους ο αγώνας, αν είναι οικονομικός, βαφτίζεται «αυθόρμητος», αν είναι αυθόρμητος πολιτικός, βαφτίζεται αδιέξοδος, αν είναι συνειδητός πολιτικός, βαφτίζεται τυχοδιωκτικός και μαξιμαλιστικός.

Ο «αριστερός ρεφορμισμός», για να επιβάλλει ένα περιεχόμενο της πολιτικής που θα παραμένει στα πλαίσια της αστικής κυριαρχίας, καθιέρωσε μια σειρά από «αρχές» που τις ονόμασε «τέχνη της πολιτικής». Αυτές οι «αρχές» δεν «παίζουν» μόνο με τον εξελικτικό χαρακτήρα της ιστορικής πορείας, αφαιρώντας του τα ποιοτικά άλματα. Κυρίως «παίζουν» με την έννοια του «χρόνου». Υποτάσσουν τη βασική αντίθεση στις δευτερότερες, την πάλη για την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας, στην πάλη για μεταβατικά προγράμματα, που είναι «υπερβολικά στη μορφή, μικρόπρεπα και μάλιστα αστικά στο περιεχόμενο».

IV. Αυτές οι διαπιστώσεις αποκτούν εξαιρετική αξία **σε μια περίοδο σαν τη σημερινή όπου το ιστορικό κοινωνικό δίλημμα, «επαναστατική απελευθέρωση ή καπιταλιστική βαρβαρότητα» αποκτά δραματική επικαιρότητα.** Καθώς γίνεται περισσότερο από ποτέ φανερό πως η υπεράσπιση των ζωτικών συμφερόντων και η βελτίωση της θέσης των εργαζόμενων είναι αδύνατη χωρίς την ανατρεπτική αντικαπιταλιστική πάλη, χωρίς την ίδια την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας. Καθώς ακόμα, ο παροξυσμός των κοινωνικών αντιθέσεων, η πρωτοφανής σύγκρουση της κοινωνίας του κέρδους με τις ανθρώπινες ανάγκες και δυνατότητες «κατεβάζει» αυτό το δίλημμα από τη σφαίρα της ιδεολογικής αντιπαράθεσης στο πεδίο της καθημερινής αναμέτρησης.

Η σημασία αυτών των θέσεων γίνεται ακόμα μεγαλύτερη, καθώς *οι καπιταλιστικές αλλαγές της τελευταίας δεκαετίας διαχωρίζουν διπλά την πολιτική απ' τους εργαζόμενους.* Η ατομική ελευθερία του νεοφιλελευθερισμού, η ιδιωτική επιτυχία, γίνεται το περιεχόμενο της δημόσιας ζωής. Η πολιτική μετατρέπεται σε μπίζνες και αντίστοιχα για τους εργαζόμενους σε πολιτική-λαχείο, σε

πολιτική-τηλεπαιχνίδι. Και μοιάζει, σ' αυτές τις συνθήκες, φυσικά αστεία η πολιτική προτασεολογία των επίσημων αριστερών σχημάτων, όπως και η επιθυμία τίμιων ανθρώπων της αριστεράς για παρέμβαση στην πολιτική γενικά ή στο κέντρο της πολιτικής, εκεί που υπάρχουν και κινούνται οι πλατιές μάζες. **Όταν ακριβώς το πρώτο καθήκον σήμερα είναι ο διχασμός της πολιτικής, η στοιχειώδης ανασύσταση σήμερα της εργατικής πολιτικής, μιας περιοχής όπου δεν κινούνται, δυστυχώς, οι πλατιές μάζες.**

Η ανατροπή της αστικής κυριαρχίας —σαν κεντρικό περιεχόμενο της εργατικής πολιτικής— φαίνεται σήμερα ουτοπική, υπερβολική λόγω του συντριπτικού πολιτικού συσχετισμού δυνάμεων. *Ωστόσο είναι ο ίδιος ο συσχετισμός, ανάμεσα στις ανάγκες των εργαζομένων και το ασφυκτικό καπιταλιστικό περίβλημα, που απαιτεί να σπάσει η ολοκληρωτική κυριαρχία της αστικής πολιτικής και να εκφραστεί έστω και από ένα ισχυρό, μειοψηφικό εργατικό ρεύμα αυτό το πολιτικό περιεχόμενο.* Και αναγορεύει τη συγκρότηση ενός ανεξάρτητου πόλου εργατικής πολιτικής σε πρωταρχικό κρίκο για τη δημιουργία ρωγμών σ' αυτούς τους συσχετισμούς, για τη γονιμοποίηση της εργατικής πολιτικής με τα ξεσπάσματα και τις πρωτοπορίες της κοινωνικής πάλης, για την επανένωση της εργατικής πολιτικής με την εργατική πλειοψηφία, για τη συνένωση και την αναζωογόνηση των διάσπαρτων δυνάμεων της εργατικής πολιτικής.

Είναι, επίσης, γεγονός πως μια τέτοια πολιτική θέση φαντάζει αρκετά «αιθεροβάμων», τη στιγμή που η λαίλαπα της κεφαλαιοκρατικής επίθεσης απειλεί και τα πιο στοιχειώδη εργατικά δικαιώματα. Όμως είναι η ίδια η κοινωνική βαρβαρότητα της νεοσυντηρητικής ανασυγκρότησης, η μειωμένη «αντοχή» της σε παραχωρήσεις κ.λπ. που ναρκοθετούν το έδαφος μιας μεταρρυθμιστικής, ρεφορμιστικής λογικής και αναδεικνύουν **σε μοναδική ρεαλιστική και βιώσιμη απάντηση**, αυτή που χρωματίζεται από ανατρεπτικό-αντικαπιταλιστικό περιεχόμενο και ολοκληρώνεται με την ανατροπή του αστικού καθεστώτος και την κομμουνιστική προοπτική. Είναι η χρεοκοπία του κομμουνιστικού και σοσιαλδημοκρατικού ρεφορμισμού, ο περιορισμός της πολιτικής τους στα όρια του αστικού μεταρρυθμιστικού προηγούμενων εποχών, η αδυναμία τους να εκφράσουν πολιτικά τις μαχητικές ριζοσπαστικές τάσεις της λαϊκής πάλης που επιτάσσουν μια «άλλη» πρόταση, με πραγματικό εργατικό περιεχόμενο. Είναι, τέλος οι σύγχρονες εμπειρίες για τη γρήγορη εξέλιξη, γενίκευση και πολιτικοποίηση της πάλης, που ενώ συχνά αναγκάζουν τις επαναστατικές τάσεις να ξεκινούν από αρκετά «χαμηλά», ταυτόχρονα τους «τραβούν το μανίκι» απαιτητικά, παραπέμποντας πιο άμεσα και πιο βαθιά από ποτέ στη βασική αντίθεση της κοινωνίας.

Η ήττα των επαναστατικών εγχειρημάτων, η χρεοκοπία των ΚΚ της Δύσης «ψαλιδίζουν» τη δύναμη αυτού του περιεχομένου της εργατικής πολιτικής. *Όμως μια πιο ουσιαστική προσέγγιση αυτής της εμπειρίας δείχνει πως ο εξοστρακισμός της αντικαπιταλιστικής επανάστασης και του κομμουνισμού στο ιδεολογικό και οραματικό υπερπέραν, ήταν μια από τις βασικές αιτίες της ήττας.* Πως ο εκφυλισμός του εργατικού κινήματος έχει να κάνει με την εγκατάλειψη και όχι με την υιοθέτηση αυτού του «αριστεριστικού, μαξιμαλιστικού» περιεχομένου της προλεταριακής τακτικής. Και πως, οι πιο λαμπρές σελίδες της εργατικής πάλης, οι ίδιες οι επαναστάσεις, γράφτηκαν από επαναστατικά κινήματα που αρνήθηκαν στην πράξη αυτή, την υποταγμένη στο εφικτό, γραμμή πλεύσης.

β) Ο πυρήνας και τα στοιχεία του Αριστερού Μετώπου

Το Αριστερό Μέτωπο αποτελεί συσπείρωση των πιο διαφορετικών αντικαπιταλιστικών δυνάμεων και πολιτικών τάσεων, όλων όσων παλεύουν εμβρυακά ή ολοκληρωμένα για την αντικαπιταλιστική ανατροπή. Είναι μια συσπείρωση που έχει σαν βασική κατεύθυνση την ανάδειξη της αντικαπιταλιστικής επανάστασης σε αναγκαίο, συνολικό, άμεσο πολιτικό στόχο της εργατικής τάξης. Γι' αυτό αποτελεί, πρώτα απ' όλα, την αυτοτελή μετωπική πολιτική συνένωση των διάσπαρτων και διαφορετικών δυνάμεων της συνειδητής εργατικής πολιτικής, των πρωτοπόρων επαναστατικών

δυνάμεων της ίδιας της εργατικής τάξης και των αγώνων της.

Το Αριστερό Μέτωπο είναι **η πολύμορφη συμμαχία των δυνάμεων της συνολικής και συνειδητής εργατικής πολιτικής** (που δρουν σ' όλα τα κοινωνικά μέτωπα και τους χώρους με συνειδητό περιεχόμενο και στόχο την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας) **με εκείνα τα τμήματα, τις τάσεις και τους αγώνες της εργατικής τάξης που κατά περίπτωση, κατά διαστήματα, από διαφορετικούς δρόμους, με διαφορετικούς όρους και ανάλογα με την εξέλιξη των αγώνων, στρέφονται αντικειμενικά —με βάση την πείρα και τα συμφέροντά τους— κατά του κεφαλαίου και της πολιτικής του.** Αυτή η συνένωση δεν αφορά δύο πολιτικές τάσεις που χωρίζονται με σινικά τείχη και ενώνονται με επίσης μηχανιστικό τρόπο. Αντίθετα, πρόκειται για τάσεις που αλληλεπιδρούν και αλληλοδιαπλέκονται. Χωρίς τη συσπείρωση των πρώτων είναι αδύνατη η ανεπτυγμένη εκδήλωση και πολύ περισσότερο η πολιτική ολοκλήρωση των όποιων ανατρεπτικών σκιρτημάτων. Αλλά και χωρίς την ύπαρξη των δεύτερων, τη συμμαχία και τη γονιμοποίηση μ' αυτές, είναι αδύνατο να αποκτήσει πραγματική δύναμη η αναγκαιότητα της αντικαπιταλιστικής επανάστασης και του κομμουνισμού.

Ταυτόχρονα το Αριστερό Μέτωπο αποτελεί το **κύριο πεδίο των πολιτικών συμμαχιών των δυνάμεων της εργατικής πολιτικής και των αντικαπιταλιστικών εργατικών αγώνων με τις αντικαπιταλιστικές ανατρεπτικές τάσεις και τα αντίστοιχα τμήματα των μη εργατικών και ενδιάμεσων στρωμάτων** που κατά περίπτωση ή και γενικότερα στρέφονται κατά της πολιτικής του κεφαλαίου και των φορέων του.

Η πολιτική του Αριστερού Μετώπου και ιδιαίτερα **η βασική πλευρά του, η πολιτική πάλη για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα των εργαζόμενων αποτελεί την κύρια πολιτική μορφή επικοινωνίας και σύνδεσης της εργατικής πολιτικής με την πλειοψηφία των εργαζόμενων και τους οικονομικούς αγώνες τους.** Αποτελεί τον κρίκο σύνδεσης της εργατικής πολιτικής με τις πιο διαφορετικές πολιτικές τάσεις των εργαζόμενων, με τους ασύμμετρους και συχνά αντιφατικούς κοινωνικούς αγώνες. Το Αριστερό Μέτωπο, με το συνολικό και τα επιμέρους προγράμματα πάλης που προωθεί αποτελεί την κύρια μορφή για τη μετατροπή της εργατικής πολιτικής σε πλειοψηφική δύναμη, αρχικά σε επιμέρους ζητήματα και μέτωπα, με προοπτική την επαναστατική συσπείρωση των πιο πλατιών τμημάτων των καταπιεζόμενων τάξεων. Αποτελεί τον κύριο δρόμο αντικαπιταλιστικής πολιτικής ενωτικής επίδρασης στον οικονομικό αγώνα των εργαζόμενων στους επιμέρους χώρους και κλάδους.

Απ' αυτή την άποψη γίνεται φανερό ότι δεν αρκεί να διακηρύττει κανείς απλά μια αντικαπιταλιστική λογική και την ανάγκη για την ανατροπή της εξουσίας του κεφαλαίου, σαν συνολικό στόχο της τακτικής του εργατικού κινήματος, για να μετατρέπεται σε «ζώσα πραγματικότητα» αυτή η πολιτική. Η προβολή αυτού του περιεχομένου αποτελεί ασφαλώς την πρώτη —και από μια άποψη τη βασική— αφετηρία για τη γέννηση της εργατικής πολιτικής, δεν είναι όμως ικανή από μόνης της να εξασφαλίσει την «άνδρωσή» της στην πλειοψηφία των εργατικών και νεολαιίστικων συνειδήσεων.

Συνεπώς η εργατική πολιτική, το Αριστερό Μέτωπο, η επαναστατική οργάνωση **κρίνονται —εξίσου και ταυτόχρονα— στην ικανότητα τους να διατυπώνουν προγράμματα πάλης,** που θα αντιπαρατίθεται και θα δημιουργούν ρήγματα στις κεντρικές επιλογές που έχει σήμερα ο κόσμος του κεφαλαίου, θα διεκδικούν την ουσιαστική βελτίωση της θέσης των εργαζόμενων και τον απεγκλωβισμό των δικαιωμάτων τους από τους νόμους της κοινωνίας του κέρδους και της ΕΟΚικής ολοκλήρωσης, θα περικλείουν ψήγματα μιας άλλης πολιτικής λογικής για τις λαϊκές ανάγκες και στην πλήρη ανάπτυξη τους θα θέτουν επί τάπητος το πρόβλημα της πολιτικής εξουσίας.

Η εργατική πολιτική και το Αριστερό Μέτωπο κρίνονται, ακόμα, στην ικανότητά τους να **αναπτύσσουν μέχρι τέλος αυτά τα προγράμματα.**

Έτσι, η προσπάθεια οικοδόμησης του Αριστερού Μετώπου, μ' όλη την πολυμορφία και την πολλαπλότητα των συσπειρώσεων και των δομών που αυτό απαιτεί, συνιστά παράλληλα, στην ουσία, τη **βασική διαδικασία ανασυγκρότησης του αυτοτελούς μαζικού κινήματος**. Προωθεί την ανάδειξή του σε ουσιαστικό παράγοντα της πολιτικής πάλης, από τη σκοπιά των συμφερόντων των εργαζομένων, της πάλης για την χειραφέτηση τους «μέχρι το τέλος».

Το Αριστερό Μέτωπο αποτελεί, τελικά, **το βασικό μοχλό ανατροπής και βελτίωσης των σημερινών συντριπτικά αρνητικών πολιτικών συσχετισμών** μέσα στους εργαζόμενους, ανάμεσα στην εργατική και την αστική πολιτική. Μ' άλλα λόγια η αλλαγή αυτών των συσχετισμών κρίνεται από το επίπεδο της αντιπαράθεσης ανάμεσα στο πολιτικό περιεχόμενο, τα προγράμματα πάλης και τις μορφές οργάνωσης του αριστερού ριζοσπαστικού εξωκοινοβουλευτικού αγώνα απέναντι στο περιεχόμενο, τα όργανα και τους θεσμούς της αστικής «κοινοβουλευτικής πολιτικής». Πρόκειται για μια αντιπαράθεση που πρέπει να διεξάγεται σ' όλες τις σφαίρες της οικονομίας, της πολιτικής και των ιδεών.

Οι θέσεις αυτές για το ρόλο και το χαρακτήρα του Αριστερού Μετώπου προσδιορίζουν και ορισμένες καίριες πλευρές του με μεγάλη πρακτική πολιτική αξία:

I. Η πολιτική του Αριστερού Μετώπου είναι η πρακτική διαδικασία σύνδεσης της τακτικής με τη στρατηγική του εργατικού κινήματος. Δεν είναι απλά μια πρόταση τακτικής. Ούτε μια «αριστερότερη» μετατόπιση της τακτικής και στρατηγικής του παραδοσιακού κομμουνιστικού κινήματος. Αντίθετα, επιχειρεί να ανασυνθέσει επαναστατικά αυτές τις έννοιες και την αλληλεπίδραση τους στην πολιτική πράξη του σήμερα. Να διαμορφώσει μια σύγχρονη εργατική-επαναστατική πολιτική που θα εκφράζει —στις σημερινές συνθήκες, με το σημερινό συσχετισμό δυνάμεων— την αλληλοδιαπλοκή ανάμεσα στις ανάγκες της κοινωνικής επανάστασης και τα άμεσα οξυμένα αιτήματα και καθήκοντα, ανάμεσα στην κομμουνιστική-διεθνιστική στρατηγική και την ανατρεπτική - αντικαπιταλιστική τακτική.

Έτσι, το Αριστερό Μέτωπο, το συνολικό και τα επιμέρους προγράμματα πάλης που προωθεί, αποτελούν στις σημερινές συνθήκες την πιο *συλλογική και έμπρακτη προσπάθεια των πρωτοπόρων δυνάμεων των εργαζομένων να λύσουν το καθοριστικό ζήτημα της σύνδεσης «τακτικής-στρατηγικής»*. Όχι με την έννοια της μηχανιστικής σύνδεσης της πολιτικής του σήμερα με το επαναστατικό αύριο, αλλά με την έννοια της έμπρακτης σύνδεσης των οξυμένων προβλημάτων και αντιθέσεων που βρίσκονται στο προσκήνιο με τη βασική αντίθεση ανάμεσα στις εργατικές ανάγκες και την καπιταλιστική κυριαρχία. Το Αριστερό Μέτωπο αποτελεί συνεπώς τη βασική μορφή σύγκρουσης της σημερινής κυρίαρχης αλλοτριωμένης συνείδησης των εργαζόμενων με την αντικειμενική τους τάση να αναζητούν τη συνείδηση και τις «ιδέες» των συμφερόντων και των αναγκών τους.

II. Το Αριστερό Μέτωπο αποτελεί ιδιαίτερη και αυτοτελή πλευρά της διαδικασίας συγκρότησης του «κόμματος του κομμουνισμού» με την πλήρη έννοια του. Δεν αποτελεί απλώς μορφή συμμαχίας στο επίπεδο της άμεσης ποντικής πρακτικής. Αντίθετα, συνδέεται με την επανίδρυση της εργατικής κομμουνιστικής οργάνωσης, με τη μετωπική πολιτική εφ' όλης της ύλης, με την αριστερή πτέρυγα του κοινωνικού κινήματος —όλων δηλαδή των πλευρών που εκφράζουν τις πιο πρωτοποριακές διαδικασίες της εργατικής αντικαπιταλιστικής συνειδητοποίησης. Αφορά επομένως την ανάγκη συνολικής ανασυγκρότησης του πολιτικού επαναστατικού υποκειμένου και της πρωτοπορίας, από τις κατώτερες ως τις ανώτερες μορφές τους. Συμβάλλει με τον τρόπο του και στη διαλεκτική σύνδεση της πολιτικής πράξης με την ιδεολογία του κομμουνισμού. **Στη σύνδεση της πολιτικής και κοινωνική, πάλης «για τα συμφέροντα» με το κομμουνιστικό «συμφέρον» των ιδεών του εργατικού κινήματος.**

Απ' αυτή την άποψη το Αριστερό Μέτωπο μπορεί να συνδέει την πολιτική πρακτική με τον

αναγκαίο ιδεολογικό θεωρητικό διάλογο.

Πολύ περισσότερο βέβαια το Αριστερό Μέτωπο δεν είναι μια στενά «συνδικαλιστική γραμμή». Στην ουσία είναι η προσπάθεια διατύπωσης μιας συνολικής εργατικής πολιτικής πρότασης για το σύνολο των καθηκόντων ενός επαναστατικού ρεύματος, για την αλληλοδιαπλοκή τους και την ανάδειξη των πρωταρχικών και των καθοριστικών πλευρών ανάμεσά τους. Πρόκειται δηλαδή, για μια γραμμή που αφορά και κρίνεται σ' όλη τη γραμμή του μετώπου της ταξικής αντιπαράθεσης, και όχι μόνο στους συνδικαλιστικούς αγώνες. Αλλά, ταυτόχρονα και για μια γραμμή που επιχειρεί να αναβαθμίσει πολιτικά την πάλη για τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα της εργατικής τάξης, αναδεικνύοντάς την σε μια θεμελιακή πλευρά της συνολικής πολιτικής πάλης για την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας.

III. Το Αριστερό Μέτωπο δεν εκφράζει απλά μια συμμαχική πολιτική πρόταση. Εκφράζει και μια «πρόταση διαχωρισμού» από την παγερή ομοφωνία γύρω από την αστική πολιτική. Είναι μια πρόταση χειραφέτησης ενός έστω ισχνού εργατικού ρεύματος από την επιρροή της. Σημαίνει τη συγκρότηση ενός ανεξάρτητου πόλου εργατικής πολιτικής που θα εκπροσωπεί την αναγκαιότητα της αντικαπιταλιστικής πάλης και ανατροπής. Είναι μια πρόταση ενότητας της εργατικής τάξης, με ταυτόχρονο διαχωρισμό από την αστική επίδραση στο εργατικό κίνημα. Η επιδίωξή του δεν είναι να αποσπαστεί ο μειοψηφικός επαναστατικός πόλος από την τάξη, αλλά να συνενωθεί μαζί της σε νέα βάση ώστε να μετατρέπεται η πλειοψηφία της σε υλική-μάχιμη επαναστατική δύναμη.

Ταυτόχρονα το Αριστερό Μέτωπο εκφράζει και μια **πρόκληση ηγεμονίας** —με την πολιτική έννοια του όρου— της επαναστατικής εργατικής πολιτικής στις διαδικασίες συγκρότησης του ίδιου του μετώπου και στην ανάπτυξη της εργατικής πάλης. Γιατί είναι σαφές από τη μια ότι η ολοκληρωμένη και πολιτικά αναπτυγμένη «υιοθέτηση» της αντικαπιταλιστικής ανατροπής σαν κεντρικού πολιτικού στόχου του Αριστερού Μετώπου ολοκληρώνεται μέσα από μια σύνθετη, ασύμμετρη διαδικασία η οποία δεν ωριμάζει αυτόματα και ταυτόχρονα. Αλλά εξίσου είναι φανερό, από την άλλη, ότι η μοναδική πολιτική πρόταση που μπορεί να αναμετρηθεί από τη σκοπιά των εργατικών αναγκών και δικαιωμάτων με τη σύγχρονη καπιταλιστική βαρβαρότητα, να εξασφαλίσει την πιο πλατιά και πραγματικά αντισυντηρητική συσπείρωση, να δώσει πνοή, διάρκεια, προοπτική, πλατύτητα και αποτελεσματικότητα στους λαϊκούς και νεολαιίστικους αγώνες είναι αυτή που αντιπαρατίθεται σ' όλη τη γραμμή του μετώπου με την πολιτική του κεφαλαίου.

Συνεπώς, το Αριστερό Μέτωπο αποτελεί ταυτόχρονα το **βασικό φορέα της αναγκαίας και αναπόφευκτης ανταγωνιστικής αντιπαράθεσης ανάμεσα στην πολιτική πάλη των πρωτοπόρων τμημάτων της τάξης για τον «εαυτό της» και στις διάφορες παραλλαγές της πολιτικής που διεξάγεται από εργάτες προς όφελος τελικά της αστικής τάξης.** Απ' αυτή την άποψη το περιεχόμενο του συνολικού και των επιμέρους προγραμμάτων πάλης, καθώς και οι αγωνιστικές μορφές που προωθεί βρίσκονται σε διαρκή αναμέτρηση, όχι μόνο με τις διάφορες παραλλαγές της αστικής και ρεφορμιστικής πολιτικής, αλλά και με εκείνες τις τάσεις —αντικειμενικές και μη— και τα τμήματα των εργαζόμενων που ενισχύουν τον κοινοβουλευτικό χαρακτήρα της πολιτικής πάλης και κινούνται σε τροχιά υποταγής στις δυνάμεις του κεφαλαίου.

IV. Το Αριστερό Μέτωπο είναι κυρίως μια αναπτυσσόμενη πολιτική αντίληψη - πρόταση, μια πολιτική λογική.

Αυτή η τοποθέτηση δε σημαίνει υποτίμηση της «οργάνωσης» του Αριστερού Μετώπου, ούτε βέβαια της πρωταρχικότητας της κομμουνιστικής οργάνωσης σε σχέση με το μέτωπο και του συνόλου της εργατικής πρωτοπορίας σε σχέση με την πλειοψηφίας τάξης. **Γι' αυτό η «οργάνωση» της πολιτικής πάλης των διάφορων επιπέδων συνειδητοποίησης ενάντια στην αστική κυριαρχία αποτελεί καίρια πλευρά του μετώπου.** Το ίδιο το μέτωπο αποτελεί —προϋποθέτει και

μια πολύπλευρη, επίπονη οργανωτική προσπάθεια— διαδικασία συγκρότησης αυτοτελών μορφών οργάνωσης της εργατικής πολιτικής και του εξωκοινοβουλευτικού αγώνα των εργαζομένων και της νεολαίας. Και ακόμα, η διαδικασία προώθησης της πολιτικής του απαιτεί και προϋποθέτει οργανωτικοπολιτικά άλματα και από την ίδια την κομμουνιστική οργάνωση.

Ωστόσο, η πολιτική του Αριστερού Μετώπου δεν μπορεί σχηματικά να «φυλακιστεί» σ' ένα στατικό μόρφωμα —πολύ περισσότερο στα πλαίσια μιας αποστεωμένης, μη εξελισσόμενης δομής ή μιας δομής που έχει σαν πεδίο αναφοράς της τους αστικούς αντιπροσωπευτικούς θεσμούς του «επίσημου» συνδικαλιστικού κινήματος ή της αστικής κρατικής πολιτικής. Η δύναμη του Αριστερού Μετώπου βρίσκεται στην *ικανότητα της πολιτικής του λογικής να σπάει τις όποιες οργανωτικές περιχαρακώσεις* —ακόμα και τις δικές του— να δημιουργεί νέες αυτοτελείς οργανωτικές μορφές, να «κινεί» και να «κινείται» αγωνιστικά με τις εργαζόμενες μάζες σε ριζοσπαστική αντικαπιταλιστική κατεύθυνση, να «συνενώνει» και να «συνενώνεται» ως το τέλος με τα ανατρεπτικά σκιρτήματα της εργατικής πάλης, να αναδιαμορφώνεται συνεχώς σε πιο προωθημένη και διευρυμένη βάση μέσα απ' αυτή την αλληλεπίδραση. *Η δύναμή του βρίσκεται ακόμα στην ικανότητά του να συνοψίζει την καθοριστικότητα του εξωκοινοβουλευτικού αγώνα, της πάλης των εργαζομένων ενάντια στους φορείς και τους θεσμούς της αστικής πολιτικής, ενάντια στους μηχανισμούς της πολιτικής που διεξάγεται από εργαζόμενους προς όφελος τελικά του κεφαλαίου.*

V. Η κομμουνιστική εργατική οργάνωση παίζει πρωταρχικό ιδεολογικό πολιτικό οργανωτικό ρόλο στη συγκρότηση του Αριστερού Μετώπου. Το Μέτωπο, όμως, δεν είναι ενότητα γύρω από το NAP ή έστω συστράτευση δυνάμεων γύρω από τη δική μας άποψη. Αλλά θα «συννοικοδομηθεί» με τη συνεισφορά και την αλληλεπίδραση πολλών και πολύμορφων αριστερών τάσεων, από την αλληλοδιαπλοκή πολυποίκιλων προσπαθειών εργατικής αντικαπιταλιστικής πολιτικής σκέψης και δράσης. Αυτή η αλληλεπίδραση δεν μπορεί παρά να εκφράζεται και στο πολιτικό πρόγραμμα του Αριστερού Μετώπου.

Υπογραμμίζουμε ότι αυτό το *περιεχόμενο αποτελεί ενότητα αλλά και αντίθεση των πολιτικά ολοκληρωμένων και των εμβρυϊκά αντικαπιταλιστικών εργατικών τάσεων.* Και ότι αυτή η αντιφατική ενότητα —που έχει ασύγκριτα μεγαλύτερα ζωντάνια και αξία από τις όποιες «ξέψυχες» συσπειρώσεις «γύρω από τον εαυτό μας»— είναι μια εξελισσόμενη διαδικασία που θα «τραβιέται» είτε «προς τα κάτω», προς το τέλμα της αστικής πολιτικής, στο βαθμό που ηγεμονεύουν οι πιο «καθυστερημένες» πολιτικές της τάσεις είτε «προς τα πάνω», προς την ολόπλευρα αναπτυγμένη εργατική πολιτική, στο βαθμό που ηγεμονεύουν οι πιο πρωτοποριακές της τάσεις. Η εμπειρία των ΕΑΑΚ στα πανεπιστήμια είναι αξιόλογη σ' αυτό το θέμα.

Απ' αυτή την άποψη και η διαδικασία διαμόρφωσης και το περιεχόμενο του προγράμματος του αριστερού εργατικού μετώπου θα προσεγγίζουν και θα απελευθερώνουν τις πρωτοπόρες εργατικές δυνάμεις από τα δεσμά της «κομματικής» πολιτικής και πειθαρχίας με τη στενή έννοια, θα αλληλοσυνδέονται γόνιμα με τις ιδιαίτερες ιδεολογικές πολιτικές τάσεις, οργανώσεις και ρεύματα, με βασικό κριτήριο τη συνένωση και αυτοτελή ανάπτυξη της δράσης των πρωτοπόρων τμημάτων των εργαζομένων ως το επίπεδο της ανάδειξης της αντικαπιταλιστικής ανατροπής σε κεντρικό συνολικό πολιτικό στόχο.

VI. Το Αριστερό Μέτωπο δεν είναι το «πολιτικό αντίστοιχο» μιας κοινωνικής συμμαχίας ή κυρίως η συνένωση υπαρκτών πολιτικών δυνάμεων ή σχημάτων που «εκφράζουν» πολιτικά, λιγότερο ή περισσότερο, τις αντικειμενικά αντικαπιταλιστικές κοινωνικές δυνάμεις. Πολύ περισσότερο δεν είναι η πολιτική συγκόλληση κάποιων εξωιστορικά και εξωκοινωνικά διαμορφούμενων «πρωτοποριών και κορυφών». Η λογική του Αριστερού Μετώπου έρχεται σε ρήξη με τις αστικές και ρεφορμιστικές αντιλήψεις για τη σχέση ανάμεσα στη βάση και την κορυφή. Στόχος του είναι να *προωθεί τις πολιτικές συμμαχίες των αντικειμενικά αντικαπιταλιστικών κοινωνικών δυνάμεων, μέσα από την προώθηση της δικής τους πολιτικής πάλης που αναπτύσσεται με*

περισσότερο ή λιγότερο πολιτικά προωθημένα τμήματα.

Στόχος του είναι να συνενώνει πολιτικά τα κινήματα που ξεσπάνε ασύμμετρα ενάντια στην πολιτική του κεφαλαίου ως το επίπεδο ενός γενικού μετωπικού κινήματος για την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας. Σ' αυτά τα πλαίσια αναζητά τους πρωτοπόρους πολιτικούς αγωνιστές της εργατικής τάξης, των εργαζομένων, της νεολαίας στα διάφορα μέτωπα της αντικαπιταλιστικής πολιτικής πάλης και όχι στα πεδία του αστικού πολιτικού συστήματος.

Ταυτόχρονα, η λογική του Αριστερού Μετώπου επιχειρεί να άρει τη βαθιά σύγχυση που καλλιέργησε η γνωστή ρεφορμιστική «αλληλοσύνδεση των κοινωνικών και πολιτικών συμμαχιών».

Οι συμμαχίες αφορούν το πολιτικό περιεχόμενο και τη μορφή πολιτικής συνένωσης αυτών ή εκείνων των κοινωνικών δυνάμεων και τμημάτων. Έχουν πάντα αντικειμενική κοινωνική βάση. Το περιεχόμενό τους μπορεί να ευθυγραμμίζεται ή όχι με την κοινωνική βάση, μπορεί να κινείται στο δρόμο της επανάστασης ή στα πλαίσια της αναπαραγωγής του συστήματος. Είναι, ωστόσο, κυρίως πολιτικό περιεχόμενο. Ακόμα και η επιλογή των κοινωνικών δυνάμεων στις οποίες απευθύνεται μια συμμαχική πολιτική ή των αιτημάτων στα οποία επιχειρείται να οικοδομηθεί αποτελεί μια πολιτική πράξη. Όταν οι τάσεις αυθόρμητης ριζοσπαστικής οικονομικής, πολιτικής και ιδεολογικής αντίστασης επιχειρείται να μετασχηματιστούν, να ενταχθούν στον αντικαπιταλιστικό και τελικά στο συνειδητό επαναστατικό αγώνα, τότε μιλάμε για εργατική συμμαχική πολιτική. Όταν, αντίθετα, αυτή η αντίσταση επιχειρείται να καθηλωθεί στα όρια της αστικής πολιτικής, τότε μιλάμε, σε τελευταία ανάλυση, για οργάνωση των πολιτικών συμμαχιών του κεφαλαίου με τις καταπιεζόμενες τάξεις. Μια τέτοια τοποθέτηση απέχει παρασάγγες από την εναγώνια αναζήτηση —και μάλιστα στα πλαίσια του διαμορφωμένου καθεστωτικού πολιτικού συστήματος— των «πολιτικών εκφραστών» των αντικαπιταλιστικών τάσεων των καταπιεζόμενων στρωμάτων για να συμμαχήσουμε όπως-όπως μαζί τους πολιτικά, μια αναζήτηση στην οποία είχαμε συνηθίσει στα πλαίσια του παραδοσιακού κομμουνιστικού κινήματος.

γ) Η πολιτική συσπείρωση και πάλη για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα

Η συγκρότηση του Αριστερού Μετώπου έχει την αφετηρία της στην οργάνωση της πάλης για τη σύνδεση των οικονομικών αγώνων των εργαζομένων με **ένα συνολικό πολιτικό μετωπικό κίνημα** που θα διεκδικεί την ουσιαστική και σταθερή βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής τους θέσης. Αυτό το πολιτικό κίνημα θεμελιώνεται πάνω **στην αριστερή πτέρυγα των διεκδικητικών οικονομικών αγώνων** —που διεξάγονται μέσα και έξω από τα πλαίσια του «επίσημου» συνδικαλιστικού κινήματος— και η οποία συμβάλλει στην αναβάθμιση των αγώνων αυτών σ' ένα πολυμέτωπο πολιτικό ρεύμα για την οικονομική και κοινωνική πολιτική από τη σκοπιά των εργατικών αναγκών και συμφερόντων.

Αυτό σημαίνει πρώτα απ' όλα αναγνώριση και ενίσχυση των σύγχρονων δυνατοτήτων ανάπτυξης των αυτοτελών οικονομικών ενωτικών αγώνων των εργαζομένων, ανεξάρτητα από τις δεσμεύσεις του πολιτικού ρεφορμιστικού συνδικαλισμού. Παράλληλα σημαίνει άλλο πολιτικό περιεχόμενο, νέες μορφές πολιτικής αναβάθμισης της πάλης για τα «συμφέροντα» και μετατροπή της σε θεμέλιο της συνολικής πολιτικής πάλης για την αντικαπιταλιστική ανατροπή.

Οι εργάτες βρίσκονται αντιμέτωποι με τον πολιτικό χαρακτήρα του «συνδικαλιστικού κινήματος» που απατηλά εμφανίζεται κυρίως σαν οργάνωση του «οικονομικούς τους αγώνα», του αγώνα χωρίς «διαχωρισμούς» ανάμεσα στους εργάτες. «Συναισθάνονται» και απεχθάνονται αυθόρμητα τον «κοινοβουλευτικό» και «κομματικό» χαρακτήρα αυτού του «πολιτικού μετώπου» για τα οικονομικά τους αιτήματα, ο οποίος το περιορίζει κάτω κι από την αυθόρμητη δική τους διάθεση

για γενικές φιλεργατικές νομοθετικές ρυθμίσεις. Γνωρίζουν και απεχθάνονται τις πολλαπλές εξαρτήσεις των «εκπροσώπων» τους από την κρατική πολιτική. Κατανοούν επίσης, με τον τρόπο τους, την ιστορική αντεπίδραση της πολιτικής και της ιδεολογίας στον οικονομικό αγώνα. Την κυριαρχία της πολιτικής πάνω στον «συνδικαλισμό». Στις κορώνες των συνδικαλιστών για «ενότητα και πάλη» με τα συνδικάτα ή για συσπείρωση στα πρωτοβάθμια σωματεία ή ακόμα και για άμεση διεκδίκηση με βάση κάποιο οξυμένο πρόβλημα, ρωτάνε απλά «ποιος έχει το σωματείο» για να μάθουν μέχρι «πού θα το πάει».

Γενικά, το λεγόμενο «συνδικαλιστικό κίνημα» έχει πάντα πολιτικό χαρακτήρα. Το πολιτικό του περιεχόμενο είτε θα είναι ενταγμένο στα πλαίσια του συστήματος, όπως συμβαίνει σήμερα, είτε θα εκφράζει την αντιπαράθεση ανάμεσα στην αστική κατεύθυνση και στο αντίπαλο δέος ενός αντικαπιταλιστικού μετώπου για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα.

Και στις δύο περιπτώσεις, το «συνδικαλιστικό κίνημα» δεν μπορεί να συσπειρώνει σε συνηθισμένες περιόδους ενεργητικά και σταθερά την πλειοψηφία των εργατών. Αυτοί μπορεί να παίρνουν μέρος, με σποραδικό και ασύμμετρο τρόπο, στις διαδικασίες της «οικονομικής πάλης» στους ξεχωριστούς χώρους και κλάδους. Και στις δύο περιπτώσεις δεν μπορεί να αρνείται την κυρίαρχη πολιτική του υπόσταση και να το παίζει «αγνός φορέας» της αυθόρμητης και αναγκαίας οικονομικής «πάλης» όλων των εργαζομένων. Και στις δύο περιπτώσεις δεν μπορεί να αποτελεί ένα είδος κοινοβουλίου για τα οικονομικά κοινωνικά ζητήματα όλων των πολιτικών «τάσεων». Και στις δύο περιπτώσεις ο «οικονομικός αγώνας» πρέπει να βρει, και συχνά σε στιγμές έξαρσης βρίσκει, άλλες πιο μαζικές και αποτελεσματικές μορφές και διαδικασίες συζήτησης, αντιπροσώπευσης και κινητοποίησης του συνόλου των εργατών, των ξεχωριστών χώρων.

Άλλο πράγμα, λοιπόν, είναι οι ενιαίες μορφές του σύγχρονου οικονομικού αγώνα, στους επιμέρους χώρους, που ασφαλώς πρέπει να παίρνουν και συχνά παίρνουν πιο πρωτότυπο πλατύ, μαχητικό και ενωτικό χαρακτήρα από τις παραδοσιακές γραφειοκρατικές, παραταξοποιημένες και «νυσταλέες» διαδικασίες των σημερινών κομματικοποιημένων συνδικάτων. Και άλλο πράγμα είναι η μετατροπή των φορέων του οικονομικού αγώνα σε υποβαθμισμένα κύτταρα της «συνδικαλιστικής» γραφειοκρατίας και ιεραρχίας, που κυριαρχείται τελικά από την αστική πολιτική.

Οικονομικός και πολιτικός αγώνας

I. Η πιο χαρακτηριστική συνέπεια της ρεφορμιστικής αντίληψης για την πολιτική αφορά τις σχέσεις ανάμεσα στο λεγόμενο οικονομικό και πολιτικό αγώνα.

Η πάλη για την εισοδηματική πολιτική, τη μείωση του εργάσιμου χρόνου, τις εργασιακές σχέσεις, τις ιδιωτικοποιήσεις, την κοινωνική ασφάλιση, την ανεργία εντάσσεται κυρίως στη σφαίρα δράσης του λεγόμενου συνδικαλιστικού κινήματος είτε στην περιοχή των ανακοινώσεων των γραφείων τύπου των κομμάτων. Η πάλη με αιχμή τα ζητήματα αυτά υποβαθμίζεται αντικειμενικά, αλλά και στη συνείδηση των εργαζομένων. Χαρακτηρίζεται, κυρίως, σαν «οικονομική συνδικαλιστική πάλη». Στην καλύτερη περίπτωση, αποκτούν χαρακτήρα πολιτικό μόνο με την περιορισμένη έννοια που οι κλασικοί ονόμασαν πολιτικό τρεϊντγιουνιονισμό. **Ακόμα και η έννοια του «ταξικού συνδικαλισμού», που χρησιμοποιείται κατά κόρον και στη χώρα μας, έχει πάψει από καιρό στην πράξη να σημαίνει την πολιτική πάλη, για μια άλλη οικονομική και κοινωνική πολιτική, και τελικά για μια άλλη οργάνωση της κοινωνίας, που ν' απαιτεί την κατάργηση της αστικής κυριαρχίας.**

Για να ξεμπερδέσουμε το κουβάρι, ας ξαναγυρίσουμε για λίγο στο Μαρξ. Έγραφε το 1871: «Η προσπάθεια να υποχρεωθούν οι ξεχωριστοί κεφαλαιοκράτες, σε κάποιο ξεχωριστό εργοστάσιο ή σε κάποιο ξεχωριστό κλάδο της βιομηχανίας, με απεργίες κ.λπ., να περιορίσουν τις ώρες εργασίας κ.λπ.

είναι ένα καθαρά οικονομικό κίνημα. Απεναντίας, το κίνημα που έχει για σκοπό να επιβάλλει την ψήφιση ενός νόμου με γενική ισχύ, π.χ. για το 8ωρο κ.λπ. είναι ένα πολιτικό κίνημα. Κι έτσι, απ' τα σποραδικά οικονομικά κινήματα των εργατών, φουντώνει παντού ένα πολιτικό κίνημα, δηλαδή, ένα κίνημα της τάξης ενάντια σε τάξη, για να επιβάλλει τα συμφέροντά της, με γενική μορφή, με μορφή που έχει γενική κοινωνικά αναγκαστική ισχύ». Στη χώρα μας, λόγου χάριν, το πολιτικό κίνημα για την εισοδηματική πολιτική του '90-'95 υποτάσσεται τελικά σ' αυτό που οι ρεφορμιστές κάθε είδους αποκαλούν ταξικό συνδικαλιστικό κίνημα, με βάση τις ενωτικές αποφάσεις των συνεδρίων της ΓΣΕΕ.

II. Η σχέση οικονομικού-πολιτικού αγώνα διαμορφώνεται ιστορικά, δεν είναι στατική, αλλάζει στην πορεία των καπιταλιστικών μετασχηματισμών και της εξέλιξης των εργατικών αγώνων. Από τη στιγμή, ιδιαίτερα, που εμφανίζεται η ιδέα και η πράξη της επαναστατικής πολιτικής, η σχέση οικονομικού και πολιτικού αγώνα μετασχηματίζεται ποιοτικά.

Συνεπώς, η προσπάθεια ν' αναλυθεί η σημερινή σχέση του οικονομικού και πολιτικού αγώνα δεν μπορεί να περιορίζεται στην απλή επανάληψη της αναγκαιότητας των συνδικαλιστικών κινητοποιήσεων και του ρόλου που παίζουν στην ανάπτυξη της πολιτικής συνείδησης της εργατικής τάξης. Ούτε μπορεί να αρκείται στον παπαγαλισμό της κριτικής απέναντι στον οικονομισμό και τον τρεϊντιονιονισμό. Αντίθετα, *πρέπει να επιχειρεί τη σύνδεση της με την ιστορική εξέλιξη της σχέσης οικονομικού και πολιτικού αγώνα στις σύγχρονες συνθήκες και με τη σημερινή κατάσταση της εργατικής πολιτικής.*

Με τον οικονομικό αγώνα της πρώτης εποχής, η εργατική τάξη εκτινάχθηκε, μέσα απ' τις αντιφάσεις του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος, σε μια τροχιά που στόχευε, με στοιχειώδη και ανεπαρκή βέβαια τρόπο, στον πυρήνα της βασικής αντίθεσης του κεφαλαίου και της εργασίας. Αυτό ήταν το θεμέλιο της πολιτικής στάσης της εργατικής τάξης. Ήταν μια ανεπαρκής αλλά, εμπνευσμένη προδρομική κατεύθυνση πάλης με κεντρικό στόχο την απελευθέρωσή της. Η ανάπτυξη των αντιφάσεων του καπιταλιστικού συστήματος έδωσε, στα πρώτα πολιτικά σπέρματα του οικονομικού αγώνα, ανώτερο χαρακτήρα, τα μετέτρεψε σε θεμέλιο μιας πάλης «εφ' όλης της ύλης». *Δημιουργήθηκε έτσι, απέναντι στην αστική τάξη, η εργατική πολιτική και ιδεολογία, σαν αντίπαλο δέος και μοχλός ανατροπής της «κρατικής πολιτικής» και της αστικής κυριαρχίας.*

Η θεμελιακή εσωτερική αντίφαση της εργατικής τάξης ανάμεσα στην τάση της για εξάρτηση απέναντι στο κεφάλαιο και στην τάση της για χειραφέτηση απ' αυτό διαπερνά όλες τις σφαίρες της οικονομίας, της πολιτικής, των «ιδεών» και του πολιτισμού της. Η αντίφαση αυτή εκδηλώνεται με διαφορετικό τρόπο σε κάθε ξεχωριστή σφαίρα δράσης των εργαζομένων, εξελίσσεται ιστορικά, εκφράζεται διαφορετικά σε κάθε συγκεκριμένη εποχή, ανάλογα με το συσχετισμό των δυνάμεων, την επίδραση της πολιτικής και της ιδεολογίας πάνω στη σφαίρα της πάλης για τα «συνφέροντα».

Η αναμέτρηση ανάμεσα στη χειραφέτηση και την υποταγή μέσα στην ίδια την εργατική τάξη δεν εκφράζει απλώς την παρέμβαση των μηχανισμών εξουσίας του κεφαλαίου, αλλά αποτελεί στοιχείο της ίδιας της «εσωτερικής» κοινωνικής της συγκρότησης.

Στον «οικονομικό αγώνα» η αντίφαση αυτή εκφράζεται με την αντιπαράθεση ανάμεσα στην τάση των εργατών να διεκδικούν με αγωνιστικές ρήξεις ουσιαστική, σταθερή και μακροπρόθεσμη βελτίωση της κοινωνικής τους θέσης και στην τάση τους να εξαρτούν τις διεκδικήσεις και την καλυτέρευση της κατάστασης τους από την «ευημερία» και τη συναίνεση του κάθε ξεχωριστού εργοδότη, του κάθε ξεχωριστού κλάδου του κάθε ξεχωριστού «αστικού έθνους».

Είναι, απ' τη μια μεριά, η τάση των εργατών για ουσιαστική και σταθερή αλλαγή της οικονομικής σχέσης ανάμεσα στο κεφάλαιο και την εργασία, για σταθερή μείωση του ποσοστού υπεραξίας και εκμετάλλευσης, και απ' την άλλη η καθήλωση των διεκδικήσεων τους στο επίπεδο της

διανομής, στις επιμέρους συγκυριακές βελτιώσεις, στους «δείκτες» ενίσχυσης του «δικού τους» κεφαλαίου.

III. Η ανώτερη έκφραση της οικονομικής πάλης των εργατών για ουσιαστική βελτίωση της κοινωνικής τους θέσης δεν είναι, όπως πιστεύεται, η πολιτικοποίηση γενικά του αγώνα τους για απόσπαση μέτρων με καθολική ισχύ από το αστικό κράτος. Αλλά είναι το πέρασμα στην πολιτική πάλη της τάξης «για τον εαυτό της». Είναι η πολιτική πάλη για την ουσιαστική αλλαγή των συσχετισμών ανάμεσα στο περιεχόμενο και τα «όργανα» της εργατικής και της αστικής πολιτικής. Είναι γενικά η πάλη για ουσιαστική αλλαγή των σχέσεων εξουσίας, η προώθηση της τάσης των εργατών να διεκδικούν πολιτικά την κατάργηση της σχέσης εξουσίας και ιδιοκτησίας του κεφαλαίου μέχρι το τέλος.

Η τάση της εργατικής χειραφέτησης στο χώρο της οικονομίας —μια τάση αναγκαστικά περιορισμένη στην ουσιαστική και σταθερή βελτίωση της κοινωνικής θέσης των εργαζόμενων— περιέχει απ' την αρχή το σπέρμα της κατάργησης της ιδιοκτησίας και της εξουσίας του κεφαλαίου. Έτσι, η αντίστοιχη, μετασχηματισμένη ανώτερη μορφή αυτής της τάσης στο χώρο της πολιτικής και της ιδεολογίας είναι ο επαναστατικός πολιτικός αγώνας και όχι, όπως πιστεύεται, η τάση του πολιτικού ρεφορμισμού. Βέβαια και η τάση για χειραφέτηση στο χώρο της οικονομίας, αν περιοριστεί σ' αυτόν, αν δε μετασχηματιστεί πολιτικά, δεν μπορεί να ξεφύγει από τα πλαίσια του συστήματος.

Αντίστοιχα, η μετασχηματισμένη ανώτερη μορφή της τάσης για εξάρτηση στην οικονομική πάλη είναι, στο χώρο της πολιτικής και της ιδεολογίας, η πολιτική που γίνεται από εργάτες προς όφελος τελικά του αστικού συστήματος. Είναι κυρίως η πολιτική και η ιδεολογία της συνδιαχείρισης, του ρεφορμισμού και των κοινωνικών συμβολαίων.

Όπως είναι γνωστό, η πολιτική τελικά «αποφασίζει», κυριαρχεί πάνω στην οικονομική πάλη και τους συσχετισμούς της. Γι αυτό η μακρόχρονη επικράτηση του ρεφορμισμού προσδιορίζει σήμερα τους συσχετισμούς ανάμεσα στις τάσεις «χειραφέτησης» και «εξάρτησης» στο χώρο της «οικονομίας». Όμως, η μαχητική διεκδικητική τάση για ουσιαστική σταθερή βελτίωση της κοινωνικής θέσης των εργατών δεν μπορεί να εξαφανιστεί. Σήμερα είναι καθηλωμένη, έχει σαν κατώτερο όριο της τον ανυποχώρητο «αμυντικό» αγώνα για τα κεκτημένα. Αδυνατεί να προβάλλει γενικές διεκδικήσεις για ουσιαστική μείωση του ποσοστού εκμετάλλευσης.

Η τάση της εξάρτησης των εργατών από το κεφάλαιο εκδηλώνεται απόλυτα κυρίαρχη σήμερα στη σφαίρα της οικονομικής πάλης, σαν τάση διαπραγμάτευσης του επιπέδου και των μορφών της απότομης επιδείνωσής της κοινωνικής τους θέσης και εκφυλίζεται τελικά σε τάση παραίτησης και αναζήτησης ατομικών λύσεων. Στο χώρο της πολιτικής, η αντίστοιχη τάση του πολιτικού ρεφορμισμού εκδηλώνεται σαν παραλλαγή του νεοσυντηρητισμού και εκφυλίζεται σε απολιτικοποίηση και αποστρατεία.

Αντίθετα, η επαναστατική πολιτική πάλη της εργατικής τάξης, έχει στον πυρήνα της την πολιτική πάλη για την ουσιαστική και σταθερή οικονομική και κοινωνική βελτίωση της θέσης των εργαζόμενων, τον «οικονομικό αγώνα» μετασχηματισμένο ποιοτικά σε πολιτική πάλη για μια άλλη εργατική αντίληψη οργάνωσης της οικονομίας, της εργασίας και της κοινωνίας.

IV. Αυτού του είδους η πολιτική πάλη της εργατικής τάξης, «για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα», είναι σήμερα η ανώτερη πλευρά της συνολικής πολιτικής της πάλης, για την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας. Μ' αυτή την έννοια, ο σύγχρονος εργατικός αγώνας «για τα συμφέροντα», για τις ανάγκες και τα δικαιώματα είναι η ανώτερη μορφή του πολιτικού αγώνα.

Η εργατική πολιτική, σήμερα, για να λύσει τη βασική αντίθεση, για να συνδέει το επιμέρους, το άμεσο, με τη βαθύτερη κατεύθυνση της περιόδου που διανύουμε, πρέπει να έχει σαν αφετηρία, αλλά και σαν ανώτερο σημείο «επιστροφής», τον πολιτικό αγώνα για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα, με βάση το «δίκαιο» των λαϊκών αναγκών. Αυτά τα κοινωνικά ζητήματα αντιμετωπίζονται από το ρεφορμισμό σαν «πρώτη ύλη», σαν μπουζουριέρα, για να τραβηχτούν οι εργάτες στις διάφορες παραλλαγές της καθεστωτικής κομματικής πολιτικής. *Μετατρέπονται σε προοίμιο και όχι σε κέντρο βάρους της πολιτικής δραστηριότητας, σε προϋπόθεση για την «πολιτικοποίηση» του εργατικού κινήματος και όχι στη βασική της κατεύθυνση, που μπορεί και πρέπει να φτάνει ως την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας.*

Η «παραίτηση» του εργατικού κινήματος, για μια ολόκληρη ιστορική περίοδο, από το να «κάνει πολιτική» βασικά μ' αυτά τα ζητήματα έδωσε το δυναμισμό και την επιτυχία που γνωρίσαμε στις πρωτοβουλίες και τους μετασχηματισμούς της καπιταλιστικής ανασυγκρότησης στην προηγούμενη 15ετία.

Ταυτόχρονα, ο σνομπισμός των «συμφερόντων», της «πολιτικής πάλης για τις ανάγκες και τα δικαιώματα», δεν είναι απλά μια κριτική αντίδραση στη μακρόχρονη υποβάθμισή τους, από κεντρικά ζητήματα της πολιτικής και της ιδεολογίας σε ζητήματα «εξαρτημένων αντανεκλαστικών των εργατών». Κυρίως, η υποτίμηση αυτή εκφράζει και τους φόβους διάφορων δυνάμεων σήμερα απέναντι στον επαναστατικό πυρήνα του πολιτισμού και της πολιτικής δράσης της εργατικής τάξης που είναι η πολιτική πάλη για τα «συμφέροντα», για τις ανάγκες και τα δικαιώματα.

Η κρίση των «συνδικάτων» και η αριστερή πτέρυγα

I. Η αστική τάξη και οι φορείς μιας πολιτικής που «γίνεται» από εργάτες, για αυτή, βαφτίζουν σήμερα «οικονομισμό» την ανάδειξη της πάλης, για τα οικονομικά κοινωνικά ζητήματα, στο κέντρο της συνολικής πολιτικής δραστηριότητας της εργατικής τάξης. Απ' την άλλη καθλώνουν την πολιτικοποίηση των οικονομικών αγώνων στον «οικονομισμό», στα πλαίσια της αστικής πολιτικής.

Έτσι, η πραγματική «οικονομική πάλη» της τάξης σήμερα, οι αγώνες που ξεσπάνε για τα εισοδηματικά, εργασιακά συμφέροντα, στους επιμέρους χώρους, καθλώνονται στα πλαίσια της ρεφορμιστικής «τρεϊντιγιουνιονιστικής» πολιτικής είτε χαρακτηρίζονται, κατά περίπτωση, σαν άκαιρα, συντεχνιακά, τυχοδιωκτικά, ακόμα και αντιδραστικά κ.λπ. ξεσπάσματα.

Σε κάθε περίπτωση, οι ρεφορμιστές αδυνατούν να εξηγήσουν και να παρέμβουν επαναστατικά στις αλλαγές που υπάρχουν στον ίδιο τον «οικονομικό» αγώνα. Οι αλλαγές αυτές δεν οφείλονται μόνο στην αντεπίδραση που ασκεί πάνω στον οικονομικό αγώνα η κυρίαρχη ρεφορμιστική «εργατική» πολιτική και ιδεολογία, το σύστημα του «συνδικαλιστικοί, του μαζικού και κομματικού κινήματος», με τη σημερινή του εξέλιξη. Οφείλονται και στην επίδραση παραγόντων όπως ο ρόλος της οικονομικής πολιτικής του αστικού κράτους, η βαθύτερη αλληλεπίδραση των οικονομικών δραστηριοτήτων των ξεχωριστών επιχειρήσεων, των κλάδων και των «εθνικών οικονομιών», η σμίκρυνση της απόστασης ανάμεσα στα ξεχωριστά οικονομικά κοινωνικά αιτήματα ενός χώρου και στην πάλη για πανεργατικές διεκδικήσεις.

II. Η κρίση του λεγόμενου συνδικαλιστικού κινήματος, η χρεοκοπία του προσανατολισμού, των μορφών, της εκπροσώπησης του εκφράζει, κυρίως, τη μακρόχρονη «ιστορική» διαστρέβλωση και υποβάθμιση της σχέσης της οικονομικής και πολιτικής πάλης της εργατικής τάξης. Δεν οφείλεται, κυρίως στις πιο ακραίες στιγμές πολιτικής συναλλαγής του με την αστική τάξη, αλλά στη συνολική ιστορική κατάρρευση της πολιτικής που διεξάγεται από εργάτες στα πλαίσια των αστικών συμφερόντων και θεσμών.

Η κρίση των «συνδικάτων» οφείλεται στην, ιστορικά διαμορφωμένη, «διπλή» τους

«στενότητα». Στενότητα να εκφράσουν τις βαθύτερες τάσεις και ανάγκες για πολιτική πάλη γύρω απ' τα οικονομικά και κοινωνικά αιτήματα, με βάση το δίκαιο των εργατικών αναγκών. Και ταυτόχρονα στενότητα να εκπροσωπήσουν τον «ανεξάρτητο» οικονομικό αγώνα των επιμέρους χώρων, τα μεγάλα και ασύμμετρα ξεσπάσματα της οικονομικής πάλης των εργαζομένων. Η διπλή αυτή στενότητα, τελικά, οδηγεί σε μια πολιτικά «στενή», υποβαθμισμένη, μίζερη και στα όρια της αστικής πολιτικής σχέση ανάμεσα στον οικονομικό και τον πολιτικό αγώνα.

Αποτέλεσμα όσων αναφέρθηκαν παραπάνω είναι:

- Οι εργάτες σήμερα δεν έχουν στην ουσία ανεξάρτητα «οικονομικά συνδικάτα», σύγχρονους φορείς οργάνωσης και εκπροσώπησης του οικονομικού τους αγώνα σε κάθε χώρο και κλάδο, που μπορούν να συσπειρώνουν την πλειοψηφία των εργατών στην τάση τους για ουσιαστική και σταθερή βελτίωση της θέσης τους και στον αντίστοιχο αγώνα στο χώρο της οικονομίας.
- Οι εργάτες δεν έχουν «συνδικάτα-πολιτικές ενώσεις», με την έννοια της αυτοτελούς πολιτικής μετωπικής οργάνωσης για την ουσιαστική βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής τους θέσης. Δεν έχουν πολιτικό μέτωπο που να εκπροσωπεί την όποια δική τους πολιτική δράση και κατεύθυνση, έστω και τη «μεταρρυθμιστική», για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα, πέρα απ' τις σκοπιμότητες της «κομματικής πολιτικής».
- Πολύ περισσότερο, οι εργάτες δεν έχουν «ταξικό συνδικαλισμό», «επαναστατικά συνδικάτα». Δηλαδή, δεν έχουν πολιτική ένωση, οργάνωση του «πολιτικού μετώπου», για τις ανάγκες και τα δικαιώματα και παραπέρα για τη σύνδεση των οικονομικών και κοινωνικών «συμφερόντων» με τα συνολικά πολιτικά ιδεολογικά μέτωπα και την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας.
- Κατ' επέκταση, οι εργάτες σήμερα είναι αποξενωμένοι από το βασικό πεδίο μετάβασης στην πολιτική εφ' όλης της ύλης». Δεν υπάρξει «δρόμος να διαβούν» στην πολιτική της τάξης για τον «εαυτό της Οι εργάτες έτσι αποξενώνονται πλήρως και απ' την «κομματική πολιτική», με την ταξική έννοια. Αποξενώνονται απ' την επαναστατική πολιτική και την ιδεολογία της.

III. Σ' αυτά τα πλαίσια, όλα όσα λέγονται για το διαπαιδαγωγικό ρόλο της «συνδικαλιστικής δραστηριότητας» με τη σημερινή της γραφειοκρατική μορφή, τη θετική επίδραση της στη συνειδητοποίηση των εργαζομένων, έχουν πολύ σχετική αξία. Στην πραγματικότητα, οι διαδικασίες του σημερινού συνδικαλιστικού κινήματος «βοηθούν» πολιτικά όσους συμμετέχουν ενεργητικά σ' αυτές μόνο με ορισμένα δευτερότερα χαρακτηριστικά τους. Με όσα δηλαδή στοιχεία απομένουν, έστω και διαστρεβλωμένα, από την πολιτική των μεγάλων εργατικών παραδόσεων και την αναγκαστική σύνδεση του συνδικαλιστικού ρεφορμισμού με τα μεγάλα ασύμμετρα ξεσπάσματα των οικονομικών αγώνων.

Αυτά τα δευτερότερα, μη καθοριστικά στοιχεία χρησιμεύουν τελικά για να δικαιώνεται και να «περνάει» το πρωτεύον της πολιτικής του φυσιογνωμίας: Η διατήρηση των εργατικών και πολιτικών διαθέσεων και των εργατικών συνειδήσεων στα πλαίσια της εξάρτησής τους από το σύστημα.

Το «συνδικαλιστικό κίνημα» θα 'πρεπε να «παίρνει» από την «οικονομική πάλη» το «υλικό», το μαζικό δυναμικό που μπορεί να μετασχηματιστεί σε πολιτική πρωτοπορία. Αντί για αυτό, **το σημερινό συνδικαλιστικό κίνημα αποτελεί απονεκρωμένη αγωνιστική διαδικασία «που ζει και τρέφεται με το αίμα της ζωντανής».** Είναι ένας μηχανισμός που συνεχώς «καταβροχθίζει» τα πρωτοπόρα αγωνιστικά στοιχεία που ξεκόβουν απ' την ουρά της τάξης και τα μετασχηματίζει ξανά σε πολιτική ουρά με «ανώτερο επίπεδο», σε «πρωτοπόρους» οπαδούς της πολιτικής καθυστέρησης και υποταγής της στο σύστημα.

Η μόνη, τελικά, ουσιαστική συμβολή του σημερινού «συνδικαλιστικού κινήματος» συνεργατική πάλη δεν μπορεί να είναι άλλη από τις απελευθερωτικές αντιδράσεις που αναγκαστικά γεννά με τις σημερινές αντιφάσεις και την χωρίς προηγούμενο κρίση του.

Το βασικό καθήκον του Αριστερού Ριζοσπαστικού Μετώπου απέναντι στους σύγχρονους οικονομικούς αγώνες είναι να συμβάλει στην απελευθέρωση τους απ' τα δεσμά, το περιεχόμενο, τις δομές και τις διαδικασίες των σημερινών συνδικάτων που δρουν σαν εκπρόσωποι του πολιτικού ρεφορμιστικού μετώπου της ΓΣΕΕ σε κάθε χώρο και κλάδο. Έτσι μπορεί να ενισχύσει την ανάπτυξή τους, την πολιτικοποίησή τους, την ευρύτερη ενωτική εκπροσώπησή τους.

Το καθήκον του Αριστερού Μετώπου είναι να ενισχύσει τις πλατιές αυτοτελείς διαδικασίες που γίνονται με όρους μαζικού κινήματος (Γενικές Συνελεύσεις, επιτροπές αγώνα, ειδικές ή μονιμότερες συνδικαλιστικές συσπειρώσεις) και παρακάμπτουν, ανταγωνίζονται την εξάρτηση των πρωτοβάθμιων οργανώσεων από την κομματική παραταξιοποίηση και την πολιτική πειθαρχία στο ρεφορμισμό της ΓΣΕΕ, με προοπτική την πλήρη αποδέσμευση απ' αυτόν. Απ' αυτή την άποψη, στρατηγικό καθήκον του Αριστερού Μετώπου είναι η συμβολή του στη δημιουργία νέων πλατιών ευέλικτων αναπτυσσόμενων φορέων και μορφών οργάνωσης του οικονομικού αγώνα. Μ' αυτή τη λογική αντιμετωπίζουμε και τη συμμετοχή στις διαδικασίες του σημερινού «επίσημου» συνδικαλιστικού κινήματος.

Παραπέρα το κύριο πολιτικό καθήκον του Αριστερού Μετώπου είναι να διαμορφώσει μια αριστερή ριζοσπαστική πτέρυγα σ' όλους τους βασικούς χώρους και τα μέτωπα της οικονομικής και κοινωνικής πάλης των εργαζομένων, με βάση και τη μέχρι τώρα πείρα του ΝΑΡ και πρωτοπόρων αποσπασμάτων του εργατικού κινήματος (π.χ. ΔΕΗ Πτολεμαΐδας).

Αυτή η πτέρυγα αποτελεί την αφετηρία του μετώπου για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα των εργαζομένων —χωρίς να ταυτίζεται μ' αυτό— και βρίσκεται σε αντιπαράθεση με την πολιτική ρεφορμιστική οργάνωση της ΓΣΕΕ και του κάθε μηχανισμού παραταξιακής κομματικής πολιτικής. Αυτή η ταξική πολιτική συσπείρωση δεν θα αποτελεί κυρίως μια παράταξη στα πλαίσια του συνδικαλιστικού ρεφορμιστικού «κοινοβουλίου», μια αντιγραφή των δομών του, αλλά μια αυτοτελή, εξελισσόμενη, πολυμέτωπη πολιτική μορφή οργάνωσης και διεξαγωγής της πολιτικής πάλης για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα στα βασικά μέτωπα. Ένα αυτοτελές όργανο του εξωκοινοβουλευτικού αγώνα των εργαζομένων, έναν ιστό πολιτικής συνένωσης και συντονισμού των οικονομικών αγωνιστικών τους ξεσπασμάτων.

Ο ρεφορμισμός, ο «αριστερός» ειδικά, καθηλώνει την πολιτική πάλη για τα κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα στα όρια του «οικονομικού» αγώνα στους επιμέρους χώρους. Αρνείται την τάση της για «συνένωση» σε πολιτικό μέτωπο πανεργατικής πανεθνικής εμβέλειας και, το κυριότερο, αρνείται τη «διεύρυνση» της, το μετασχηματισμό της σε πολιτικό μέτωπο «εφ' όλης της ύλης», με βαθύτερο περιεχόμενο την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας. Και την ενισχύει, τόσο μόνο όσο να μη δεσμεύεται από την προτεραιότητα και τα ανατρεπτικά χαρακτηριστικά των «αυθόρμητων» οικονομικών αγώνων των εργατών, στους ξεχωριστούς χώρους και κλάδους.

Αντίστοιχες τάσεις μπορεί να δει κανείς, με ιδιομορφίες, και στις διάφορες παραλλαγές της «αριστερής αμφισβήτησης». Από την πρωτόγονη αποθέωση του «οικονομικού αγώνα» και την ταύτιση του σχεδόν με τον πολιτικό, έως την πλήρη αποδοχή της «νομοτελειακής καθυστέρησης» του οικονομικού αγώνα και την παράλληλη αποθέωση της σύνδεσής του με την κομματική πολιτική. Απ' τη λατρεία του «αυθόρμητου, εφ' όλης της ύλης», έως την αποθέωση του πολιτικού χαρακτήρα και της αυτοτέλειας των «επιμέρους χώρων», την άρνηση της πολιτικής συνένωσης και της συνολικής πολιτικής πίεσης «απ' έξω», την εξύμνηση της λογικής του υπερπολιτικοποιημένου κινηματικού κατακερματισμού.

Αντίθετα, το πολιτικό μέτωπο για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα συνδέεται απαραίτητα με τους διεκδικητικούς αγώνες, αλλά και ξεφεύγει «έξω» από τα «στενά» πλαίσιά τους. Συνδέεται με τους επιμέρους χώρους της παραγωγής για να συμπυκνώσει και να μεταφέρει την πολιτική τους δύναμη «έξω», στη σφαίρα της εργατικής πολιτικής και πάλης ενάντια στο κράτος και

τους θεσμούς του. Συνδέει την εργατική τάξη με την πολιτική εφ' όλης της ύλης, για να διαμορφώσει μια νέα ενότητα της «έξω» από τα πλαίσια της αστικής πολιτικής, **τα όργανα, τους συσχετισμούς της, το κομματικό της σύστημα, τους πολιτικούς ιδεολογικούς οικονομικούς «συνδικαλιστικούς» μηχανισμούς της.**

Η αριστερή πτέρυγα των διεκδικητικών οικονομικών αγώνων θα συγκροτείται μέσα και έξω απ'τους χώρους της παραγωγής με συγκέντρωση των διάσπαρτων πρωτοπόρων εργατικών δυνάμεων, ανάλογα με τους συσχετισμούς και τις συνθήκες. Μπορεί να αναπτύσσεται με βάση τα ιδιαίτερα οξυμένα προβλήματα της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής π.χ. ιδιωτικοποιήσεις, ανεργία κ.λπ., μπορεί και πρέπει να διαρθρώνεται σε κέντρα αλληλεγγύης και κοινής δράσης των πρωτοπόρων εργατών εφ' όλης της ύλης ή σε επιμέρους τοπικές, θεματικές και κλαδικές συσπειρώσεις.

Το πολιτικό μέτωπο για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα των εργαζομένων μπορεί και πρέπει αρχικά να ξεκινήσει από τη γενικότερη πολιτική συσπείρωση των πρωτοπόρων δυνάμεων που δρουν γύρω απ'αυτά τα ζητήματα. Να στηριχθεί παραπέρα στους πρωτοπόρους αγωνιστικούς κλάδους. Και στη συνέχεια να επιδιώξει τη σύνδεση τους με τους αντικειμενικά πρωτοποριακούς εργοστασιακούς χώρους και κλάδους.

δ) Η συνοδική εργατική μετωπική πολιτική πάλη

Το μαζικό λαϊκό κίνημα. Ο πολιτικός χαρακτήρας και οι δρόμοι αναγέννησης του

I. Το κυρίαρχο περιεχόμενο και η μορφή της πολιτικής πάλης για τα «συμφέροντα» εκφράζεται σήμερα απ' το «σύστημα» ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ-ομοσπονδίες-εργατικά κέντρα-συνδικάτα (εργοστασιακά-κλαδικά, στο σύνολό τους). Αυτό αποκαλείται, συχνά, εργατικό «συνδικαλιστικό» κίνημα, στην ολότητά του. Αντίστοιχα, το περιεχόμενο και οι μορφές της κοινής πολιτικής πάλης των ευρύτερων κοινωνικών δυνάμεων, εκφράζεται απ' το σύστημα των σχέσεων του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος με ολίγον ΠΑΣΕΓΕΣ-ΓΕΣΑΣΕ-ΓΕΣΕΒΕ-ΕΦΕΕ και τους διάφορους ομίλους, επιμελητήρια, συλλόγους, διανοομένους κ.λπ., όπου συστεγάζονται αστοί, μεσαίοι και εργαζόμενοι. Αυτό το σύστημα αποκαλείται συχνά ευρύτερο συνδικαλιστικό διεκδικητικό κίνημα των εργαζομένων και των μεσαίων στρωμάτων. Πού και πού το διεκδικητικό κίνημα συμμετέχει με εκπροσώπους του σε διάφορες πολιτικές συσπειρώσεις για την ειρήνη, τις βάσεις και τον πόλεμο, την απλή αναλογική, το περιβάλλον κ.λπ. Αυτό το *άθροισμα δραστηριοτήτων και οργανώσεων αποκαλείται συχνά «Μαζικό Λαϊκό Κίνημα».*

Μέσα κι έξω απ' αυτό το «Μαζικό Λαϊκό Κίνημα», δρουν διάφορες οργανώσεις, κόμματα, «πρωτοπορίες», γραφειοκρατίες, επαγγελματίες πολιτικοί, συνδικαλιστές, δημοσιογράφοι, τοπικοί παράγοντες κ.λπ., όλοι οι επώνυμοι και μη φορείς της «ανώτερης» πολιτικής, στη συντριπτική πλειονότητα τους εκπρόσωποι των επίσημων αστικών ή «λαϊκών» κομματικών παρατάξεων.

II. Ποιο είναι το κοινό χαρακτηριστικό όλων αυτών που σήμερα κυριαρχούν στο λεγόμενο μαζικό λαϊκό κίνημα;

- *Θεωρούν τη σφαίρα της πολιτικής δραστηριότητας κάτι «ανώτερο» απ'τη δραστηριότητα του Μαζικού Λαϊκού Κινήματος, παρόλο που συχνά κολακεύουν «τα πολιτικά του χαρακτηριστικά και την πολιτική του σημασία».* Η σφαίρα της πολιτικής, και ειδικά της ιδεολογίας της πολιτικής, υψώνεται πάνω απ' το μαζικό λαϊκό κίνημα για να μπορεί να το αγγίζει που και που, με το μαγικό ραβδί της.
- *Προσποιούνται πως αντιμετωπίζουν τη βασική σφαίρα δράσης του «μαζικού λαϊκού κινήματος», κυρίως, σαν περιοχή του «οικονομικού αγώνα», του «συνδικαλισμού» των εργαζομένων.* Ενώ, αντίθετα, το κύριο περιεχόμενο της δράσης τους είναι καθαρά πολιτικό, για την ένταξη της πάλης για τα συμφέροντα στη συνδιαχειριστική πολιτική.

Αντίστοιχα αντιμετωπίζουν τους ιδιαίτερους «μαζικούς» φορείς των βιομηχάνων, εμπόρων, εκδοτών, εφοπλιστών κ.λπ., που είναι, σε κάθε περίπτωση, πολιτικοί φορείς, συμπληρωματικοί στο σύστημα της κρατικής εξουσίας, σα φορείς του «οικονομικού αγώνα» και των «επαγγελματικών συμφερόντων» του κεφαλαίου.

- *Αντιμετωπίζουν την πολιτική για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα των εργαζομένων, το κατεξοχήν πεδίο «εξωκοινοβουλευτικού αγώνα» της τάξης για τον εαυτό της, σαν πεδίο συμπληρωματικής κοινοβουλευτικής διαπάλης.*

Έτσι οι διάφορες «πολιτικές κοινοβουλευτικές δυνάμεις» έχουν το δικαίωμα και τη δυνατότητα να κατεβαίνουν στις εκλογές, αυτού του ιδιότυπου κοινοβουλίου για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα των εργαζομένων. Έχουν το δικαίωμα να «αλληλογρονθοκοπούνται», αλλά παράλληλα να «διαφυλάσσουν, ως κόρη οφθαλμού» την ενότητα και τη νομιμοφροσύνη του συνδικαλιστικού τους κινήματος, στα πλαίσια των «κοινών αποφάσεων», της μη διάσπασης και τελικά των αστικών θεσμών.

Όσο για τους υπόλοιπους πολιτικούς φορείς, όπου και όπως υπάρχουν, γύρω από τα διάφορα πολιτικά μέτωπα (βάσεις κ.λπ.) εκεί, ούτε επιδεικνύεται η ίδια ανοχή απ' την κυρίαρχη τάξη, ούτε επιδιώκεται η ίδια ανάπτυξή τους από τις ρεφορμιστικές δυνάμεις. Ο χαρακτήρας τους υποτάσσεται, τελικά, στην περιορισμένη συνδικαλιστική έννοια του Μαζικού Λαϊκού Κινήματος, με κορμό τα συνδικάτα.

III. Τα πολιτικά μέτωπα, ο πολιτικός χαρακτήρας του Μαζικού Λαϊκού Κινήματος υποβαθμίζονται συνειδητά από το ρεφορμισμό για να αντικατασταθούν από την κομματική καθεστωτική πολιτική.

Και όταν ακόμα επιχειρείται από τις επίσημες αριστερές δυνάμεις η λεγόμενη «πολιτικοποίηση του μαζικού λαϊκού κινήματος», «η ανάδειξή του σε αυτοτελή πόλο της πολιτικής», «η παρέμβασή του στο κέντρο της πολιτικής ζωής» κ.λπ., αυτό γίνεται με τέτοιο υποβαθμισμένο τρόπο ώστε να μη θίγεται η προώθηση του βασικού στόχου που είναι πάνω απ' όλα η ενίσχυση του «κόμματος».

Ο πολιτικός χαρακτήρας του μαζικού λαϊκού κινήματος προβάλλεται όχι για τη μετατροπή του σε κύριο φορέα διεξαγωγής της επαναστατικής εργατικής πολιτικής, αλλά κυρίως, για να κατανοήσουν οι πρωτοπόρες μάζες «με την πείρα τους» την αναγκαιότητα της ένταξής τους στο σύστημα των εργατικών καθεστωτικών κομμάτων που αποτελούν και «την ανώτερη μορφή διεξαγωγής της πολιτικής πάλης».

Έτσι το μαζικό λαϊκό κίνημα, από συνδικαλισμό ως τις καθαρά πολιτικές του εκφράσεις, χρησιμοποιείται πρώτα απ' όλα σαν πεδίο «στρατολογίας» μελών, οπαδών και ψηφοφόρων από τα επίσημα εργατικά κόμματα και δευτερότερα σα συμπληρωματικό μέσο άσκησης της κομματικής πολιτικής.

Αντίθετα ο μετασχηματισμός του μαζικού λαϊκού κινήματος σε κύριο φορέα της εργατικής πολιτικής, απαιτεί το διαχωρισμό και την αυτοτέλειά του από το πολιτικό περιεχόμενο, τις μορφές και τις δομές που το κρατούν καθηλωμένο στα πλαίσια της αστικής πολιτικής. Το ριζικό διαχωρισμό της πολιτικής των συμμαχιών της αριστεράς απ' τη σοσιαλδημοκρατία και τους φορείς του συντηρητισμού, ιδιαίτερα στο «συνδικαλιστικό κίνημα». Γιατί ασφαλώς, η συγκατοίκηση με αυτούς τους φορείς είναι πρακτικά αδύνατον να προωθήσει το μετασχηματισμό του κινήματος σε κύριο φορέα άσκησης της εργατικής πολιτικής εφ' όλης της ύλης.

Η επίσημη αριστερά βαυκαλίζεται με την ιδέα ότι με αυτή την πολιτική της στο μαζικό λαϊκό

κίνημα προωθεί την ενότητα των εργαζομένων στη βάση των κοινών οικονομικών συμφερόντων τους. Στην πραγματικότητα, έτσι ευνοεί την απόδραση της πλειοψηφίας της εργατικής τάξης στην κατεύθυνση των ατομικών λύσεων και του νεοσυντηρητισμού.

IV. Στα πλαίσια της αστικής κυριαρχίας, το μαζικό λαϊκό κίνημα, σαν κατεξοχήν πολιτικό κίνημα, δεν μπορεί να είναι ενιαίο και αδιαίρετο. Ή θα στηρίζεται κυρίως στα τμήματα και τα αιτήματα της εργατικής τάξης και των άλλων αντικαπιταλιστικών δυνάμεων που τείνουν να προωθούν αντικειμενικά στην πράξη την εργατική πολιτική ή θα ακολουθεί τα τμήματα και τα αιτήματα των εργαζομένων και των άλλων κοινωνικών δυνάμεων που υποτάσσονται στην πολιτική του κεφαλαίου. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για μια αντίθεση ανάμεσα στο αυτοτελές μαζικό λαϊκό κίνημα, στις πρωτοπόρες δυνάμεις των εργαζομένων και σε εκείνο το σύστημα των πολιτικών μηχανισμών, οργανώσεων και θεσμών που εξασφαλίζουν τις πολιτικές συμμαχίες των κυρίαρχων κύκλων με τα πλατιά λαϊκά στρώματα, στα πλαίσια την καπιταλιστικής κυριαρχίας.

Άλλο πράγμα είναι η προσπάθεια του μαζικού λαϊκού κινήματος να συσπειρώνει σε αντικαπιταλιστική κατεύθυνση, χωρίς διαχωρισμούς και αποκλεισμούς την πλειοψηφία των εργαζομένων σε τούτη ή την άλλη αγωνιστική πολιτική κοινωνική διεκδίκηση, σε τούτο ή το άλλο μέτωπο πάλης. Και άλλο εντελώς πράγμα είναι η συντήρηση ενός τεχνητά ενιαίου πολιτικά «μαζικού λαϊκού κινήματος», με αναπόφευκτη βάση τελικά την αστική πολιτική. Αυτό γίνεται εντελώς φανερό και στις περιπτώσεις που το «μαζικό λαϊκό κίνημα» επιχειρεί να ξεφύγει απ' την αποκλειστική βάση του «οικονομισμού» και να παρέμβει σε γενικότερα πολιτικά μέτωπα (βάσεις, ειρήνη κ.λπ.). Τότε είτε οι προσπάθειες αυτές εγκαταλείπονται όπως όπως είτε επακολουθεί η διάσπαση τυπικά, ή ουσιαστικά, και τελικά η μετατροπή όλων αυτών των «μετώπων» σε υποκαταστήματα της κομματικής πολιτικής των ρεφορμιστικών δυνάμεων.

Σε τελευταία ανάλυση, ο αριστερός ρεφορμισμός είναι αυτός πούμε την τακτική της «ενότητας» που ακολουθεί εξουδετερώνει τον πολιτικό χαρακτήρα και την πολιτική παρέμβαση του μαζικού λαϊκού κινήματος, εμποδίζει την ενότητά του με την πλειοψηφία της τάξης. Έτσι το μαζικό λαϊκό κίνημα κυριολεκτικά μετατρέπεται σε αόρατο παράγοντα που δεν αποτελεί σήμερα μια υπαρκτή συγκροτημένη δύναμη της εργατικής πολιτικής.

Το λεγόμενο «εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα», το «ευρύτερο διεκδικητικό κίνημα» και το «μαζικό λαϊκό κίνημα» αποτελούν, λοιπόν, γενικά και στη χώρα μας, το εκφυλισμένο είδωλο της ιστορικής τάσης για πολιτική αυτενέργεια των εργαζομένων τάξεων. Συνιστούν ένα μηχανισμό εξουδετέρωσης και ακρωτηριασμού, από την «πηγή», κάθε στοιχείου ανάπτυξης της «αυτοτελούς» ταξικής πολιτικής τους, και ιδιαίτερα ένα μηχανισμό-καρμανιόλα ανάμεσα στο σώμα και τη συνείδηση των πολιτικών τους πράξεων. Σε κάθε περίπτωση, οι μηχανισμοί αυτοί αδυνατούν να μετασχηματιστούν «πολιτικά» σε αυθεντικό πεδίο της πολιτικής χειραφέτησης των εργαζομένων τάξεων, με μια αλλαγή προσώπων και πολιτικής «πλεύσης στην κορυφή». Δεν μπορούν να μετατραπούν, όπως θα 'πρεπε, σε πολιτικό υποκείμενο της απελευθερωτικής κοινωνικής διαδικασίας, χωρίς τη συνολική αντικατάστασή τους, χωρίς το «σπάσιμο του καθρέφτη» και την εισβολή στο προσκήνιο των ίδιων των εργατών, του πραγματικού υποκειμένου της πάλης για τα οικονομικά κοινωνικά και πολιτικά συμφέροντα, «απ' την αρχή» και «μέχρι το τέλος»!

Τα συγκεκριμένα μέτωπα πάλης

Η πρόταση του Αριστερού Μετώπου δε βρίσκεται «στον αέρα», δεν έχει θεωρητικό χαρακτήρα, αλλά αντιμετωπίζει τις συγκεκριμένες μορφές και το περιεχόμενο που παίρνει η καπιταλιστική κυριαρχία στην εποχή μας και στη χώρα μας, με βάση την αλληλεξάρτηση των αντιθέσεων και το επίπεδο συνείδησης των εργαζομένων.

Βάση του Αριστερού Μετώπου και της εργατικής πολιτικής είναι ένα πολυεπίπεδο και

εξελισσόμενο, ανάλογα με τις συνθήκες, πρόγραμμα στόχων που στρέφεται κατά των κεντρικών εκφράσεων και επιλογών της καπιταλιστικής ανασυγκρότησης και του κεφαλαίου συνολικότερα, από αντικαπιταλιστικές-ανατρεπτικές θέσεις, και το οποίο επιδιώκουμε και πρέπει να φτάνει ως την προβολή της ανατροπής της αστικής κυριαρχίας, σαν συνολικού κεντρικού πολιτικού στόχου.

Το πρόγραμμα αυτό και τα προγράμματα πάλης στα επιμέρους ζητήματα δεν προϋποθέτουν από την αρχή πλήρη ιδεολογική συμφωνία και ταύτιση σε όλες τις πλευρές μιας ολοκληρωμένης εργατικής πολιτικής. Και, πολύ περισσότερο, δεν απαιτούν ιδεολογική συμφωνία για τα μεγάλα ζητήματα της ιστορίας, της θεωρίας και της προοπτικής του εργατικού κινήματος, της αντικαπιταλιστικής επανάστασης και του κομμουνισμού. Ωστόσο, αναζητούν τα πολιτικά και ιδεολογικά σημεία που μπορούν να στηρίξουν μια πολυμέτωπη εργατική πρακτική σε ριζοσπαστική, αντικαπιταλιστική, ανατρεπτική κατεύθυνση. Και από μια άποψη οι πρωτοπόροι αγωνιστές είναι «υποχρεωμένοι» να αναζητούν αυτά τα σημεία. Γιατί η αντιπαράθεση με την πολιτική του κεφαλαίου στις σημερινές συνθήκες —ακόμα και όταν αφορά «στενά» οικονομικά, συνδικαλιστικά ζητήματα— δεν έχει «νεύρο» και αποτελεσματικότητα αν δε διεξάγεται σ' όλη τη γραμμή του μετώπου («συνδικαλισμός», ιδεολογία, πολιτική), αν δεν υπερβαίνει, στον έναν ή τον άλλο βαθμό, τα στενά όρια του χώρου ή του προβλήματος και δε «χρωματίζεται» με στοιχεία βαθύτερης αμφισβήτησης της πολιτικής, της θεωρίας, του πολιτισμού, της ίδιας της εξουσίας του κεφαλαίου.

Τα επιμέρους πολιτικά μέτρα της εργατικής πολιτικής τα προγράμματα και οι αντίστοιχες μορφές τους πρέπει τελικά να τείνουν στην πολύπλευρη αλληλοσύνδεσή τους σε μια ενιαία κατεύθυνση και μορφή. Το συνολικό πρόγραμμα του Αριστερού Μετώπου πρέπει να κατευθύνεται με ενιαία λογική στην αντίκρουση των συγκεκριμένων σημερινών στρατηγικών επιλογών του κεφαλαίου. Και να αναδεικνύει, να προβάλλει τα στοιχεία ενός προγράμματος της αντικαπιταλιστικής εργατικής εξουσίας. Ωστόσο η ασύμμετρη και σ' ένα βαθμό αυτοτελής ανάπτυξη ή των ξεχωριστών μετώπων και προγραμμάτων τους αντανακλά τον ασύμμετρο τρόπο που εκδηλώνεται το σύμπλεγμα των κοινωνικών αντιθέσεων στο πολιτικό πεδίο, με βάση την αντικειμενική όξυνσή τους, το συσχετισμό των δυνάμεων, τη συνείδηση των εργαζομένων και την «πρωτοβουλία» της αστικής πολιτικής.

Σε κάθε εποχή και περίοδο η αυτοτελής ανάπτυξη, η αλληλοσύνδεσή και η ιεράρχηση των στόχων πολιτικής πάλης γίνεται αντικείμενο αντιπαράθεσης ανάμεσα στις διαφορετικές πολιτικές τάσεις και τελικά ανάμεσα στην αστική και την εργατική πολιτική. Σήμερα η αντιπαράθεση αυτή έχει να κάνει κυρίως με την αστική και ρεφορμιστική υποβάθμιση του αυτοτελούς πολιτικού μετώπου για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα σε σχέση με τα λεγόμενα «εθνικά ζητήματα» και τα ζητήματα της κρατικής διαχείρισης, εκλογές κλπ.

Παραπέρα, ιδιαίτερο σημείο συγκρούσεων είναι και η πάλη κατά της ΕΟΚ. Το μέτωπο αυτό αποτελεί αναγκαία, σχετικά αυτοτελή πλευρά της εργατικής πάλης απέναντι στη συγκεκριμένη μορφή που παίρνει σήμερα ο συνδυασμός της διεθνικής και εθνικής κυριαρχίας του κεφαλαίου στη χώρα μας.

Σ' αυτά τα πλαίσια, οι διάφορες πλευρές της πάλης του Αριστερού Μετώπου πρέπει, χωρίς βέβαια στατικές σχηματοποιήσεις και άψυχα μορφώματα, να αφορούν τα παρακάτω ζητήματα - αιχμές:

Πρώτο: Η πολιτική πάλη για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα της εργατικής τάξης και των εργαζομένων σε όλα τα πεδία της παραγωγής, της αναπαραγωγής και της διανομής, με την ευρεία έννοια.

Το βασικό ζήτημα εδώ, το όριο ανάμεσα στην πολιτική που κινείται στα πλαίσια του συστήματος και την εργατική πολιτική του Αριστερού Μετώπου, είναι η προώθηση ρηγμάτων στην αστική πολιτική, ώστε να διεκδικείται συνολικά η ουσιαστική βελτίωση της κοινωνικής θέσης των

εργαζομένων, η ουσιαστική και μακροπρόθεσμη μείωση του ποσοστού υπεραξίας και εκμετάλλευσης και, κατ' επέκταση, να επιτυγχάνεται η ουσιαστική αλλαγή των ισορροπιών εξουσίας και των πολιτικών συσχετισμών προς όφελος των εργαζομένων και όχι μόνο η διαπραγμάτευση του ποσοστού και του ρυθμού επιδείνωσης της θέσης τους.

Στοιχεία ενός τέτοιου προγράμματος πάλης είναι:

- *Αντίσταση και ανατροπή της λιτότητας διαρκείας και της φορολογικής εξουθένωσης.* Αυξήσεις με κριτήριο τις ανάγκες των εργαζομένων. Απόκρουση των φορομπηχτικών μέτρων. Φορολογικές ελαφρύνσεις στους εργαζόμενους. Πάγωμα των τιμών στα είδη πρώτης ανάγκης και τα τιμολόγια των ΔΕΚΟ.
- *Απόκρουση της υπερεκμετάλλευσης, της εργοδοτικής ασυδοσίας και της ανεργίας.* Μόνιμη δουλειά για όλους. Απόκρουση των απολύσεων. Ουσιαστική προστασία των ανέργων. Αντίσταση στην εργασιακή περιπλάνηση. Άμεση κατοχύρωση του 35ωρου-σύνταξη στα 55.

Δημιουργική δουλειά. Όχι στην «ομηρία» της ελαστικής εργασίας, των απελευθερωμένων ωραρίων, των υπερωριών, της «σύνδεσης μισθού - παραγωγικότητας» και στην εργοδοτική εκμετάλλευση. Όχι στην κατηγοριοποίηση και τον κατακερματισμό των εργαζομένων.

Εργατικός έλεγχος στους ρυθμούς δουλειάς και την παραγωγική διαδικασία. Μέτρα πρόληψης και προστασίας της υγείας στους χώρους δουλειάς. Όχι στη «μαύρη εργασία» και την υπερεκμετάλλευση των ξένων εργατών. Άμεση αναγνώριση και κατοχύρωση της εργασιακής και κοινωνικής ισοτιμίας των μεταναστών και ξένων εργατών.

- *Φραγμός στις ιδιωτικοποιήσεις.* Όχι στο ξεπούλημα των ΔΕΚΟ, στην παράδοση κοινωνικών τομέων στο κεφάλαιο, στην εκχώρηση της διαχείρισης των δημόσιων οργανισμών σε ιδιωτικές εταιρείες και στη διεύθυνση τους με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Λαϊκή ανασυγκρότηση των δημόσιων οργανισμών με κριτήριο τις ανάγκες των εργαζομένων. Απελευθέρωση τους από τη λογική του κέρδους, της καπιταλιστικής ανταποδοτικότητας και από την προνομιούχηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.
- *Ανθρώπινες συνθήκες ζωής —όχι στη λεηλασία των κοινωνικών δικαιωμάτων.* Αύξηση των κοινωνικών δαπανών για την υγεία, την ασφάλιση, την παιδεία, το περιβάλλον κλπ, με «φορολόγηση» των καπιταλιστικών κερδών και όχι με επιβάρυνση των εργαζόμενων.

Δημόσια, δωρεάν και υψηλής ποιότητας περίθαλψη, με κύρια κατεύθυνση την πρόληψη. Αυξήσεις στις συντάξεις. Κανένας εργαζόμενος ή άνεργος χωρίς ασφάλιση και σύνταξη. Να πληρώσουν για τα ελλείμματα των ταμείων οι υπεύθυνοι, η εργοδοσία, οι τράπεζες, το κράτος και όχι οι εργαζόμενοι. Να καταργηθούν οι αντιασφαλιστικοί νόμοι.

Η πολιτική πάλη για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα των εργαζόμενων αποτελεί την κύρια πολιτική μορφή επικοινωνίας και σύνδεσης της εργατικής πολιτικής με την πλειοψηφία των εργαζόμενων και τους οικονομικούς αγώνες τους

Δωρεάν, δημόσια παιδεία, ανοιχτή στις ανάγκες της νεολαίας και των εργαζόμενων και στις μορφωτικές δυνατότητες της επιστημονικής προόδου. Αντίσταση στην ιδιωτικοποίηση, στην υποταγή της εκπαίδευσης στις ανάγκες του κεφαλαίου, στον «αυτόματο πιλότο» και τα εκπαιδευτικά προγράμματα της ΕΟΚ. Όχι στους ταξικούς φραγμούς, την επιστημονική μιζέρια και την κατηγοριοποίηση των αποφοίτων. Συνεχής επανακατάρτιση-επιμόρφωση των εργαζομένων με βάση τις επιστημονικές εξελίξεις και τις ανάγκες τους και όχι με οδηγό τις ανάγκες των καπιταλιστικών επιχειρήσεων.

Απόκρουση των περιβαλλοντολογικών καταστροφών, που δημιουργούν η λογική του κέρδους

και τα «μεγάλα έργα» που υπαγορεύουν οι ανάγκες του δυτικοευρωπαϊκού και ελληνικού κεφαλαίου. Φιλολαϊκές τομές στον πολιτισμό, τον αθλητισμό, την πληροφόρηση, ενάντια στην εμπορευματοποίηση, την ιδεολογική χειραγώγηση, την πολιτιστική μιζέρια.

Δεύτερο: Η πάλη κατά της ΕΟΚ και του Μάαστριχτ, για την αποδέσμευση από την ΕΟΚ και την κοινή πάλη των εργαζομένων της Ευρώπης και του κόσμου, για τη διεκδίκηση ενός νέου διεθνούς καταμερισμού με αντικαπιταλιστικό, αντιιμπεριαλιστικό, διεθνιστικό προσανατολισμό. Εδώ, το όριο είναι η συνολική εναντίωση στις ΕΟΚικές επιλογές και διαδικασίες, η διεκδίκηση του «απεγκλωβισμού, της αποδέσμευσης» των λαϊκών δικαιωμάτων και αναγκών από τα πλαίσια της καπιταλιστικής ολοκλήρωσης και του κεφαλαίου, εγχώριου και πολυεθνικού.

Τρίτο: Η πάλη για τις πολιτικές και λαϊκές ελευθερίες, με βάση τις ανάγκες της εποχής μας. Το όριο εδώ είναι η διεκδίκηση της αλλαγής των πολιτικών ισορροπιών ανάμεσα στους «αντιπροσωπευτικούς θεσμούς» τους συστήματος και τα πολιτικά, διεκδικητικά όργανα του Αριστερού Μετώπου και των αγώνων των εργαζομένων.

Διάλυση των ΜΑΤ - ΜΕΑ - ΕΚΑΜ. Κατάργηση του «τρομονόμου» και του «ηλεκτρονικού φακελώματος». Καμιά συμμετοχή στα ΤΡΕΒΙ, ΕΥΡΟΡΟΛ, ΣΕΓΚΕΝ και πάλη για την κατάργησή τους.

Δημοκρατία στους τόπους δουλειάς, ελεύθερη συνδικαλιστική δραστηριότητα, κατάργηση των αντιαπεργιακών-αντεργατικών νόμων.

Αντίσταση στον κοινοβουλευτικό ολοκληρωτισμό και τη νέα πολιτική εξάρτηση που επιβάλλει το σύγχρονο σύστημα των ΜΜΕ. Αντίσταση στον αυταρχισμό, στην ασυδοσία των κρατικών-υπερκρατικών-παρακρατικών οργάνων. Υπεράσπιση των λαϊκών ελευθεριών από το πολύμορφο, εθνικό και διεθνικό, εργοδοτικό και κρατικό πλέγμα καταπίεσης, καταστολής και ιδεολογικής επιβολής,

Τέταρτο: Η πάλη κατά του πολέμου και του ιμπεριαλισμού. Καμιά συμμετοχή της Ελλάδας στις διαδικασίες της στρατιωτικής-πολιτικής ολοκλήρωσης, σε επεκτατικά «πειράματα» και ιμπεριαλιστικούς τυχολογισμούς. Έξω από τη ΔΕΕ, το ΝΑΤΟ και τις «δυνάμεις ταχείας επέμβασης».

Όχι στα ΝΑΤΟικά στρατηγεία και τη μεραρχία στη Θεσσαλονίκη. Άμεση απομάκρυνση των βάσεων και των πυρηνικών όπλων. Ριζική μείωση των στρατιωτικών δαπανών και της θητείας. Όχι στην πολεμική εμπλοκή (άμεση ή έμμεση), στις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις, στην εθνικιστική υστερία, το σοβινισμό.

Απόκρουση της ξενοφοβίας, του ρατσισμού, του αναδυόμενου νεοφασισμού, της «νέας τάξης» των ΗΠΑ και της «ευρωτάξης» της ΕΟΚ.

Πέμπτο: Η πολιτική ενοποίηση του ριζοσπαστικού κινήματος της νεολαίας. Εδώ, καθοριστική θα είναι η συμβολή των επεξεργασιών και της Συνδιάσκεψης της ΚΝΕ-ΝΑΡ, σαν συνέχεια της μέχρι τώρα παρουσίας της και σαν στοιχείο παραπέρα αναβάθμισης της συνολικής της δράσης σαν κομμουνιστική νεολαιίστικη οργάνωση.

Έκτο: Το μέτωπο της Αριστερής Λαϊκής Αντιπολίτευσης «μακράς πνοής», για μια άλλη ανεξάρτητη, ανυπότακτη και αντικαπιταλιστική Αριστερά. Κεντρικός στόχος εδώ είναι: Να δημιουργηθούν ρήγματα στην προσπάθεια σταθεροποίησης της νέας κοινωνικής και πολιτικής αντεπανάστασης και της δεξιάς πολιτικής. Να βελτιωθούν ουσιαστικά οι πολιτικοί, ιδεολογικοί συσχετισμοί στην συνείδηση των εργαζομένων, από τη σκοπιά της επαναστατικής αναδιοργάνωσης όλων των κοινωνικών σχέσεων.

Απ' αυτές τις βασικές κατευθύνσεις εμπνέονται και όλες οι άλλες επεξεργασίες και προτάσεις, προγράμματα πάλης, μεταβατικά αιτήματα κ.λπ., που προβάλλονται γύρω από τα τρέχοντα και εξελισσόμενα πολιτικά, κοινωνικά ζητήματα, στην εσωτερική και διεθνή ζωή. **Έτσι η απάντηση-πρόταση για το «τρέχον» πολιτικό πρόβλημα της περιόδου είναι:**

- *Ανατροπή της δεξιάς κυβέρνησης «από τα κάτω», με αγώνες που θα επιβάλλουν ρήγματα στη συνολική δεξιά πολιτική, στη συνείδηση των εργαζομένων και στους πολιτικούς συσχετισμούς και θα εξασφαλίζουν κοινωνικά και, κυρίως, πολιτικά «κέρδη» για τους εργαζόμενους.*
- *Καταδίκη του «ήπιου» νεοσυντηρητισμού των πράσινων και ροζ «κοινωνικών συμβολαίων», της «αλλαγής φρουράς» που προωθείται για σταθεροποίηση του καθεστώτος του κοινωνικού πολέμου.*
- *Συγκρότηση, μέσα από τους αγώνες αυτούς, μιας ανεξάρτητης πανελλαδικής αριστερής λαϊκής αντιπολίτευσης «μακράς πνοής», που θα υπερασπίζεται το σήμερα και το αύριο της εργατικής τάξης και θα συμβάλλει στην υπόθεση της κομμουνιστικής αναγέννησης.*

ε) Οι δυνάμεις που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της εργατικής μετωπικής πολιτικής

Αριστερές ριζοσπαστικές πρωτοπορίες

Στις διαδικασίες της εργατικής μετωπικής πολιτικής είναι αναγκαίο να πρωτοστατήσουν οι ευρύτερες πρωτοπόρες εργατικές δυνάμεις, που έχουν κατανοήσει την επιτακτική ανάγκη της ανασύστασης της εργατικής πολιτικής.

Οι δυνάμεις αυτές έχουν αγωνιστικές, πολιτικές, ιδεολογικές, εμπειρίες, από διάφορα επίπεδα και σχήματα της εργατικής πολιτικής πάλης και των αντιφάσεων της. Προέρχονται είτε από τα διάφορα πολιτικά μέτωπα και σχήματα των κοινωνικών αγώνων είτε από τις ευρύτερες πολιτικές δραστηριότητες και αναμετρήσεις, που έφεραν στο προσκήνιο οι ιστορικές συγκυρίες, είτε από τις διάφορες παραλλαγές της «κομματικής πολιτικής» που διακηρύσσουν την κοινωνική και πολιτική χειραφέτηση των εργαζομένων.

Οι δυνάμεις αυτές ανήκουν κοινωνικά, κατά κύριο λόγο, στην εργατική τάξη, την εργαζόμενη διανόηση και τα σύμμαχο στρώματα. Διαθέτουν παλαιότερες εμπειρίες συμμετοχής στους κοινωνικούς και πολιτικούς αγώνες από την υποκειμενική σκοπιά της εξυπηρέτησης των επαναστατικών συμφερόντων της εργατικής τάξης και των εργαζομένων. *Το ιδιαίτερο στοιχείο που τις διαχωρίζει είναι ότι εξακολουθούν και σήμερα να συμμετέχουν στις κοινωνικές, πολιτικές, ιδεολογικές δραστηριότητες και αναζητήσεις με διάφορους τροχούς, επιχειρώντας να διατηρήσουν, όσο μπορούν, την ίδια υποκειμενική σκοπιά.*

Οι δυνάμεις αυτές, με την πείρα και τη γνώση τους, λίγο πολύ προσεγγίζουν την αναγκαιότητα της χειραφέτησης της εργατικής πολιτικής από τις αστικές επιδράσεις. Προσεγγίζουν λίγο πολύ τις αιτίες της ήττας του εργατικού κινήματος, εντοπίζοντας ιδιαίτερα την έλλειψη αυτοτέλειας και ανεξαρτησίας του, την εξάρτηση της αριστεράς και των αριστερών από τη σφαίρα της αστικής ή μικροαστικής πολιτικής. Ταυτόχρονα κατανοούν λίγο πολύ ότι μια νέα προσπάθεια κομμουνιστικής αναγέννησης δεν μπορεί παρά να υπερβαίνει όχι μόνο τις επίσημες αριστερές εκδοχές, αλλά και όλα τα άλλα ρεύματα, και κρίσεις του εργατικού και αριστερού κινήματος. Δεν μπορεί παρά να ανεξαρτητοποιείται, χωρίς ισοπεδωτισμούς, από τις οποίες εναπομείνασες τάσεις των προηγούμενων «κρίσεων» του κομμουνιστικού κινήματος, που απέτυχαν να αναχαιτίσουν την πορεία εκφυλισμού του και να διαμορφώσουν στοιχειώδεις προϋποθέσεις επαναστατικής ανασυγκρότησης του.

Οι πρωτοπόρες αυτές εργατικές δυνάμεις είναι πολύ πιο πλατιές και δυναμικές από όσες συσπειρώνονται στα κλειστά συστήματα των κομματικών μηχανισμών του ΚΚΕ, του ΣΥΝ και των

διάφορων προηγούμενων κρίσεων του κομμουνιστικού κινήματος. Στις γραμμές αυτών των δυνάμεων συναντώνται όλοι οι σταθμοί της κρίσης της αριστεράς με τη σημερινή τελική κρίση της και στοιχεία μιας νέας αντεπίθεσης. Γι' αυτό θα ήταν κρίμα στην προσπάθεια συσπείρωσης αυτών των πρωτοπόρων εργατικών δυνάμεων να προτάξουμε την πρωτοκαθεδρία των «πολιτικών γραφείων», των διάφορων απομιμήσεων του «κόμματος νέου τύπου».

Αντίθετα, όλες οι «οργανώσεις» και τα «κόμματα» της ριζοσπαστικής και ανεξάρτητης αριστεράς που κατανοούν την ανάγκη και την προτεραιότητα για την ανασύσταση του εργατικού αριστερού μετώπου πρέπει να συμβάλλουν ισότιμα στην κοινή προσπάθεια για την ευρύτερη συσπείρωση αυτών των πρωτοπόρων εργατικών δυνάμεων με όλους τους τρόπους.

Στις διαδικασίες του Αριστερού Μετώπου μπορούν να πάρουν μέρος όχι μόνο δυνάμεις που θα προέρχονται και θα διαφοροποιούνται από τις παλιές και νέες «αριστερές» τάσεις του κομμουνιστικού κινήματος, αλλά και δυνάμεις από τα «αριστερά», εργατικά τμήματα της βάσης του σοσιαλρεφορμισμού και της βάσης του σημερινού ιδιόμορφου και μεταβατικού «κομμουνιστικού» ρεφορμισμού του ΚΚΕ.

Επίσης μπορούν να διαφοροποιηθούν και να πάρουν μέρος τμήματα της βάσης του ΣΥΝ που σήμερα κινούνται σε ανεξάρτητη αριστερή τροχιά, υπερβαίνοντας και το «νεοσυντηρητισμό» της ηγεσίας του και τον ιδιότυπο αριστερό ρεφορμισμό της «κομμουνιστογενούς» πτέρυγας του. Επίσης μπορούν να πάρουν μέρος και αριστερές δυνάμεις της οικολογίας και των μαχητικών παραλλαγών του αριστερού ευρωκομμουνισμού.

Αντίθετα, στις διαδικασίες του Αριστερού Μετώπου και της Αριστερής Λαϊκής Αντιπολίτευσης δεν μπορούν να πάρουν μέρος, εκτός του ΠΑΣΟΚ και οι κυρίαρχες δυνάμεις των ηγεσιών του ΚΚΕ και του ΣΥΝ και των καθαρά φιλοευρωπαϊκών μερίδων ορισμένων αριστερών εξωκοινοβουλευτικών τάσεων.

Συσπείρωση «έκτακτης ανάγκης»

Η συμμαχική πολιτική των πρωτοπόρων εργατικών τμημάτων και του NAP δεν εξαντλείται μόνο σε αυτό το πρώτο, το καθοριστικό σε κάθε περίπτωση, επίπεδο. Αντίθετα, το Αριστερό Μέτωπο μπορεί να ενισχύεται από μια επιπλέον παράλληλη διαδικασία κοινής δράσης και «συμμαχικής» πολιτικής του με ρεφορμιστικές δυνάμεις και τάσεις του «συνδικαλισμού» και της πολιτικής πάνω σε πιο μερική και ειδική βάση. **Η κοινή δράση της επαναστατικής ανεξάρτητης κοινωνικής πολιτικής αριστεράς με όλες τις δυνάμεις που μπορούν να εκφράζουν τάσεις διεκδικητικού ρεφορμισμού, με ευρύτερα τμήματα που έχουν αριστερές δημοκρατικές, αντισυντηρητικές αναφορές, αποτελεί απαραίτητη πλευρά της προσπάθειας για την ανασύσταση της εργατικής πολιτικής.**

Ειδικά σήμερα, μπροστά στη χωρίς προηγούμενο επίθεση στις ανάγκες και τα δικαιώματα των εργαζομένων και στο «διαζύγιο» των παραδοσιακών ρεφορμιστικών κομμάτων, ακόμα και από τα οποία ψήγματα μαχητικής υπεράσπισης, των λαϊκών συμφερόντων, υπάρχει *απαίτηση για ένα μίνιμουμ πεδίο κοινής δράσης και συσπείρωσης «έκτακτης ανάγκης»*: Για τη στοιχειώδη υπεράσπιση των λαϊκών δικαιωμάτων και ελευθεριών, με απαραίτητη προϋπόθεση να κινείται σε αντισυντηρητική, ριζοσπαστική κατεύθυνση και να δημιουργεί ρήγματα στη δεξιά πολιτική. Σ' αυτό το πεδίο κοινής δράσης μπορεί και πρέπει να επιδιώκουμε να παίρνουν μέρος δυνάμεις και μέτωπα από το αριστερό ρεφορμιστικό και το σοσιαλρεφορμιστικό «κοινωνικό» και πολιτικό κίνημα.

Πρώτο: δυνάμεις, ή και ηγετικά τμήματα του σοσιαλρεφορμισμού, με την προϋπόθεση ότι θα διαχωρίζονται από το «νεοσυντηρητισμό», τη «δεξιά πολιτική» της ηγεσίας τους. *Δεύτερο*: δυνάμεις

ή και ηγετικά τμήματα του Συνασπισμού, στο βαθμό που θα διαφοροποιούνται από την κατεύθυνση της «νεοσυντηρητικής αριστεράς», που ακολουθεί ο Συνασπισμός και θα τραβούν το δρόμο των ουσιαστικών διεκδικήσεων. Και τρίτο: δυνάμεις του ΚΚΕ και τμήματα της ηγεσίας του, με την προϋπόθεση ότι θα κόβουν πραγματικά τον ομφάλιο λώρο με τα «νεοσυντηρητικά», εκσυγχρονιστικά του χαρακτηριστικά, που το καθόρισαν στο άμεσο παρελθόν και θα μετακινείται στην κατεύθυνση των αντισυντηρητικών, ριζοσπαστικών αγώνων (π.χ. θα διαφοροποιούνται από τον ήπιο «νεοσυντηρητισμό» της ΓΣΕΕ και τα κυβερνητικά παιγνίδια με την «προοδευτική» δεξιά πολιτική και θα ακολουθούν δρόμο κοινής δράσης με τις αριστερές ριζοσπαστικές δυνάμεις).

Αυτή η ευρύτερη ριζοσπαστική συσπείρωση «έκτακτης ανάγκης» μπορεί να αντιμετωπίσει επείγοντα ζητήματα αναχαίτισης της αντιλαϊκής επίθεσης και να συμβάλλει στην ανάπτυξη των διαδικασιών του Αριστερού Μετώπου.

Αυτή η ευρύτερη συσπείρωση κοινής δράσης ανάμεσα στις δυνάμεις της ανεξάρτητης εργατικής πολιτικής και τις δυνάμεις με εργατικές λαϊκές αναφορές, που επιδιώκουν «μεταρρυθμίσεις» στα πλαίσια του συστήματος, *δεν αναιρεί την αναγκαστική τους αντιπαράθεση στα βασικά μέτωπα. Αντίθετα, αποτελεί έκφραση της διαπάλης, αλλά και της ενότητας των δύο βασικών ανταγωνιστικών τάσεων μέσα στην ίδια την εργατική τάξη.*

Η επιδίωξη μιας τέτοιας «κοινής δράσης» είναι αναγκαστική μορφή αποδέσμευσης από την αστική πολιτική των πλατιών τμημάτων της τάξης που στρέφονται αντικειμενικά ενάντια στο κεφάλαιο. Φτάνει αυτή η επιδίωξη να μη δημιουργεί αυταπάτες, να μην υποτάσσει τη βασική κατεύθυνση για την ανάπτυξη του Αριστερού Μετώπου αλλά αντίθετα να την ευνοεί και να την ενισχύει.

στ) Η συμμετοχή της ριζοσπαστικής Αριστεράς στις εκλογές. Η εκλογική τακτική

Αρκετή συζήτηση αναπτύσσεται στις γραμμές του ΝΑΡ και της ριζοσπαστικής αριστεράς για τη δυνατότητα, τη σκοπιμότητα και τη μορφή συμμετοχής τους στις γενικές κοινοβουλευτικές αναμετρήσεις.

Οι αμφιβολίες που εκφράζονται σποραδικά για τη σκοπιμότητα μιας ανεξάρτητης εκλογικής καθόδου κυρίως οφείλονται στον προβληματισμό και την αναζήτηση τρόπων και μορφών ανατροπής του σκηνικού της «παρανομίας» και της ανυπαρξίας της εργατικής πολιτικής στις διαδικασίες της επίσημης πολιτικής, της πολιτικής που υιοθετούν οι πλατιές μάζες. Εκφράζουν τον προβληματισμό γύρω από το περιεχόμενο και τα περιθώρια επιτυχίας του στόχου, για τη «διάσπαση» σήμερα ενός μικρού έστω, τμήματος της εργατικής τάξης και των εργαζομένων από την αστική πολιτική σαν ελάχιστο βήμα για την «επαναστατική» συνένωση ευρύτερων λαϊκών τμημάτων. Επίσης εκφράζουν τις διάφορες παραλλαγές των απόψεων γύρω από τον ακριβή σήμερα συσχετισμό των δυνάμεων ανάμεσα στην εργατική και την κυρίαρχη πολιτική.

Όμως μόνο με την προϋπόθεση μιας στοιχειώδους άμεσης συνολικής, με όλους τους τρόπους, «διακήρυξης» της ανάγκης για ολοκληρωτικά ανεξάρτητη πολιτική της εργατικής τάξης και της νεολαίας μπορεί να αρχίσει να σπάει η «παρανομία» και να γίνεται «πολιτικά αισθητή» η παρουσία ενός νέου επαναστατικού ρεύματος, στην αντίθετη περίπτωση, οι οποιοδήποτε «ευφυείς» πολιτικοί χειρισμοί στοιχειώδους επαφής με την επίσημη πολιτική σκηνή θα βαθαινουν την παρανομία και την ανυπαρξία της ανεξάρτητης αριστεράς και της εργατικής πολιτικής.

Όσο πιο δυσμενής, όμως, θα γίνεται ο πολιτικός συσχετισμός, τόσο πιο επιτακτική θα γίνεται η ανάγκη για την κατανόηση αυτής της άμεσης θεμελιακής πολιτικής επιδίωξης σαν της κύριας μορφής παρέμβασης στην πολιτική. Και όσο πιο έγκαιρα αυτό κατανοηθεί από

τις διάσπαρτες πρωτοπόρες δυνάμεις της εργατικής πολιτικής, τόσο η όξυνση των κοινωνικών αντιθέσεων θα μπορεί να γονιμοποιείται στοιχειωδώς από τον «υποκειμενικό παράγοντα».

Οι προβληματισμοί γύρω από τη σκοπιμότητα της εκλογικής καθόδου έχουν να κάνουν ακόμα και με την αντίδραση στην καταθλιπτική κυριαρχία του κοινοβουλευτικού κρετινισμού σε όλες τις δραστηριότητες του εργατικού κινήματος.

Αλλά ακριβώς αυτή η πλήρης κυριαρχία της «κοινοβουλευτικής» πολιτικής στη συνείδηση της μεγάλης πλειονότητας των εργαζομένων δεν μπορεί να ξεπεραστεί «ελαφρά τη καρδιά» από την εργατική πολιτική. Αυτή η κυριαρχία δεν εμφανίζεται μόνο στο κεντρικό πολιτικό παιχνίδι, αλλά σε κάθε αγωνιστικό πολιτικό, διεκδικητικό σκίρτημα των εργαζομένων. Για να αρχίσει να ανατρέπεται πρέπει να οργανωθεί κυρίως το διαφορετικό ανταγωνιστικό πολιτικό περιεχόμενο της εργατικής πολιτικής. Αυτό το περιεχόμενο είναι ανάγκη να εμφανίζεται στοιχειωδώς σε όλους τους κρίκους της πολιτικής που υιοθετούν οι πλατιές μάζες ακριβώς για να τους αμφισβητήσει.

Έτσι η προσπάθεια συνένωσης των διάσπαρτων πρωτοπόρων εργατικών δυνάμεων σε ένα μέτωπο ανεξάρτητης εργατικής πολιτικής πρέπει να εκφράζεται αναγκαστικά σήμερα και στο κορυφαίο πεδίο της πολιτικής για τις πλατιές μάζες που είναι οι κοινοβουλευτικές εκλογές. Αλλά με τέτοιο τρόπο που όχι μόνο να αμφισβητείται το περιεχόμενο της τρέχουσας πολιτικής, αλλά και της επίσημης πολιτικής συνολικά, καθώς και του τρόπου άσκησης της από την εργατική τάξη.

Αυτό σημαίνει ότι η συνένωση και η κοινή δράση στα πλαίσια των εκλογών θα πρέπει να διαπνέεται από τη λογική του Αριστερού Μετώπου. Ότι οι εκλογικοί στόχοι της ριζοσπαστικής αριστεράς δε θα υπακούουν στην ενίσχυση της εικόνας της «αντιπροσωπευτικότητας» του κυρίαρχου συστήματος, αλλά θα αποβλέπουν κυρίως στη διάδοση του στόχου του διαχωρισμού ενός μικρού στοιχειώδους τμήματος της εργατικής τάξης από το «σύστημα» της επίσημης πολιτικής. Θα επιδιώκουν να κάνουν στοιχειωδώς αισθητό το περιεχόμενο μιας πολιτικής των εργαζομένων για τον εαυτό τους. Θα προβάλλουν την επιτακτική ανάγκη για τη συγκρότηση μιας αριστερής λαϊκής αντιπολίτευσης στην αντιλαϊκή επέλαση που θα κορυφώνεται στο επόμενο διάστημα. Θα προωθούν ιδιαίτερα την ιδέα του μετώπου της ανεξάρτητης καινοτόμας επαναστατικής αριστεράς που έχουν ανάγκη οι εργαζόμενοι.

Τέλος, θα συνδέουν αυτές τις προσπάθειες, αυτή την ανεξάρτητη πολιτική με την επιτακτική ανάγκη της αναγέννησης του κομμουνισμού, του κομμουνιστικού κινήματος, του κομμουνιστικού κόμματος της εργατικής τάξης.

Επομένως οι πολιτικοί εκλογικοί στόχοι του NAP θα πρέπει να εκφράζονται από το τρίπτυχο: Αριστερή Λαϊκή Αντιπολίτευση — Ενότητα και Πάλη για μια Άλλη Ανεξάρτητη, Ανυπότακτη Αριστερά — Για την Κομμουνιστική Αναγέννηση.

Αυτοί οι στόχοι πρέπει να καθορίζουν το περιεχόμενο της εκλογικής μας τακτικής και στις εθνικές εκλογές και στις ευρωεκλογές. Οποιαδήποτε εξέλιξη στη συγκρότηση της εκλογικής συσπείρωσης πρέπει να εξασφαλίζει τις δυο πρώτες πλευρές του τρίπτυχου. Παράλληλα, όμως, στη δουλειά του NAP πρέπει να προβάλλεται και η επιδίωξη της κομμουνιστικής αναγέννησης.

Η εκλογική επιτυχία θα εξαρτηθεί κυρίως από το βαθμό που θα προωθηθεί μέσα από τις δύο εκλογικές μάχες η συνένωση των δυνάμεων για την ανάπτυξη του Αριστερού Ριζοσπαστικού Μετώπου και η συγκρότηση του πολιτικού υποκειμένου της κομμουνιστικής αναγέννησης.

Επαναστατική πάλη — Κομμουνιστική Οργάνωση — Ο ρόλος, ο χαρακτήρας και το μέλλον του NAP

I. Οι διαδικασίες της αντικαπιταλιστικής πάλης και ανατροπής, της κομμουνιστικής απελευθέρωσης δεν μπορούν να αναπτυχθούν χωρίς την «επέμβαση» των πρωτοπόρων δυνάμεων της εργατικής πολιτικής και πάλης, χωρίς την οργανωμένη «έκφραση» της δράσης τους, χωρίς την αλληλοδιαπλοκή τους με την ίδια την κίνηση της εργατικής τάξης. Η «ιδέα» αυτή, που αποτέλεσε καίρια πλευρά των θεωρητικών —και όχι μόνο— συλλήψεων του Μαρξ και του Ένγκελς και πολύτιμη πρακτική και θεωρητική συνεισφορά του Λένιν, επανέρχεται σήμερα με επίκαιρο, δραματικό όσο και «απαιτητικό» τρόπο.

Τη φέρνουν στο προσκήνιο τα πρωτοπόρα πολιτικά αποσπάσματα των κινημάτων αντίστασης στον κοινωνικό πόλεμο του κεφαλαίου, που δείχνουν να αναζητούν οργανωτικές-συλλογικές μορφές συνένωσης, επικοινωνίας, αλληλεγγύης, συζήτησης και παρέμβασης τους. Την αναδεικνύουν οι εμπειρίες μας για τη δυνατότητα, τη συμβολή και το ρόλο μικρών επαναστατικών τάσεων όταν διαπλέκονται γόνιμα με τέτοια κινήματα και «αποσπάσματα», αλλά και για τα αποτελέσματα της ανυπαρξίας τους σε μια σειρά χώρους και -μέτωπα. Την επαναφέρει ακόμα, η πιο «νηφάλια» σημερινή στάση αρκετών αγωνιστών της αριστεράς και της εργατικής πολιτικής, που δείχνουν να ξεπερνούν την περίοδο μιας ορισμένης «οργανωτικής αποτοξίνωσης» που ακολούθησε τις καταρρεύσεις και τις διασπάσεις,

Το πρόβλημα, λοιπόν, της οργανωμένης «έκφρασης και πράξης» της εργατικής πολιτικής και πάλης, η αναγκαιότητα της αναγέννησης-επανίδρυσης του κομμουνιστικού κινήματος και συνολικά του επαναστατικού υποκειμένου, αποκτά σήμερα πρωταρχική και επίκαιρη σημασία. Όχι σαν ιστορική αποτίμηση των εμπειριών του παραδοσιακού εργατικού-αριστερού κινήματος, αλλά κυρίως σαν αναζήτηση που αφορά το παρόν και το μέλλον της επαναστατικής πάλης. Όχι σαν μια συζήτηση «ομφαλοσκόπησης» στις γραμμές κάποιων υπαρκτών μορφωμάτων που προήλθαν από τις κρίσεις του κομμουνιστικού κινήματος, αλλά κυρίως σαν «φρέσκια» αναζήτηση των σύγχρονων επαναστατικών σκιρτημάτων που αναπτύσσονται μέσα και έξω απ' αυτούς τους χώρους, στα πιο προωθημένα τμήματα της εργατικής πάλης. Όχι, τέλος, σαν αναγεννημένο πνεύμα οργανωτικής γραφειοκρατίας, αλλά σαν αναγεννημένη διάθεση συλλογικής συζήτησης, πάλης και αλληλεγγύης —απ' τις εμβρυϊκές ως τις πολιτικά αναπτυγμένες μορφές τους— απέναντι στον άκρατο ατομισμό, τον κατακερματισμό, την αποξένωση και τη χειραγωγημένη συμπεριφορά που επιβάλλει η σύγχρονη κεφαλαιοκρατική κοινωνία.

Η αναζήτηση των δρόμων και των προϋποθέσεων ανασύστασης του επαναστατικού υποκειμένου και ανασυγκρότησης του κομμουνιστικού κινήματος —σαν θεωρητική παραγωγή, πολιτική πράξη, κοινωνική δράση, πολιτισμική παρουσία και οργανωτική συγκρότηση— μοιάζει σήμερα με τιτάνιο έργο. Καθώς οι «ιδέες» του κομμουνισμού, της εργατικής πολιτικής, της επαναστατικής οργάνωσης κ.λπ. έχουν δεχτεί και συνεχίζουν να δέχονται αλλεπάλληλα «τραυματικά ηλεκτροσόκ», από τα εκφυλισμένα Κ.Κ. της Δύσης, που συνθηκολογούν ανοιχτά πλέον με την αστική πολιτική, τη στιγμή της πιο βάρβαρης εκδοχής της. Από τα διαλυμένα-γραφειοκρατικά ΚΚ της Ανατολής ή τους «εθνικιστικούς κομμουνισμούς» τύπου Μπραζάουσκας. Από τα απομεινάρια των κρίσεων του αριστερού κινήματος, που αποδείχθηκαν ανίκανα να ανακόψουν τον αντεπαναστατικό κατήφορο του εργατικού κινήματος. Και, κυρίως, από την αστική πολιτική, από την καπιταλιστική πραγματικότητα —ή μάλλον από την «εξαρτημένη» στο κεφάλαιο πλευρά της εργατικής συνείδησης.

Όσο δύσκολο, όμως, είναι το καθήκον της αναγέννησης του επαναστατικού υποκειμένου στην ολότητα του σήμερα, άλλο τόσο είναι αναγκαίο. Όσο «βαριά» και αν είναι η κληρονομιά του παρελθόντος, άλλο τόσο «βαριά» είναι η απαιτητικότητα του παρόντος και του μέλλοντος. Και αν η κληρονομιά αυτή υπονομεύει με μια έννοια τις προσπάθειες επανασύστασης της επαναστατικής πρωτοπορίας, η έμπρακτη αποτίμησή της στο σήμερα μπορεί να κάνει το σημερινό εγχείρημα πιο ώριμο. Και, τέλος, όσο αλήθεια είναι πως ο σύγχρονος καπιταλισμός και η υποταγμένη σ' αυτόν πλευρά της εργατικής συνείδησης είναι ασύγκριτα ισχυρότερα, άλλο τόσο είναι αλήθεια

πως η αντίθεση ανάμεσα στις ανθρώπινες ανάγκες και δυνατότητες και στον κόσμο του κεφαλαίου, ανάμεσα στην υποταγμένη και την εν δυνάμει επαναστατική εργατική συνείδηση παίρνει ασύγκριτα πιο εκρηκτικές διαστάσεις, «απαιτώντας» τη λύση της με την αντικαπιταλιστική ανατροπή και την κομμουνιστική απελευθέρωση.

II. Η προσπάθεια ανασύστασης του επαναστατικού κόμματος της εργατικής τάξης που προβάλλουμε αναφέρεται:

α. Στο κόμμα σαν αναγκαία, διαλεκτική πλευρά του ευρύτερου αυτοτελούς πολιτικού φορέα της επαναστατικής πολιτικής πάλης.

β. Στο κόμμα που συμβάλλει με πρωτοποριακό τρόπο στη διαδικασία μετατροπής της πλειοψηφίας της εργατικής τάξης σε μαχόμενη πολιτική επαναστατική δύναμη, σε «τάξη για τον εαυτό της». Στο κόμμα που θα επιδιώκει την αποκατάσταση της διαλεκτικής ενότητας του πολιτικού και κοινωνικού υποκειμένου της κομμουνιστικής επανάστασης σε ανώτερο επίπεδο και τελικά την ίδια την αντικατάσταση του από το «κόμμα-τάξη».

γ. Στο κόμμα με ορίζοντα το μέλλον: τη διαδικασία κατάργησης των τάξεων, την απάλειψη της διαφοράς ανάμεσα σε «κυβερνώντες» και «κυβερνώμενους», την κατάργηση της εξουσίας γενικά, των κομμάτων κοίτης πολιτικής και την αντικατάσταση τους από την κυριαρχία του κοινωνικού ατόμου, την απεριόριστη αυτοανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας.

Το NAP από την πρώτη στιγμή της ίδρυσης του διακήρυξε ότι επιδιώκει να συμβάλλει στην επανίδρυση της κομμουνιστικής πολιτικής και οργάνωσης. Και ότι αυτή η επανίδρυση θα πραγματοποιηθεί, τελικά, με την κριτική, κομμουνιστική υπέρβαση όλων των σημερινών σχημάτων του αριστερού χώρου —μαζί και του δικού μας. Γι' αυτό και τα πρώτα βήματα του δεν ήταν η απλή αγωνιστική πλειοδοσία στην πρακτική του εργατικού κινήματος. Αλλά ήταν κυρίως η προσπάθεια για έναν κατηγορηματικό διαχωρισμό του από όλες τις παραλλαγές της κυρίαρχης «εργατικής» πολιτικής, που ιστορικά εξαφάνισαν από την εργατική συνείδηση και πράξη το κεντρικό αίτημα και περιεχόμενο της ταξικής πάλης για ανατροπή της αστικής κυριαρχίας, με μια σειρά προτάσεις πολιτικής συνύπαρξης με τον καπιταλισμό.

Η ως τώρα πορεία του NAP εμπεριείχε ταυτόχρονα τις πιο πρωτοπόρες απόπειρες ανασύστασης αυτής της έννοιας του «κόμματος της επανάστασης και του κομμουνισμού», μαζί με τις επιβιώσεις του «επίσημου» κομμουνιστικού κινήματος και τις επιρροές των τάσεων αποστράτευσης και μηδενισμού. Πρόκειται για μια πορεία εμπειρική και αντιφατική σε μεγάλο βαθμό, που σήμερα καλείται να αναπτυχθεί αποφασιστικά σπάζοντας αυτή τη σχέση.

Κανείς δεν ξεχνά ότι η βάση συγκρότησης του NAP ήταν μια αριστερή πτέρυγα ενός κατεστημένου, όμως, κόμματος που επιχείρησε τη χειραφέτηση της τις στιγμές του μεγαλύτερου εκφυλισμού αυτού του ρεύματος, της συνολικής υποχώρησης των επαναστατικών ιδεών. Η κοινωνική σύνθεση αυτών των δυνάμεων, η κληρονομημένη θεωρητική ατροφία ήταν παράγοντες που επέτειναν τις δυσκολίες. Η θητεία στη χειρότερη μορφή της αποξενωτικής οργανωτικής λειτουργίας είχε το δικό της τίμημα: είτε με το «νόμισμα» της απόρριψης της οργάνωσης γενικά, είτε με τη μορφή της απολίτικης ανάθεσής της σε κάποιους «από πάνω».

Ωστόσο, οι παράγοντες που μπορούν να δώσουν νέα καύσιμα στην προσπάθεια του NAP «συγκατοικούν» μ' αυτούς που μας δυσκόλεψαν ως τώρα. Η από τα δεξιά κατάρρευση του κομμουνιστικού κινήματος —ή μάλλον της αστικής επιρροής στο εργατικό κίνημα— σαν θεωρία, πολιτική, οργάνωση κ.λπ., σίγουρα διαμορφώνει αρνητικό έδαφος για κάθε ρεύμα που αναφέρεται στον κομμουνισμό. Ταυτόχρονα όμως, δημιουργεί προκλήσεις και δυνατότητες μιας πιο ώριμης

επαναθεμελίωσης του επαναστατικού ρεύματος. Επίσης, σίγουρα βαραίνει αρνητικά η σχετικά αδύνατη παρουσία του εργατικού στοιχείου στις δυνάμεις μας. Υπάρχει όμως η μεγάλη δυνατότητα της σύγχρονης εργαζόμενης διανόησης —πρώτα απ' όλα της πνευματικά εργαζόμενης εργατικής τάξης— και της νεολαιίστικης ριζοσπαστικοποίησης που «ακουμπά» και επικοινωνεί με το εγχείρημα μας. Η σημασία αυτής της πλευράς είναι έκδηλη, σε μια περίοδο που υπάρχει πλήρης αδυναμία της καθεστωτικής αριστεράς να διαμορφώσει στοιχειώδεις δεσμούς με τη νεολαία και τις αναζητήσεις της, όπως φάνηκε και στις πρόσφατες φοιτητικές εκλογές. Κυρίως όμως, αυτή η πλευρά υπογραμμίζει τις δυνατότητες να προσεγγίσουμε τα κοινωνικά πρωτοπόρα τμήματα της εργατικής τάξης, τις τάσεις εργατικής χειραφέτησης συνολικά.

III. Η ως τώρα πορεία του NAP ήταν συνάρτηση της ποιότητας και των ορίων της αριστερής τάσης του εκφυλισμένου κομμουνιστικού κινήματος. Στη σημερινή του κατάσταση συναντιέται η διαδρομή της ταξικής πάλης με τις νέες αντιθέσεις και τις προοπτικές της σύγχρονης καπιταλιστικής πραγματικότητας, καθώς και η αισιοδοξία, η επιδίωξη μιας νέας αριστερής αντεπίθεσης.

*Η τόσο επίπονη και βασανιστική πορεία διαμόρφωσης ενός σύγχρονου επαναστατικού ρεύματος δείχνει και τη διάσταση της τομής που πρέπει να πραγματοποιήσουμε. Όχι πια σαν μια αριστερή διαμαρτυρία στο εκφυλισμένο κομμουνιστικό κίνημα —αυτά τα καύσιμα εξαντλήθηκαν— αλλά **σαν προσπάθεια ριζικής επαναθεμελίωσης της εργατικής πολιτικής και του κομμουνισμού σε όλες τους τις πλευρές.** Γιατί, ασφαλώς, η προσπάθεια αναγέννησης του επαναστατικού υποκειμένου και του κομμουνιστικού κινήματος **δεν είναι ένα στενά οργανωτικό πρόβλημα. Αλλά απαιτεί σύγχρονη επαναστατική ανασύσταση στη θεωρία, την πράξη, την πολιτική, στο σήμερα και το αύριο όλων των εννοιών που αφορούν αυτές τις διαδικασίες** και κατακρεουργήθηκαν από το παραδοσιακό αριστερό κίνημα: της ίδιας της έννοιας του κομμουνισμού, της στρατηγικής και τακτικής, της εργατικής πολιτικής, του επαναστατικού υποκειμένου, της πρωτοπορίας, του κόμματος, της αλληλεπίδρασης αυτών των διαδικασιών, της αλληλοδιαπλοκής τους με την εργατική τάξη κ.λπ.*

α) Πολιτική πάλη και επαναστατικό υποκείμενο

Το πρώτο μεγάλο θέμα είναι η πολιτική πάλη των εργαζόμενων και η αλληλοδιαπλοκή του επαναστατικού υποκειμένου με τα πιο προωθημένα και συνειδητά τμήματα της εργατικής επαναστατικής πάλης και συνολικά με την εργατική τάξη.

I. Αν ο πρωταρχικός «οικονομικός αγώνας» είναι πηγή της ανάπτυξης της πολιτικής δράσης γενικά, η ποιοτικά ανώτερη μορφή του, η πολιτική πάλη για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα είναι η βασική αφετηρία της αναμέτρησης ανάμεσα στην πολιτική της εργατικής τάξης που διευκολύνει την εξισορρόπηση του συστήματος και την πολιτική που γίνεται για τον «εαυτό της». Αυτή η χαρακτηριστική αντίφαση, που διαπερνά την πολιτική πάλη για τα «συμφέροντα», επιχειρείται να καλυφθεί με την αντίφαση ανάμεσα στον οικονομικό αγώνα γενικά και την πολιτική γενικά. **Η πραγματική, όμως, αντίθεση βρίσκεται ανάμεσα στην «στενή», αστική τελικά, «πολιτική δράση» των εργατικών αγώνων και στην πλατιά επαναστατική τους δράση, που πρέπει να γίνεται από τους ίδιους τους εργάτες για τον «εαυτό τους».**

Η εργατική επαναστατική πολιτική αποτελεί μια ενότητα μορφής και περιεχομένου. Όσο είναι αδιανόητο ο «οικονομικός αγώνας γενικά» να διεξάγεται στο περιεχόμενο και στη μορφή του «από τους άλλους», άλλο τόσο, και μάλιστα «στον κύβο», είναι παράλογο να διεξάγεται «από τους άλλους» η ποιοτικά ανώτερη μορφή του, η πολιτική πάλη για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα και, κατ' επέκταση, η πολιτική πάλη για όλα τα πολιτικά ζητήματα που αφορούν την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας.

Ο ρεφορμισμός, ιδιαίτερα ο «αριστερός», συντηρεί αυτή τη σύγχυση για να δικαιολογήσει επιπλέον πως καταργεί την καθοριστικότητα αυτής της πολιτικής πάλης, «από τους εργάτες για τους εργάτες», απέναντι στην πάλη που «γίνεται» από τους εργάτες για την πολιτική του «κόμματος» και το αντίστροφο. Έτσι, ευνοεί την «καθυστέρηση» της πολιτικής δράσης και της συνειδητοποίησης των εργαζομένων, και ταυτόχρονα εκχωρεί το πιο προνομιακό πεδίο για την αλλαγή των πολιτικών συσχετισμών στους εκπροσώπους του κεφαλαίου.

Από εδώ πηγάζει και τροφοδοτείται διαρκώς η αντικειμενική διαδικασία διχοτόμησης της πολιτικής δράσης των εργατών ανάμεσα στους πολιτικούς αγώνες που κυρίως διεξάγουν οι ίδιοι, με τα πρωτοπόρα τμήματά τους, και σ' αυτούς που κυρίως διεξάγουν οι ποικιλώνυμοι «εκπρόσωποι» και τα διάφορα κόμματα, στα πλαίσια του συστήματος. Τα μέτωπα που έχουν σχέση με τη γενικότερη κρατική δράση π.χ. λαϊκές ελευθερίες, αυταρχισμός, πόλεμος και ιδιαίτερα τα μέτωπα που αφορούν το λεγόμενο «κυβερνητικό πρόβλημα», το ζήτημα της κρατικής διαχείρισης, αποτελούν αποκλειστικότητα της κομματικής πολιτικής και όχι του μαζικού λαϊκού κινήματος και της αυτοτελούς πολιτικής δράσης των πρωτοπόρων εργατών.

Αυτός είναι ο μηχανισμός διαμόρφωσης της πολιτικής πάλης που γίνεται από εργάτες για χάρη της αστικής τάξης.

Ο φόβος του ρεφορμισμού, ειδικά του «αριστερού», να αμφισβητηθεί η πρωτοκαθεδρία της «πολιτικής» του κόμματος απέναντι στην πολιτική που κάνει ένα, μικρό έστω, πρωτοπόρο τμήμα της τάξης, για τον εαυτό της, συνιστά την πιο βασική αιτία της δυσπιστίας του απέναντι στον «πολιτικό χαρακτήρα της πάλης» του μαζικού λαϊκού κινήματος.

Ο μηχανιστικός διαχωρισμός της πάλης των εργατών για «τα συμφέροντα» απ' την πολιτική και ιδεολογική πάλη και, αντίστοιχα η μηχανιστική συγχώνευσή τους στα πλαίσια ενός πλήρως αυτονομημένου και από τα πάνω συγκροτημένου κομματικού μηχανισμού, αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου ρεφορμιστικού νομίσματος. Έτσι η πολιτική και ιδεολογική πάλη δεν αυτονομούνται για να συνδεθούν διαλεκτικά αλλά αποκόβονται πλήρως απ' την πάλη για τα «συμφέροντα». Η πολιτική μετωπική δράση της εργατικής τάξης αποκόβεται από τους κοινωνικούς οικονομικούς αγώνες της, η εργατική πολιτική και ιδεολογία απ' την πάλη των ίδιων των πρωτοπόρων τμημάτων των εργατών, η επαναστατική πολιτική χάνει την αντικειμενική της βάση. Πρόκειται για την τυπική ρεφορμιστική αντιδιαλεκτική σύνδεση της πολιτικής, της ιδεολογίας και της οικονομίας. Πρόκειται για το αντεργατικό περιεχόμενο αυτής της σύνδεσης κάτω από την επικυριαρχία της αστικής πολιτικής και ιδεολογίας.

II. Απ' τη στιγμή που οι εργάτες άρχισαν να συνασπίζονται συνειδητά για να διασφαλίσουν την ουσιαστική βελτίωση της κοινωνικής τους θέσης η διεύρυνση και η επέκταση των κάθε είδους εργατικών ενώσεων-οργανώσεων αποκτά μεγαλύτερη σημασία γι' αυτούς από τις περιορισμένες έτσι κι αλλιώς άμεσες «οικονομικές» επιτυχίες του αγώνα τους.

Έτσι, η «σφαίρα» της πολιτικής και της πολιτικής οργάνωσης αρχίζει και κυριαρχεί πάνω στη σφαίρα του οικονομικού αγώνα, η πολιτική μετατρέπεται σε συμπυκνωμένη οικονομία. Η αντίφαση ανάμεσα στην «εξάρτηση» και τη χειραφέτηση στην οικονομική σφαίρα κλιμακώνεται σε ανώτερο επίπεδο στα πλαίσια της «πολιτικής σφαίρας», μετατρέπεται σε αντίθεση ανάμεσα στην πολιτική των μεταρρυθμίσεων και στην πολιτική της ανατροπής των σχέσεων ιδιοκτησίας. Έτσι τα «οικονομικά» συνδικάτα μετατρέπονται σε «πολιτικά» συνδικάτα, σε πολιτικές οργανώσεις που περιέχουν την τάση να αποκτούν διαρκώς ανώτερο επίπεδο από άποψη μορφής και περιεχομένου, να κατακτούν πιο προωθημένους τρόπους σύνδεσης της πολιτικής πάλης για την εξουσία με τον οικονομικό αγώνα, να συνδέονται με διάφορες μορφές με τη θεωρία, τον κομμουνισμό, να συμβάλλουν στη διαμόρφωση **του «κόμματος της επανάστασης» με την πλατιά έννοια. Πρόκειται για ένα κόμμα που γεννιέται απ' τα πρωτοπόρα τμήματα της τάξης και της**

επαναστατικής σκέψης. Είναι ένα κόμμα που τροφοδοτείται διαρκώς από τους αγώνες των εργαζομένων που στρέφονται αντικειμενικά ενάντια στο κεφάλαιο, συνδέεται με την ιδεολογία και την στρατηγική του κομμουνισμού, διαμορφώνει πρωτοπόρες οργανωμένες ιδεολογικοοργανωτικές εμπροσθοφυλακές, πρωτοπόρο αποσπάσματα επαγγελματιών επαναστατών και επιχειρεί να συσπειρώσει την πλειοψηφία της εργατικής τάξης και των εργαζομένων στην πάλη για την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας.

Η μεγάλη κατάκτηση από τη συγκρότηση των «επαναστατικών εργατικών κομμάτων», «συνδικάτων του κομμουνισμού» δε βρίσκεται στην «πατροπαράδοτη» μορφή τους και πολύ περισσότερο στη σημερινή εκφυλισμένη συνέχειά τους. Βρίσκεται στο περιεχόμενο της επαναστατικής εργατικής πολιτικής και ιδεολογίας τους, στην επαναστατική μορφή οργάνωσης της σύνδεσης τους με την επαναστατική πράξη της ίδιας της τάξης για τον εαυτό της.

Όπως λοιπόν δε χρειάζεται κανείς να υπερασπίζεται τα «συνδικάτα» που υπάρχουν σαν απόδειξη της ταξικότητας του, έτσι δε χρειάζεται να υπερασπίζεται και τα «κόμματα» που υπάρχουν σαν απόδειξη της κομματικότητας του. Αντίθετα, πρέπει να υπερασπίζεται τα ανώτερα χαρακτηριστικά που μπορεί να πάρει σήμερα η αλληλεπίδραση του οικονομικού και πολιτικού ιδεολογικού αγώνα της ίδιας της εργατικής τάξης για τον εαυτό της από τη σκοπιά της εργατικής επαναστατικής πολιτικής και του κομμουνισμού. Κι αυτή **η ανάγκη για την ανασυγκρότηση του οικονομικού, του πολιτικού και του ιδεολογικού επαναστατικού υποκειμένου των ίδιων των εργατών, για την αναγέννηση του κομμουνιστικού κινήματος —και σε περιεχόμενο και σε μορφή— μπορεί να «εκπληρωθεί» μόνο σε σύγκρουση με το σημερινό σύστημα αλληλεξάρτησης των εκφυλισμένων οικονομικών, πολιτικών και κομματικών «συνδικάτων», που οργανώνουν τους εργάτες τελικά προς όφελος της αστικής τάξης.**

Η μακρόχρονη επικράτηση της αστικής πολιτικής στο εργατικό κίνημα επέβαλλε, τελικά, και την πλήρη αποξένωση των κομμουνιστικών «κομμάτων» από τις διαδικασίες της επαναστατικής πράξης των πρωτοπόρων αποσπασμάτων της ίδιας της τάξης. Μετέτρεψε τα κόμματα αυτά και τις μορφές αυτονόμησης τους απ' την εργατική τάξη σε κακέκτυπα αντίγραφα του αστικού κομματικού συστήματος και του τρόπου αυτονόμησης του απ' την κοινωνία. Έτσι, αντί τα «κόμματα» αυτά να συμβάλλουν στη διαλεκτική αλληλοσύνδεση της ιδεολογικοοργανωτικής πάλης των πρωτοπόρων επαναστατών με το αντικαπιταλιστικό πολιτικό μέτωπο των ίδιων των προωθημένων εργατικών δυνάμεων και με τα ανατρεπτικά στοιχεία των οικονομικών αγώνων, *οδήγησαν τελικά στην πλήρη διάσταση της ιδεολογίας, της στρατηγικής και της προοπτικής του κινήματος, απ' την πολιτική αλλά και τους «αυθόρμητους» αντικαπιταλιστικούς αγώνες της εργατικής τάξης σήμερα.*

Το συνολικό πολιτικό επαναστατικό υποκείμενο των πρωτοπόρων αποσπασμάτων της εργατικής τάξης εμφανίζεται σήμερα κατακερματισμένο και αναποδογυρισμένο, σ' όλες τις σφαίρες της οικονομίας, της πολιτικής και των ιδεών. Η αντεργατική θεωρία «το κόμμα πάνω απ' όλα» μετατρέπει το ίδιο το υποκείμενο τους σ' ένα οργανισμό με το κεφάλι κάτω και τα πόδια ψηλά, χωρίς κυκλοφορία του «αίματος» των εργατικών αγώνων στις φλέβες του.

III. Σ' αυτά τα πλαίσια ο στόχος για ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική ανασύσταση του επαναστατικού κόμματος της εργατικής τάξης αναδεικνύεται σε θεμελιακή πλευρά της πολιτικής πρότασης του NAP. Πρόκειται για ένα στόχο που επιχειρεί να στήσει με το κεφάλι ψηλά και τα πόδια κάτω, να αναστρέψει, δηλαδή, το «αναποδογυρισμένο» επαναστατικό υποκείμενο και την πρωτοπορία του. Πρόκειται, ακόμα, για ένα στόχο που αφορά την ανασύσταση του «κόμματος της εργατικής τάξης και του κομμουνισμού» σ' όλες του τις διαστάσεις. Αυτά άλλωστε, είναι αποτέλεσμα και των προσεγγίσεων που κάνουμε για το περιεχόμενο μιας σύγχρονης εργατικής πολιτικής και οι οποίες εκφράζονται, *πριν απ' όλα, στην αντίληψη μας για το ρόλο και τη φυσιογνωμία της πολιτικής οργάνωσης της εργατικής τάξης.*

Δεν μπορούμε ασφαλώς, να συμφωνήσουμε με την έννοια του «κόμματος-εκπροσώπου» της τάξης, μια έννοια βαθύτατα υποτιμητική για τις πρωτοπόρες δυνάμεις της εργασίας και τα χαρακτηριστικά της πολιτικής πάλης για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα, ειδικά στις σημερινές συνθήκες. Αυτή η απόρριψη δε γίνεται από τη σκοπιά του «πολιτικοποιημένου κινήματος», που αδυνατεί ή αρνείται να κατανοήσει τη σύνθετη διαδικασία πολιτικοποίησης, και αυτοσυνείδησης της τάξης με προφυλακή αναγκαστικά τα πρωτοπόρα τμήματά της. Αντίθετα, εμείς βλέπουμε το κόμμα σαν αναγκαία διαλεκτική πλευρά του ευρύτερου αυτοτελούς πολιτικού φορέα της επαναστατικής ταξικής πολιτικής πάλης. **Τα ανατρεπτικά στοιχεία του πρωτογενούς εργατικού κινήματος για τις ανάγκες και τα συμφέροντα των εργαζόμενων, ειδικά η αριστερή πτέρυγα του, οι επιμέρους πολιτικές συσπειρώσεις που προωθούνται κάθε φορά, το αντικαπιταλιστικό εργατικό αριστερό μέτωπο, αποτελούν ταυτόχρονα συνιστώσες και μορφές του «ευρύτερου πολιτικού κόμματος» της τάξης.**

Η δική μας αντίληψη χαρακτηρίζεται από τη θεώρηση του αριστερού εργατικού μετώπου σαν καθοριστικού πεδίου της επαναστατικής πολιτικής της εργατικής τάξης. **Το «κόμμα», η κομμουνιστική οργάνωση αποτελεί την αναγκαία αφετηρία αυτής της προσπάθειας, εκφράζει την προτεραιότητα της σύνθεσης της επαναστατικής τακτικής και της στρατηγικής του κομμουνισμού, είναι το κύριο πεδίο του μαχόμενου υλισμού και της αναγέννησης της θεωρίας του κομμουνισμού, αποτελεί, τελικά, τον αποφασιστικό κρίκο για τη διαμόρφωση του συνολικού επαναστατικού υποκειμένου.** Το NAP δημιουργήθηκε, πριν απ' όλα, για να συμβάλει στην κάλυψη αυτού του θεμελιακού πολιτικού κενού και επιδιώκει τη μετεξέλιξη-μετατροπή του από ένα «φόρουμ» αριστερών ριζοσπαστών σε επαναστατική οργάνωση κομμουνιστών, πρώτα απ' όλα εργατών και ειδικά στους πρωτοπόρους τομείς της παραγωγής.

Η κομμουνιστική εργατική οργάνωση δεν είναι μόνο το κύριο πεδίο της δημοκρατικής συζήτησης για τη θεωρία του κομμουνισμού, για τη σύνδεση της κομμουνιστικής στρατηγικής με την αντικαπιταλιστική τακτική. Είναι ιδιαίτερα η πρακτική οργάνωση της πάλης για τη «μετάγχιση» των στοιχείων της κομμουνιστικής στρατηγικής στην πολιτική πράξη σήμερα, στην πάλη του Αριστερού Μετώπου και των πρωτοπόρων τμημάτων των εργαζομένων. Απ' αυτή την άποψη η κομμουνιστική εργατική οργάνωση ασκεί αυτοτελή πολιτική παράλληλα με τη συμβολή της στην πολιτική του Αριστερού Μετώπου. Μ' αυτό το διπλό τρόπο, συμβάλλει πολιτικά στη διαμόρφωση και ανάπτυξη του Αριστερού Μετώπου και της αριστερής πτέρυγας των κοινωνικών αγώνων από τη σκοπιά της επαναστατικής τους προοπτικής «μέχρι το τέλος», απ' τη σκοπιά της κομμουνιστικής τους προοπτικής.

Ταυτόχρονα, η κομμουνιστική εργατική οργάνωση έχει αυτοτελή οργανωτική λειτουργία και εξέλιξη παράλληλα με τη συμβολή της στη σύνθετη οργανωτική δουλειά που απαιτεί η συγκρότηση του Αριστερού Μετώπου και της αριστερής πτέρυγας των κοινωνικών αγώνων. Μ' αυτό το διπλό τρόπο, συμβάλλει στην οργανωτική διαμόρφωση και ανάπτυξη του Αριστερού Μετώπου στην οργάνωση, τελικά, της πλειοψηφίας των εργαζομένων για την αντικαπιταλιστική ανατροπή.

Ιδιαίτερη είναι η συνεισφορά της κομμουνιστικής εργατικής οργάνωσης στο να εξασφαλίζει στις διαδικασίες και τα όργανα της πάλης των πρωτοπόρων εργατών εκείνες τις εμπροσθοφυλακές από «επαγγελματίες» επαναστάτες που είναι απαραίτητες ειδικά στις σημερινές συνθήκες διεξαγωγής της ταξικής πάλης.

Η αναγκαιότητα της αυτοτελούς ανάπτυξης και ενίσχυσης της κομμουνιστικής εργατικής οργάνωσης και η διαλεκτική της αλληλεπίδραση με όλες τις πλευρές του επαναστατικού υποκειμένου στηρίζεται στη σχετική αυτοτέλεια της σφαίρας των ιδεών και της στρατηγικής του κομμουνισμού απ' την πολιτική αντικαπιταλιστική πάλη και την πάλη για τα «συμφέροντα». Η κομμουνιστική εργατική οργάνωση αποτελεί τον κύριο φορέα συνειδητής δράσης για τη συνένωση όλων αυτών των πλευρών σε ανώτερο επίπεδο. Για τη συνένωση τους, όχι μηχανιστικά, όπως μέχρι σήμερα, στις

δαχτυλήθρες των «κομματικών» μηχανισμών, αλλά διαλεκτικά στην ίδια την πράξη των πρωτοπόρων τμημάτων και τελικά της πλειοψηφίας της τάξης. Μια πράξη που θα αναπτύσσεται συνεχώς από το σημερινό επαναστατικό αγώνα ως την επανάσταση και απ' την επανάσταση ως τον κομμουνισμό.

Η μεγάλη υποτίμηση μέχρι τώρα της πρωταρχικής ανάγκης για ενίσχυση της αυτοτελούς κομμουνιστικής οργάνωσης και της αυτοτελούς ιδεολογικοοργανωτικής δουλειάς της είναι και η βασική υποκειμενική αιτία για την τεράστια καθυστέρηση στην ίδια την ανάπτυξη του Αριστερού Μετώπου και της αριστερής πτέρυγας των κοινωνικών αγώνων, για το ότι οι διαδικασίες αυτές βρίσκονται πολύ πιο κάτω από το επίπεδο των σημερινών δυνατοτήτων και διαθέσεων ενός μικρού έστω, αλλά ποιοτικά σημαντικού τμήματος ανεξάρτητων κομμουνιστικών αριστερών αγωνιστικών εργατικών και νεολαιίστικων δυνάμεων.

β) Κομμουνιστική προοπτική και επαναστατική πολιτική

I. Επαναστατική ανασυγκρότηση της εργατικής πολιτικής και του κομμουνιστικού κινήματος δεν μπορεί να γίνει χωρίς την επαναστατική ανασυγκρότηση και της ίδιας της έννοιας του κομμουνισμού, που τόσο πολύ διαστρεβλώθηκε από τις παραλλαγές της αστικής πολιτικής στο εργατικό και αριστερό κίνημα.

Καταλαβαίνουμε, ασφαλώς, πιο καλά σήμερα την ανάγκη της αντικαπιταλιστικής επανάστασης στην πρακτική και τη θεωρία του κομμουνισμού. Ωστόσο, ξέρουμε επίσης πιο καλά ότι δε χρειάζεται να «ξαναβαπτιστούμε» σε μια «θεολογία». Το κυριότερο είναι ότι, επιτέλους, **μέσα από τη διπλή πείρα της νίκης και της ήττας των επαναστάσεων του 20ού αιώνα, προσεγγίζουμε τη μαρξιστική υλιστική αντίληψη για τον κομμουνισμό, «όχι σαν προκατασκευασμένο μοντέλο αλλά σαν την πραγματική κίνηση που καταργεί την υπάρχουσα κατάσταση».** Γι' αυτό θεωρούμε ότι το κομμουνιστικό αίτημα της εποχής μας θα είναι, πρώτα από όλα, το μεγάλο «όχι» στο σημερινό κοινωνικό και πολιτικό κανιβαλισμό, από τη σκοπιά των αναγκών του εργαζομένου ανθρώπου για ελευθερία χωρίς όρια. Και ότι *η κομμουνιστική πρόταση πρέπει να απαντά στο σήμερα καλύπτοντας, ταυτόχρονα, το χρόνο του μέλλοντος και του παρελθόντος, το χώρο του εθνικού και διεθνικού σαν ολότητα.*

Θα ήταν εύκολο να πούμε ότι ο «δικός μας» κομμουνισμός του μέλλοντος, θα είναι το βασίλειο της απελευθέρωσης από κάθε αποξένωση, καταπίεση και εξουσία και ότι δε θα έχει καμιά σχέση με τους Τσαουσέσκου, Μπρέζνιεφ, Γκορμπατσόφ κ.ά. *Το δύσκολο όμως είναι να συλλάβουμε, να προβλέψουμε και, κυρίως, να «θέσουμε σε λειτουργία» με τη συνειδητή μας παρέμβαση, πρακτικά και θεωρητικά, αυτή την «πραγματική κίνηση, που καταργεί την υπάρχουσα κατάσταση».* Να τεκμηριώσουμε τη δυνατότητα, που υπάρχει στο σήμερα, ώστε η κίνηση αυτή να έχει χαρακτήρα επαναστατικό και κομμουνιστικό, από «την αρχή» και χωρίς τέλος. Και το ότι, αυτό, μπορεί να γίνει, παρόλα τα αναπόφευκτα καινούρια λάθη και τις περιπέτειες, που ασφαλώς θα γνωρίσει ο άνθρωπος, ακόμα και όταν «μπει στο βασίλειο» της ιστορίας του.

II. Για όλους αυτούς τους λόγους, η πολιτική κομμουνιστική πρόταση, το κομμουνιστικό όραμα, που μπορεί να οικοδομήσει το εργατικό κίνημα στην εποχή μας και στο οποίο φιλοδοξεί να συμβάλλει το ΝΑΡ, αποτελείται από μια διαλεκτική σύνδεση και αλληλεπίδραση πέντε κυρίως παραγόντων:

(α) Από αυτό που συχνά αποκαλούμε επαναστατική τακτική-στρατηγική. Από μια ενότητα πρακτικής και θεωρίας, τάξης και πρωτοπορίας. γύρω από την «τακτική» του εργατικού κινήματος στο παρόν, με πυρήνα ιόν κομμουνισμό και το διεθνισμό. Έτσι ώστε, η τακτική να «εντάσσεται» στον κομμουνισμό και το διεθνισμό, αλλά και ο κομμουνισμός και ο διεθνισμός να

αποτελούν περιεχόμενο της πραγματικής κίνησης «από σήμερα», «από εδώ και τώρα» και όχι να σημαίνουν κάποιο μακρινό παράδεισο.

(β) Η κομμουνιστική πρόταση, το κομμουνιστικό όραμα είναι, πρώτα από όλα, η κριτική ανάλυση και η πρακτική άρνηση της σύγχρονης καπιταλιστικής πραγματικότητας. Η «υιοθέτηση» και ο επαναστατικός μετασχηματισμός εκείνων των «τάσεων», που στο εσωτερικό του σημερινού καπιταλισμού τείνουν να σπάσουν το περίβλημά του. Αυτή η προσπάθεια αποτελεί, πρώτα από όλα τη θεωρητική τομή και το «νέο» περιεχόμενο της πρακτικής του σύγχρονου εργατικού κομμουνιστικού κινήματος.

Σε αυτή την κατεύθυνση, το NAP συζητά και προβάλλει μια σειρά επεξεργασίες για την πραγματικότητα της εποχής μας. Οι επεξεργασίες αυτές, με όλες τους τις αδυναμίες, συμβάλλουν στην ανάλυση και την ενίσχυση της «πραγματικής κίνησης που καταργεί την υπάρχουσα κατάσταση».

(γ) Η κομμουνιστική πρόταση, το κομμουνιστικό όραμα είναι η ιστορική αλλά και πρακτική κριτική (αυτοκριτική) των προηγούμενων κοινωνικών επαναστάσεων, ιδιαίτερα του 20ού αιώνα και της πορείας του εργατικού κινήματος σε Ανατολή και Δύση, με βάση τη σημερινή πείρα και τις ανάγκες του σήμερα και του αύριο. Με αυτό τον τρόπο, η κομμουνιστική πρόταση είναι όχι μόνο θεωρητική, αλλά και πρακτική «παρέμβαση» στο παρελθόν της «πραγματικής κίνησης που καταργεί την υπάρχουσα κατάσταση». Όχι απλά μια «αντικειμενική» ιστορική ερμηνεία, όσο μια μαχόμενη ερμηνεία του εργατικού κινήματος, για να το «αλλάξουμε» επαναστατικά στο σήμερα και αύριο. Όχι μόνο θεωρητική γενίκευση της πρακτικής και των παραγόντων, που οδήγησαν στις νίκες και τις ήττες *αλλά και έμπρακτη συλλογική διερεύνηση, «αναγνώριση» και ανασύσταση, μέσα στον αγώνα, των θεωρητικών και αγωνιστικών εμπειριών, με βάση τις σημερινές ανάγκες.*

Σ' αυτή τη βάση διατυπώνουμε μια σειρά απόψεις για τη διαλεκτική αλληλεπίδραση ανάμεσα στις αντικειμενικές συνθήκες και την υποκειμενική θέληση παρέμβασης των ανθρώπων, για τη διαλεκτική σχέση επαναστατικής δυνατότητας-αναγκαιότητας-νομοτέλειας, τις υποκειμενικές ευθύνες του συνόλου της εργατικής τάξης και, πιο ειδικά, τις ευθύνες του πρωτοπόρου επαναστατικού μαρξιστικού ρεύματος στην εξέλιξη της ταξικής πάλης.

Σ' αυτή επίσης τη βάση προβάλλουμε και διερευνά παραπέρα μια σειρά θέσεις γύρω από τις πρώην «σοσιαλιστικές» χώρες. *Οι χώρες αυτές αντιμετωπίζονται σαν μεταβατικές, αντιφατικές αντικαπιταλιστικές «πριν» το σοσιαλισμό, «πριν» το κατώτερο στάδιο του κομμουνισμού, που, από ένα σημείο και μετά, μετατράπηκαν σε ιδιότυπους και «ανέκδοτους» εκμεταλλευτικούς κοινωνικούς μετασχηματισμούς, με κατεύθυνση την πλήρη καπιταλιστική παλινόρθωση. Από μια φάση και μετά, η κατεύθυνση αυτή έγινε αναπότρεπτη και τελικά οδήγησε στην πρόσφατη δραματική τους «κατάρρευση» και στη σημερινή περίπλοκη καπιταλιστική ανασυγκρότηση.*

(δ) Η κομμουνιστική πρόταση, το κομμουνιστικό όραμα είναι ταυτόχρονα η προσπάθεια να συλλάβει κανείς, να προβλέψει από το «σήμερα» την προοπτική και τις διάφορες εκδοχές «του μέλλοντος», της «πραγματικής κίνησης που καταργεί την υπάρχουσα κατάσταση». Και ιδιαίτερα να «παρέμβει» σε αυτή την προοπτική.

Είναι αλήθεια ότι ο Μαρξ, ο Ένγκελς και λιγότερο ο Λένιν είχαν μια δυσπιστία απέναντι στη λεγόμενη, από τους ίδιους «μουσική του μέλλοντος». Ωστόσο, ακριβώς αυτό το κενό χρησιμοποιήθηκε αντεπαναστατικά στην πορεία εκφυλισμού του εργατικού κινήματος. Είτε για την περιγραφή του κομμουνισμού και ειδικά του κατώτερου σταδίου του, του σοσιαλισμού, σαν μια κοινωνία πλασμένη «κατ' εικόνα και ομοίωση» των εκμεταλλευτικών στρωμάτων των Ανατολικών καθεστώτων. Είτε με τη μετάθεση του κομμουνιστικού μέλλοντος στη «Δευτέρα Παρουσία». Είτε, πιο συχνά, για την εξαφάνιση του μέλλοντος και του κομμουνιστικού στόχου μέσα στο χειροτεχνισμό του παρόντος, μια πρακτική που, τελικά, οδήγησε στο πιο βάρβαρο παρελθόν.

Σήμερα, αυξάνουν οι δυνατότητες και οι ανάγκες για την πρόβλεψη της προοπτικής της πραγματικής κίνησης που καταργεί την υπάρχουσα κατάσταση και την παρέμβαση σε αυτήν. Τρεις είναι οι κύριοι λόγοι γι' αυτό:

- Η ίδια η εξέλιξη της καπιταλιστικής πραγματικότητας, η όξυνση των αντιθέσεων της, η συνολικότητα, η ταχύτητα κίνησης αλλά και η «διαχρονικότητα» των κοινωνικών διεργασιών.
- Η πιο αναπτυγμένη, πείρα του εργατικού κινήματος, μέσα από τα σοσιαλιστικά πειράματα και κινήματα του 20ού αιώνα.
- Οι ίδιες οι υποκειμενικές απαιτήσεις της εργατικής τάξης που αντιμετωπίζει την προοπτική της πολιτικής της δράσης και τις επιπτώσεις από αυτή τη δράση, αναζητώντας και διεκδικώντας τις αναγκαίες θεωρητικές και πρακτικές «εγγυήσεις» για μια αποτελεσματική νικηφόρα πορεία της κοινωνικής και πολιτικής της απελευθέρωσης.

(ε) Κομμουνιστική πρόταση και κομμουνιστικό όραμα σημαίνει, τέλος, τη θεωρητική γενίκευση και συμπύκνωση της «πραγματιστής κίνησης που καταργεί την υπάρχουσα κατάσταση». Την επαναστατική ανασύνθεση του ίδιου του μαρξισμού, της θεωρίας του κομμουνισμού στις επιμέρους πλευρές τους και στην ολότητα τους, στη φύση, την ιστορία, την κοινωνική πάλη και, μάλιστα, από τη σκοπιά των επιστημονικών κατακτήσεων της εποχής μας, των πολιτικών και επαναστατικών αναγκών της σύγχρονης εργατικής τάξης.

Σε αυτή την κατεύθυνση προβάλλουμε την *ανάγκη της επαναστατικής τομής στη θεωρία του επιστημονικού κομμουνισμού, την ποιοτική ανάπτυξη των επιβεβαιωμένων κατακτήσεων της και την υπέρβαση των λαθών και ανεπαρκειών της*. Ιδιαίτερα, δίνουμε σημασία στην κριτική αντιμετώπιση της θεωρητικής και πρακτικής «παραγωγής» των εκπροσώπων του επαναστατικού μαρξιστικού ρεύματος. Και αυτό γίνεται για να αντιμετωπιστούν οι υποκειμενικές ευθύνες των ίδιων -ων επαναστατικών δυνάμεων και όχι μόνο οι επιπτώσεις από τη δράση του αντικειμενικού παράγοντα, του αντιπάλου και των αποστατών του κομμουνισμού.

Σ' αυτά τα πλαίσια επιδιώκουμε να αναπτύσσεται η κριτική με τόλμη, αλλά και με διαλεκτικό τρόπο, σε ανταγωνιστική αντίθεση με τον αστικό ή οπορτουνιστικό αγνωστικισμό και την τάση τους να στενεύουν την ιστορική δράση των τάξεων και των πρωτοποριών τους στα μέτρα των «αρχηγών», να την εξαντλούν στο αδιάκοπο κυνήγι των «ηρώων» και των «αποδιοπομπαίων τράγων». **Η κριτική στάση, απέναντι στη μέχρι τώρα κομμουνιστική θεωρία και πρακτική, επιχειρείται με κριτήριο τη θεωρητική και πρακτική υπεράσπιση και ενίσχυση της επαναστατικής πάλης και της κομμουνιστικής ανασυγκρότησης στο σήμερα και το αύριο.**

III. Για την καλύτερη προσέγγιση αυτής της θέσης για τη κομμουνιστική πρόταση και, ιδιαίτερα, για το βάθεμα της συζήτησης, πρέπει να πάρει κανείς υπόψη του επιπλέον τα εξής:

(α) Η κομμουνιστική πρόταση, που προωθεί το NAP, ασφαλώς, δε βρίσκεται στο επίπεδο των αναγκών της ανασυγκρότησης της εργατικής κομμουνιστικής πάλης. Οι ανεπάρκειες της αντανακλούν, σε ένα βαθμό, την κατάσταση της εργατικής πάλης, δείχνουν επιπλέον τις ταξικές, εθνικές, πολιτικές, οργανωτικές αδυναμίες του ίδιου του NAP και της ριζοσπαστικής αριστεράς στη χώρα μας. Ωστόσο, τα στοιχεία και η κατεύθυνση αυτής της πρότασης αποτελούν μια στοιχειώδη αρχή, μια προσπάθεια συνολικής επαναστατικής πολιτικής. Δεν αποτελούν μόνο μια «άρνηση», μια αγωνιστική «πλειοδοσία» στα ζητήματα της τακτικής και της ανατροπής. Αντίθετα, απορρίπτοντας τη ρεφορμιστική προτασιολογία, επιχειρούν να διατυπώσουν μια πρόταση επαναστατικής διεξόδου.

(β) Η κομμουνιστική πρόταση νοείται μόνο σαν διαλεκτική ενότητα όλων των παραγόντων, που αναφέρθηκαν παραπάνω, σαν στόχος και «στοίχημα» της συλλογικής προσπάθειας και όχι σαν κάποιο νέο «απολυτικό» των «ειδικών». Η πρόταση αυτή εκφράζεται με την αλληλεπίδραση όλων των σχέσεων της κοινωνικής, πολιτικής και θεωρητικής πάλης της τάξης και της συλλογικής

πρωτοπορίας και όχι με την επιλεκτική και υποκειμενική υπερτίμηση ή αγνόηση κάποιας πλευράς απέναντι στις άλλες, στο όνομα της επικαιρότητας, της οργανωτικής δυνατότητας, ή των ακαδημαϊκών ανησυχιών. Παρ' όλες τις αναπόφευκτες ανισομετρίες και τις αναγκαίες ιεραρχήσεις, η ποιότητα της κομμουνιστικής πρότασης, καθώς και η ανεπάρκεια της, κρίνεται στην ολότητά της.

(γ) *Αν μπορεί να ξεχωρίσει κανείς ένα ιδιαίτερα «ευνοούμενο» στοιχείο αυτής της πρότασης είναι η προσπάθεια αποκατάστασης της επαναστατικής πράξης και πολιτικής, σαν τη βάση και το κριτήριο του κομμουνιστικού στρατηγικού στόχου, της θεωρητικής επιστημονικής γενίκευσης, αλλά και της όποιας κομμουνιστικής «μυθολογίας». Η αποκατάσταση αυτή όχι μόνο δεν υποβαθμίζει τη σημασία της θεωρίας και της επιστήμης, αλλά κάνει πιο επιτακτική, αναγκαία και δυνατή την ποιοτική τους ανάπτυξη. Η αποκατάσταση της επαναστατικής πράξης, σαν κριτήριο του όποιου «κομμουνισμού» κρίνεται αναγκαία, ειδικά σήμερα, λόγω της μακρόχρονης ισοπέδωσης αυτού του στοιχείου ανάμεσα στις συμπληγάδες του κομμουνιστικού «παράδεισου» και της άμεσης πολιτικής σκοπιμότητας. Αυτό το δίπολο ήταν ο κύριος «τρόπος ζωής» του εκφυλισμένου κομμουνιστικού κινήματος, για μια ολόκληρη εποχή.*

Σε αυτή την κατεύθυνση, το NAP προβάλλει τη συμμετοχή στις διαδικασίες του Αριστερού Ριζοσπαστικού Μετώπου, σαν το βασικό κριτήριο κάθε κομμουνιστικής στρατηγικής και «κομματικής» συμβολής στην επαναστατική πάλη.

(δ) *Η κομμουνιστική πρόταση δεν είναι κυρίως πρόταση του NAP, της όποιας πρωτοπορίας, η ποιότητα της δεν εξαρτάται μόνο από τη θέληση των πρωτοπόρων επαναστατών. Είναι μια πρόταση που μπορεί να την οικοδομήσει και να την αναπτύσσει κυρίως η επαναστατική πράξη της τάξης, σε αλληλεπίδραση με τη συμβολή της πρωτοπορίας, που είναι αναγκαία και στην πρακτική και ιδιαίτερα στη θεωρητική γενίκευση και την «ιδεολογική και οργανωτική» δουλειά. Η ιστορία δείχνει ότι, σε αντίθεση με την αντίληψη που αποθεώνει την «πολιτική του κόμματος», η κομμουνιστική πρόταση αποτελούσε πάντα διαλεκτικό συνδυασμό αυτής της αλληλεπίδρασης.*

(ε) *Ο κομμουνιστικός χαρακτήρας της επαναστατικής πρότασης δε μπορεί να αμφισβητηθεί, στα σοβαρά, από τον οποιοδήποτε οπαδό της αντικαπιταλιστικής ανατροπής, ιδιαίτερα στην εποχή μας. Η χρεοκοπία των εκφυλισμένων εκμεταλλευτικών καθεστώτων στην Ανατολή και των ενσωματωμένων κινημάτων στη Δύση, η ήττα των κοινωνικών επαναστάσεων του 20ού αιώνα οφείλεται ακριβώς στην περιφρόνηση και τη συνειδητή, από ένα σημείο και μετά, καταπολέμηση της κομμουνιστικής αναγκαιότητας, σε όλη τη διαδικασία της αντικαπιταλιστικής επανάστασης. Παράλληλα, η ίδια η εξέλιξη του καπιταλισμού και των αντιθέσεων του, δείχνουν ότι η αντικαπιταλιστική επανάσταση, στην εποχή μας, δεν μπορεί να σταθεί ούτε ένα λεπτό και, πάνω από όλα, δεν μπορεί να νικήσει χωρίς να προχωρήσει από την πρώτη στιγμή στο δρόμο του κομμουνισμού-διεθνισμού.*

γ) Για τη σχέση στρατηγικής και τακτικής

Επιχειρούμε, παράλληλα να επαναθεμελιώσουμε, με πραγματικά επαναστατικό τρόπο, τις έννοιες στρατηγική και τακτική και την αλληλεπίδραση τους στην πολιτική δράση και τη σκέψη μας.

Ο Λένιν σπάνια μιλούσε για στρατηγική. Για να περιγράψει το περιεχόμενο του άμεσου συνολικού πολιτικού στόχου, τον πυρήνα της αντίθεσης που καλείται να λύσει το εργατικό κίνημα, χρησιμοποιούσε κυρίως τον όρο «τακτική». Κι αυτό, φυσικά, δεν ήταν τυχαίο. **Στην αντίληψη των μαρξιστών επαναστατών υπήρχε πάντα, η ταύτιση του «στρατηγικού στόχου» με τον κομμουνισμό και το διεθνισμό. Τακτική ήταν πάντα γι' αυτούς η αλληλοσύνδεση των οξυμένων και μερικών πολιτικών μετώπων, σχέσεων και αντιθέσεων κάθε κοινωνίας, με τη βασική αντίθεση που τις καθόριζε στην ίδια χρονική περίοδο, δηλαδή με την κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας και την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας.**

I. Η φετιχοποίηση της σχέσης τακτικής-στρατηγικής, η αντικατάσταση —με τη μέθοδο της διολίσθησης— της στρατηγικής του κομμουνισμού-διεθνισμού απ' τη στρατηγική της κατάληψης της εξουσίας, διαμορφώθηκε ιστορικά στην πορεία του αντεπαναστατικού εκφυλισμού του κομμουνιστικού κινήματος, για μια σειρά λόγους.

Όσον αφορά τα κινήματα των καπιταλιστικών χωρών, η αντικατάσταση αυτή δεν είχε να κάνει, όπως έλεγαν, με την υπογράμμιση της «στρατηγικής» αναγκαιότητας της εργατικής εξουσίας, όσο κυρίως με τη μετάθεση αυτής της αναγκαιότητας στο απώτερο μέλλον και την εκκαθάριση του εδάφους, για την κυριαρχία των αλληπάλληλων «τακτικών» συνδυασμών συνύπαρξης με τον καπιταλισμό.

Όσον αφορά τα επίσημα κινήματα των «σοσιαλιστικών χωρών», η αλλαγή αυτή δεν είχε να κάνει, όπως έλεγαν, με την ενίσχυση της εργατικής εξουσίας στην πάλη για το σοσιαλιστικό προσανατολισμό της κοινωνίας, αλλά με τη διαιώνιση, από ένα σημείο και μετά, της εξουσίας των νέων εκμεταλλευτικών στρωμάτων, με την άρνηση και αντίκρουση των βαθιών επαναστατικών μετασχηματισμών, που απαιτεί το πέρασμα στη διαδικασία του σοσιαλισμού-κομμουνισμού.

Η αντικειμενική υπερπροβολή της «εξουσίας», σαν πυρήνα της στρατηγικής του εργατικού κινήματος, η σχεδόν αυτόματη ταύτιση της με το σοσιαλισμό-κομμουνισμό δεν εκπορεύεται από κάποια επαναστατική διάθεση. Αντίθετα, υπαγορεύεται απ' την υποβάθμιση του σοσιαλισμού-κομμουνισμού, απ' την υποταγή του σαν στρατηγικού στόχου στην «τακτική», απ' την επικράτηση του εξελικτικού δρόμου απ' τον καπιταλισμό στην επανάσταση και απ' την αντικαπιταλιστική επαναστατική κοινωνία στο σοσιαλισμό-κομμουνισμό. Ο εξελικτικός αυτός δρόμος, όμως, αντί να φέρει τον κομμουνισμό στην Ανατολή, οδήγησε τελικά στη σημερινή «εξαθλιωμένη» καπιταλιστική παλινόρθωση κι αντί να φέρει την εργατική εξουσία στη Δύση, οδήγησε στην αστική εξουσία πάνω στο εργατικό κίνημα.

Αν όμως η «στρατηγική» πάρει τη θέση της «τακτικής, για την ανατροπή της αστικής εξουσίας», μένει ελεύθερος ο δρόμος για να μετατοπιστεί η τελευταία, με μια σειρά ταχυδακτυλουργίες, στα όρια του αστικού συστήματος. Η ανατροπή της αστικής κυριαρχίας παίρνει μετάθεση για το βασίλειο του μέλλοντος ενώ η τακτική γίνεται το κατεξοχήν πολιτικό πεδίο των ελιγμών και των μεταβατικών σταδίων. Η εργατική πολιτική μετατρέπεται σε κακόγουστη μίμηση των αστικών προτύπων.

Το γραμμικό μηχανικό υποκειμενικό παιχνίδι με το χρόνο (σήμερα πραγματική αλλαγή, αύριο σοσιαλισμός) **αντικαθιστά τη διαλεκτική ύπαρξη του χρόνου που εκφράζεται στο παρόν.**

Η έγκαιρη ανάλυση παρέμβαση για τη σύνδεση των οξυμένων «άμεσων» πλευρών των αντιθέσεων με το βασικό πυρήνα τους, της καθημερινής συνείδησης με την επαναστατική συνείδηση γίνεται πάντα «εκ των υστέρων απολογητική ανάλυση των γεγονότων» ή πρόβλημα «που θα το λύσουν οι ιστορικοί του μέλλοντος» και όχι οι μάζες που γράφουν την ιστορία.

II. Για να μπορέσουν να επιβάλλουν οι εκπρόσωποι του νέου κομμουνιστικού ρεφορμισμού τον εξελικτικό δρόμο στη σχέση τακτικής-στρατηγικής, **έπρεπε να λύσουν την αντίφαση με το επαναστατικό παρελθόν τους, με την κληρονομιά του Λένιν.** Αυτό το προσπάθησαν κάνοντας ένα τεράστιο άλμα απ' τον αναπτυγμένο καπιταλισμό της εποχής τους στην εποχή της αστικοδημοκρατικής επανάστασης στη Γερμανία του νεαρού Μαρξ και στη Ρωσία πριν την αντιπολυταρχική επανάσταση.

Στα πλαίσια αυτά, η θεωρία των δύο σταδίων της ενιαίας επαναστατικής διαδικασίας, τελικά, φετιχοποίησε το πρώτο στάδιο, την αντιμονοπωλιακή δημοκρατία, καθήλωσε την επαναστατική αναγκαιότητα σε αιτήματα που ήταν «υπερβολικά στη μορφή (κράτος του λαού), μικρόπρεπα και

αστικά στο περιεχόμενο». Η θεωρία αυτή σήμαινε την προσπάθεια να συνδέσει η περίφημη μαρξιστική-λενινιστική «συγγένεια» του νέου «αριστερού» ρεφορμισμού με τη σημερινή τελικά «αστικοδημοκρατική» του ταυτότητα.

Αυτή η νέα αριστερή ρεφορμιστική τακτική, ο αστικοδημοκρατικός χαρακτήρας της επανάστασης, με ή χωρίς τάσεις γρήγορου «περάσματος στο σοσιαλισμό», δεν αποτελούν βέβαια, απ' την αρχή μέχρι το τέλος, ένα κατασκεύασμα για την αλλοτρίωση των εργαζομένων και την καθήλωση της επαναστατικής πάλης. Αντίθετα, αποτελούν, τελικά στις συγκεκριμένες συνθήκες του καπιταλισμού, **ακραίες, συμπληρωματικές μορφές ρύθμισης και εξισορόπησης, ανάμεσα στα διάφορα τμήματα της πυραμίδας του κεφαλαίου, προς όφελος του αστικού έθνους γενικά.** Αποτελούν ταυτόχρονα **και τακτικές μορφές διαπραγμάτευσης και συμμετοχής στις νέες ισορροπίες και μερίδες των ενσωματωμένων εργατών, αγροτών και των μεσαίων στρωμάτων,** προς όφελος γενικά του συνολικού συστήματος της καπιταλιστικής αναπαραγωγής. Αυτή η τακτική αποτελεί, επίσης, συχνά **τη συμβολή ή το τίμημα του εργατικού κινήματος σε συγκεκριμένες διαδικασίες ανακατάταξης, εκσυγχρονισμού και διαπραγμάτευσης του αστικού έθνους συνολικά απέναντι στ' άλλα έθνη,** αποτελεί συχνά αναγκαίο συμπλήρωμα της εθνικής «στρατηγικής».

III. Τα εμφανή κενά της νέας τακτικής, που τα πλήρωσαν στην πράξη εκατομμύρια εργαζόμενοι. ανέλαβαν να τα καλύψουν θεωρητικά οι διάφορες «ακαδημίες επιστημών», με δύο τρόπους. *Πρώτο*, με την ανακήρυξη της αντιμονοπωλιακής δημοκρατίας σε πιθανή και όχι «αναπόφευκτη» προτεραιότητα, για το σοσιαλισμό. *Και δεύτερο*, με την αναγόρευσή της σε τεχνική για την απομόνωση των πιο επιθετικών μονοπωλιακών, φιλοϊμπεριαλιστικών τμημάτων της αστικής τάξης και για την αποφυγή, υποτίθεται, ενός «αγώνα με μιας, ενάντια σ' όλη την αστική τάξη γενικά». Πρόκειται για «ιδέες» χωρίς αντίκρισμα που αποδιώχνουν τους εργάτες, στα πιο αυθεντικά πεδία της σοσιαλδημοκρατίας. Γιατί, βέβαια, γίνεται ακόμα πιο τραγελαφική η τακτική της αντιμονοπωλιακής δημοκρατίας, όταν, από τη μια, την κάνεις «αναπόφευκτη» στη συνείδηση των εργαζομένων, ενώ παράλληλα τους «ψιθυρίζεις κρυφά στ' αυτί» ότι όλη αυτή η «φασαρία» μπορεί και να μη χρειαστεί τελικά.

Όσο για το εφεύρημα ότι είναι καλό ν' αποφεύγει κανείς τον «αγώνα με μιας, ενάντια σ' όλη την αστική τάξη γενικά», αφού υπάρχει και το μονοπάτι του «αγώνα λίγο λίγο», απλά θυμίζουμε ότι η *διαφορά της επαναστατικής τακτικής απ' την αριστερή ρεφορμιστική δε βρίσκεται στην άρνηση της πάλης κατά των μονοπωλίων και του ιμπεριαλισμού, αλλά αντίθετα στην αναβάθμιση αυτής της πάλης.*

Η επαναστατική τακτική δεν είναι να χτυπάς, γενικά και αφηρημένα, την αστική τάξη και να προπαγανδίζεις την ανατροπή της κυριαρχίας της, δεν είναι ο αντικαπιταλιστικός βερμπαλισμός. Είναι η καθημερινή πάλη στα οξυμένα μέτωπα και τις αντιθέσεις του σήμερα, μέσα απ' όπου εκδηλώνεται συγκεκριμένα η βασική αντίθεση της εργασίας ενάντια στην καπιταλιστική κυρίαρχα (π.χ. καπιταλιστική ανασυγκρότηση). Είναι ο συγκεκριμένος τρόπος που πολεμάς σήμερα την «αστική τάξη γενικά», ο τρόπος που προβάλλεται στην πρακτική του σήμερα το συνολικό αίτημα της αντικαπιταλιστικής ανατροπής. Φτάνει βέβαια αυτό το αίτημα να υπάρχει, πολιτικά και καθαρά, σαν άμεσος συνολικός πολιτικός στόχος και να καθορίζει όλα τα προγράμματα πάλης στα διάφορα μέτωπα. Και επίσης, φτάνει να ξετυλίγεις την πάλη, κρατώντας σωστά όλα τα μέτωπα, χωρίς να παραλείπεις τα πιο βασικά, στ' όνομα των πιο «πλατιών» και, πρώτα απ' όλα, χωρίς να υποβαθμίζεται η οικονομική και κοινωνική πολιτική πάλη των εργαζομένων.

Έτσι και ο αγώνας κατά της κορφής της πυραμίδας του κεφαλαίου, κατά των πολυεθνικών μονοπωλίων σήμερα και των ηγεμονικών δυνάμεων της καπιταλιστικής ολοκλήρωσης, δεν είναι η τεχνική απομόνωσης τους απ' την υπόλοιπη αστική τάξη, δεν είναι το άμεσο μερικό σημερινό καθήκον που αυτονομείται, απέναντι στο «αυριανό» και μάλιστα με ξεχωριστό κράτος, άλλο από το

εργατικό. Αλλά είναι το συγκεκριμένο, το ειδικό καθήκον, μαζί με μια σειρά άλλα, από όπου εκφράζεται το βασικό, το γενικό, η ανατροπή της αστικής κυριαρχίας σήμερα.

Σ' αυτή τη βάση, η επαναστατική πολιτική ξεκινάει απ' το συνολικό, αναπτύσσεται στο ειδικό, στο συγκεκριμένο, περιεχόμενο που αυτό παίρνει και ξαναγυρνάει στο συνολικό, με την ίδια την πείρα των μαζών γίνεται τέχνη της ανατροπής της αστικής κυριαρχίας. Ενώ η πολιτική του «όχι με μιας», του «όχι ενάντια στην αστική τάξη γενικά» ξεκινάει απ' το μερικό, το «άμεσο», αναπτύσσεται στο μερικότερο, στα δευτερότερα («κάθαρση» κ.λπ.) και ξαναγυρνάει, με την πείρα των μαζών στο «δε γίνεται τίποτα», μετατρέπεται σε τέχνη της αναβολής, σε τέχνη του εκσυγχρονισμού της αστικής κυριαρχίας.

δ) Μέτωπα—προϋποθέσεις—περιεχόμενο της οργανωτικής ανασυγκρότησης του NAP

Όσα αναφέρθηκαν ήδη για το περιεχόμενο της εργατικής πολιτικής, για το Αριστερό Ριζοσπαστικό Μέτωπο, για την αναγέννηση του κομμουνιστικού οράματος, του κομμουνιστικού κινήματος και του επαναστατικού υποκειμένου, καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουμε το ρόλο, το χαρακτήρα και τις προοπτικές του NAP.

Έτσι, το μεγάλο ζητούμενο σήμερα είναι **να διαμορφώσουμε μια γραμμή ενιαίας, συλλογικής και συντεταγμένης «επέμβασης»** στις προκλήσεις που θέτουν η σύγχρονη καπιταλιστική πραγματικότητα και η αναγκαιότητα της αντικαπιταλιστικής ανατροπής και της κομμουνιστικής απελευθέρωσης. *Μια γραμμή που θα υπερβαίνει τον κατακερματισμό, την ευκαιριακότητα και την κοντόφθαλμη στόχευση των προτεραιοτήτων και προσπαθειών μας, οι οποίες, αν και απέδωσαν αξιόλογους καρπούς σ' ορισμένους τομείς και χώρους, δεν είναι αρκετές για να συντηρήσουν ούτε το NAP αλλά ούτε και τους πρωταγωνιστές τους.*

Πυρήνας της επιδίωξής μας είναι η διαμόρφωση στην πράξη ενός ενιαίου πολιτικοϊδεολογικού και οργανωτικού ιστού, που θα τείνει στην ανασύνθεση και μετατροπή του NAP σε μια σύγχρονη επαναστατική οργάνωση κομμουνιστικής προοπτικής. Η συγκρότηση ενός κορμού δυνάμεων που θα δρα συνειδητά για την κομμουνιστική αναγέννηση, θα «παράγει» πολιτική και ιδεολογία, θα παρεμβαίνει αποτελεσματικά στα μέτωπα της πολιτικής, ιδεολογικής και μαζικής πάλης, θα βαθιάνει και θα πλουτίζει το επίπεδο ιδεολογικοπολιτικής ενιαιοποίησής του, θα δρα στη βάση καθορισμένων δεσμεύσεων και ενός ισχυρού κλίματος αλληλεγγύης και, τέλος, θα συνενώνεται με ένα οργανωτικό σχήμα-μοντέλο, που θα εξασφαλίζει αυτούς τους στόχους.

Με την προσπάθεια αυτή δεν επιδιώκουμε απλά ένα «οργανωτικό» μάζεμα, μια «γραφειοκρατική» τακτοποίηση του NAP. Ούτε μια εκβιαστική, «διοικητική» μετατροπή του σε εργατικό κόμμα. Στόχος μας είναι η *συνολική ποιοτική αναβάθμιση του περιεχομένου συγκρότησης και δράσης μας. Η ουσιαστική συνένωση της ιδεολογικής «παραγωγής», της πολιτικής πράξης και της μαζικής δράσης των δυνάμεων που συσπειρώνονται στο NAP.*

Αυτό το στόχο πρέπει να τον κατανοούμε όχι σαν ένα στοίχημα που θα «παιχτεί σε μια ζαριά», αλλά σαν μια μακριά και πολύπλευρη μάχη που πρέπει ενιαία και ταυτόχρονα να δίνεται σε πολλά επίπεδα. Σαν μια «πορεία εξερεύνησης» απρόβλεπτης διάρκειας, μια πορεία αποτίμησης της ιστορικής εμπειρίας και των δικών μας προσπαθειών, δοκιμής και επαναξιολόγησης, αναζήτησης και πράξης. Σαν μια πορεία επαφής και διαλόγου με αντίστοιχες προσπάθειες σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο, επικοινωνίας και αλληλοτροφοδότησης με τις πρωτοπόρες τάσεις κοινωνικής, πολιτικής, ιδεολογικής και πολιτισμικής εργατικής αντίστασης στο σύγχρονο καπιταλισμό.

Ο στόχος αυτός φαντάζει αρκετά δύσκολος. Και είναι, αν συγκριθεί με τη σημερινή «κατάσταση» του NAP και ευρύτερα της ριζοσπαστικής αριστεράς. Ωστόσο, είναι ο μοναδικός

στόχος που μπορεί να απαντήσει στις σημερινές ανάγκες και, συνεπώς, ο μοναδικός δρόμος που μπορεί να οδηγήσει σε μια επαναστατική υπέρβαση και ανασυγκρότηση των διάσπαρτων δυνάμεων και προσπαθειών —υπαρκτών και εν δυνάμει— της εργατικής πολιτικής.

Από μια άποψη αυτός ο δρόμος είναι και υποχρεωτικός. Γιατί το σημερινό επίπεδο των θέσεων και επεξεργασιών μας, ο ρόλος μας στην εργατική πάλη και —πολύ περισσότερο— η ίδια η οργανωτική συγκρότηση και λειτουργία μας δεν βρίσκονται στο επίπεδο των αναγκών της περιόδου. Αυτή είναι μια αναμφισβήτητη αλήθεια. Αλλά, αυτή ακριβώς η αλήθεια —την οποία πρέπει να αντιμετωπίσουμε με ευθύτητα όσο και με νηφαλιότητα— μας φέρνει μπροστά σ' ένα πολύ κρίσιμο δίλημμα: **Ή θα «δυναμιτίσουμε» τις αποξενωτικές, απολίτικες μορφές οργάνωσης και λειτουργίας, ό,τι λειτουργεί σαν «βαρίδι» στην προσπάθεια της κομμουνιστικής επανίδρυσης, ή αυτή η προσπάθεια θα υπονομεύεται, θα μαραζώνει, θα φθίνει διαρκώς.**

Όσοσο δεν αρκεί η γενική επίκληση για ένα στόχο τέτοιας ποιότητας. Ταυτόχρονα είναι αναγκαίο να ξεχωρίσουμε ορισμένα κεντρικά μέτωπα που θα σηματοδοτούν το στίγμα της προσπάθειας αυτής, θα αποτελούν πεδία «ελέγχου» και «μέτρο» της αποτελεσματικότητας της, θα εξασφαλίζουν μια σταθερή και ενιαία στόχευση. Ο μέχρι τώρα συλλογικός προβληματισμός μας έχει αναδείξει τα εξής:

I. Εργατικός χαρακτήρας και προσανατολισμός

Η εργατική φυσιογνωμία των προσπαθειών μας έχει πολλές πλευρές. Αφορά πρώτα απ' όλα τον προσανατολισμό, το στίγμα, την ουσία των μαζικών δραστηριοτήτων, των θεωρητικών επεξεργασιών, των πολιτικών αναλύσεων και θέσεων, των μετώπων στα οποία επιδιώκουμε να αναπτύσσονται αγώνες και ριζοσπαστικές συσπειρώσεις κ.λπ.

Ταυτόχρονα, αφορά και το πολιτικό «κέντρο βάρους» των οργανωτικών μας προσπαθειών. Εδώ είναι φανερή η ανάγκη για ουσιαστικές τομές. Συγκεκριμένα:

- Να μεταφέρουμε το κέντρο της προσοχής μας και να στηρίξουμε την οργανωτική ανασύνταξη στους συντρόφους που είναι κοινωνικά ενταγμένοι στην παραγωγή και γενικότερα στους εργασιακούς χώρους, να «αναπλάσουμε» οργανωτικά το NAP σε εργατική παραγωγική βάση (τουλάχιστον στις μεγάλες πόλεις Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Γιάννινα). Αυτό απαιτεί: Πρώτο, συγκεκριμένα μέτρα πολύμορφης στήριξης και ουσιαστικής αναβάθμισης των δυνάμεων μας που βρίσκονται σε εργατικούς χώρους (ερευνητικές προσπάθειες, συζητήσεις, αρθρογραφία ΠΡΙΝ κ.λπ.), ενίσχυσης της πολιτικής τους ικανότητας να δρουν σαν επαναστατικοί ηγέτες των εργαζόμενων. Δεύτερο, επιλογή συγκεκριμένων κλάδων που θα επικεντρώσουμε την προσοχή μας (π.χ. χώροι που αναμένεται σοβαροί αγώνες το επόμενο διάστημα ή έχουν κρίσιμη σημασία για το εργατικό κίνημα). Τρίτο, ιδέες, τρόπους παρέμβασης, σε χώρους και αγώνες με τους οποίους έχουμε στοιχειώδη επαφή και πολύ περισσότερο όπου δεν έχουμε. Τέταρτο, ριζική αναδιάταξη των δυνάμεων μας, ώστε να εξασφαλίζεται η μόνιμη και αυτοτελής οργανωτική συγκρότηση των λιγότερων ή περισσότερων ανθρώπων μας που βρίσκονται σε ενιαίους χώρους.
- Οι εργατικές επιτροπές πρωτοβουλίας θα πρέπει να μη δρουν απλά σαν πολιτικοσυνδικαλιστικές κινήσεις, το περιεχόμενο τους να μην εξαντλείται στα ζητήματα των χώρων, αλλά να έχουν ενιαία ιδεολογική, πολιτική και μαζική κατεύθυνση και ευθύνη. Να μην είναι η «μαζικοσυνδικαλιστική ατμομηχανή» του NAP, αλλά ο «βηματοδότης» και της πολιτικής και της ιδεολογικής πρακτικής του.
- Οι εργατικές επιτροπές πρωτοβουλίας μπορούν να παίζουν αποφασιστικό ρόλο και στους χώρους αναπαραγωγής και διαμονής των εργαζομένων, να συμβάλλουν και στην παρέμβαση στις συνοικίες. Συνεπώς πρέπει να δούμε το ρόλο των δυνάμεων μας στις συνοικίες με ευέλικτο τρόπο, ώστε να εξυπηρετείται η βασική κατεύθυνση για εργατική «παραγωγική» συγκρότηση και παράλληλα να εξασφαλίζεται η παρέμβαση στη συνοικία και τη συσπείρωση αρκετών διάσπαρτων δυνάμεων μας

και μετώπων της ριζοσπαστικής αριστεράς.

- Να ξεχωρίσουμε κάπως το ζήτημα της *παρέμβασης μας στην εργαζόμενη διανόηση*. Και λόγω των αυξημένων δυνάμεων που συσπειρώνουμε και λόγω του ρόλου της στην παραγωγή και στο σύστημα των κοινωνικών συμμαχιών του κεφαλαίου. Και λόγω των σοβαρών επιπτώσεων στην κοινωνική της θέση, που έχει το «δεύτερο κύμα» της νεοσυντηρητικής επιδρομής. Χρειάζεται, επιπλέον, να συζητήσουμε για την οργάνωση, τη λειτουργία και τη δράση αρκετών απ' αυτές τις δυνάμεις μας που βρίσκονται σε ρευστή επαγγελματική θέση (απόφοιτοι σχολών, αδιόριστοι κ.λπ.), αντανακλώνοντας και στις γραμμές μας τις συνέπειες της ανεργίας, της εργασιακής περιπλάνησης, της ελαστικής εργασίας.
- Εργατικός προσανατολισμός δεν μπορεί, βέβαια, να εξασφαλιστεί αν οι δυνάμεις μας δεν «αναπνέουν» στο οξυγόνο της κοινωνικής αντίστασης στην επίθεση του κεφαλαίου και της ΕΟΚ. Γι' αυτό το θέμα έχουν ήδη γίνει αρκετές αναφορές.

II. Κομμουνιστική φυσιογνωμία και πρακτική.

Η απαίτηση του κομμουνιστικού χαρακτήρα της ανασυγκρότησης του NAP πρέπει να διαπερνά το σύνολο των πρωτοβουλιών που θα παίρνουμε και των τομών που θα πραγματοποιούμε. Για τους δρόμους μέσα από τους οποίους αυτή η επιδίωξη θα γίνεται κοινωνική δύναμη και πράξη έχουν ήδη γίνει αναφορές.

III. Πανελλαδική συγκρότηση

Οι αναπτυσσόμενες επεξεργασίες και οι θέσεις μας μπορούν να αποτελέσουν τη βάση της ιδεολογικοπολιτικής ενιαιοποίησής μας και να διαμορφώσουν ουσιαστικές προϋποθέσεις για μια αναβαθμισμένη παρέμβαση και δικτύωση του NAP σε όλες τις περιοχές, τους χώρους και τα καταπιεζόμενα στρώματα.

Την πανελλαδική συγκρότηση τη βλέπουμε και με την έννοια της ανάγκης για ενιαία λογική παρέμβασης στα πολιτικά, ιδεολογικά και μαζικοσυνδικαλιστικά μέτωπα, για ενιαίες κεντρικές ιδέες στην ανάλυση και τους δρόμους ανατροπής του καπιταλισμού. *Και με την έννοια της ανάγκης για κοινούς, σε κάθε περίοδο, στόχους πάλης πανελλαδικά, για ανάδειξη πανελλαδικών πρωτοβουλιών. Και με την έννοια οργανωτικών στόχων και μέτρων (αποκατάσταση επαφής με τον κόσμο μας σ' όλη την Ελλάδα, στόχοι για πόλεις όπου δεν έχουμε επαφές, για μεγάλους κλάδους κ.λπ.). Και ακόμη με την έννοια της πιο δημιουργικής διαπλοκής των προσπαθειών του NAP με αυτές της KNE-NAP και ευρύτερα με το σύγχρονο νεολαιίστικο ριζοσπαστισμό.*

Με ιδιαίτερη σοβαρότητα και ευθύνη πρέπει να δούμε και το θέμα του **ΠΡΙΝ**, που αναγορεύεται σε *καθοριστική συνιστώσα όχι μόνο των πολιτικών, αλλά και των ιδεολογικο-οργανωτικών μας στόχων*. Η οικονομική στήριξη του, η ενίσχυση του σε ανθρώπινο δυναμικό, η ουσιαστικότερη σύνδεση του με τη «ζωή» και τις πρωτοβουλίες του NAP, η συμβολή του στην συζήτηση και αναζήτηση για τα μικρά και μεγάλα προβλήματα του εργατικού κινήματος και της επαναστατικής θεωρίας, η συνεισφορά του στις διαδικασίες της εργατικής μετωπικής πολιτικής, η αποτελεσματικότερη παρουσία σαν φωνή της ανεξάρτητης, αντικαθεστωτικής αριστεράς, αναδεικνύονται σε ζητήματα που απαιτούν μεγαλύτερες προσπάθειες από τη Συντακτική Επιτροπή του ΠΡΙΝ και από το σύνολο του NAP.

IV. Μάχιμη πολιτική συγκρότηση και λειτουργία.

Εδώ είναι που πρέπει να κάνουμε τις τολμηρότερες τομές, τις ριζικότερες αλλαγές. Γιατί με το σημερινό τρόπο λειτουργίας, συζήτησης και οργάνωσης δεν επιτυγχάνεται ούτε η μαχητική στράτευση σε ό,τι αποφασίζουμε και επιλέγουμε, ο μαχητικός οργανωτικός προσανατολισμός, ούτε και η πολιτικοποιημένη δημιουργική και δημοκρατική λειτουργία.

- Οι τομές που θα πραγματοποιήσουμε πρέπει να διαμορφώνουν μικρά, μαχητικά, υπεύθυνα και ευέλικτα όργανα. Να ενισχύουν με κάθε τρόπο τις επιτροπές πρωτοβουλίας. Να εξασφαλίζουν το μάχιμο πολιτικό περιεχόμενο της λειτουργίας και της συζήτησης, να αναπτύσσουν την πρωτοβουλία και τη δημοκρατία, να διαμορφώνουν τις προϋποθέσεις για ουσιαστική ιδεολογικοπολιτική, συζήτηση και αναζήτηση. Να αναβαθμίζουν το κριτήριο και την ανάγκη της έμπρακτης συνεισφοράς όλων των δυνάμεων μας στις πρωτοβουλίες που παίρνουμε.
- Στο επίκεντρο της προσοχής μας πρέπει να βρεθεί όχι τόσο η διάταξη κάποιων έτοιμων δυνάμεων, αλλά η προσπάθεια να «συναντηθούμε» πολιτικά και οργανωτικά, να «πάμε» στους πρωτοπόρους αγωνιστές της πολιτικής πάλης, να συμβάλλουμε στην ένταξη τους στις διαδικασίες του εγχειρήματος μας και ευρύτερα της κομμουνιστικής ανασυγκρότησης. Το στοιχείο, λοιπόν, της **«οικοδόμησης» και όχι της «διάταξης»** δυνάμεων (παρότι υπάρχουν και τέτοια προβλήματα που πρέπει να λυθούν) πρέπει να καθορίσει τις οργανωτικές προσπάθειες μας το επόμενο διάστημα, ιδιαίτερα στους εργατικούς και νεολαιίστικους χώρους, στις μεγάλες πόλεις και σε μια σειρά, νομούς.
- Οι θέσεις μας για τη σχέση του Αριστερού Μετώπου με την εργατική-επαναστατική οργάνωση, επιβάλλουν να δούμε **με νέο τρόπο το ρόλο του μέλους του NAP**. Έτσι, οι άνθρωποι που συμμετέχουν στο NAP πρέπει να πρωτοστατούν στις διαδικασίες της εργατικής μετωπικής πολιτικής, στην μετατροπή των πρωτοπόρων δυνάμεων και της πλειονότητας των εργαζόμενων σε υποκείμενα της πολιτικής πάλης. Να δρουν δηλαδή σαν αντιπρόσωποι της επαναστατικής πολιτικής και του NAP σ' αυτές τις διαδικασίες και ταυτόχρονα σαν αντιπρόσωποι του Αριστερού Μετώπου στην «κίνηση» και την οργάνωση του NAP.

Δημοσιεύτηκε στο ΠΡΙΝ στις 9 Μάη 1993
